

Miina Viljanen

”KUNNON KONFLIKTI TEKEE AINA TERÄÄ”
Rakentavan journalismin periaatteet suomalaisten
uutistoimittajien arvioitavana

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Pro gradu -tutkielma

Huhtikuu 2020

TIIVISTELMÄ

Miina Viljanen: "Kunnon konflikti tekee aina terää" : Rakentavan journalismin periaatteet suomalaisten uutistoimittajien arvioitavana
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Journalistiikan maisteriohjelma
Huhtikuu 2020

Tarkastelen pro gradu -tutkielmassani rakentavaa journalismia ja sen saamaa vastaanottoa suomalaisten uutistoimittajien keskuudessa. Rakentava journalismi syntyi vastareaktionä ilmiöön, jossa perinteinen journalismi korostaa uutisoinnissaan negatiivisia kehityskulkuja, ongelmia ja konflikteja. Rakentavan journalismin kannattajat näkevät, että perinteisen journalismin välittämä kuva maailmasta on negatiivisesti vääristynyt ja siten vaillinainen. Heidän mukaansa uutisten negatiivinen painotus johtaa lopulta yleisön passivoitumiseen: Ihmiset väsyvät huonoihin uutisiin ja kääntyvät niiden luota pois. Luottamus journalismiin laskee. Lisäksi ongelmien korostaminen saa yleisön menettämään toivonsa yhteiskuntaan ja demokratiaan, joten heidän halunsa toimia asioiden edistämiseksi vähenee.

Rakentava journalismi on käsitteenä sekä uusi että vanha. Se on jatkoa erilaisille vaihtoehtoisille tai vastuullisille journalistisille liikkeille, joita ovat esimerkiksi rauhanjournalismi ja kansalaisjournalismi. Kaikki nämä liikkeet ovat syntyneet tarpeesta uudistaa journalismiprofession periaatteita yhteiskunnan muutoksen mukana. Varsinainen rakentavan journalismin suuntaus sai alkunsa reilut kymmenen vuotta sitten tanskalaisen toimittajan Ulrik Haagerupin aloitteesta uudistaa negatiivisuutta painottavia uutiskriteereitä. Rakentavan journalismin tavoitteista ei kuitenkaan ole täyttä yksimielisyyttä, sillä käsitteen toinen aktiivinen puolestapuhuja, toimittaja ja tutkija Cathrine Gyldensted, toi suuntaukseen positiivisen psykologian näkökulman: tavoitteena on kasvattaa yleisön hyvinvointia ja aktivoida ihmisiä toimimaan heille tärkeiden kehityskulkujen puolesta.

Rakentava journalismi on saanut hyvän vastaanoton sekä Euroopassa että Yhdysvalloissa, jossa suuntaus kulkee ratkaisukeskeisen journalismin nimellä. Rakentavaa journalismia on ryhdytty opettamaan monissa journalistiikan oppilaitoksissa, ja sen periaatteita on sovellettu lukuisissa uutisorganisaatioissa ympäri maailmaa. Suuntaus on saanut alan ammattilaisilta myös kritiikkiä: kriitikoiden mukaan rakentava journalismi uhkaa journalismin kriittisyyttä ja objektiivisuutta, ja vie sen liian lähelle puolueellista lobbaajan roolia. Aiheesta on käyty keskustelua myös Suomessa: kannattajien mukaan rakentava journalismi voisi ehkäistä yhteiskunnan polarisaatiota, mutta kriitikoiden mukaan se uhkaa journalismin kriittistä tehtävää vallan vahtikoirana.

Selvitin tutkielmassani, miten suomalaiset uutistoimittajat suhtautuvat rakentavaan journalismiin ja sen periaatteisiin, ja miten nämä periaatteet taipuvat käytännön uutistyöhön. Haastattelin 12 toimittajaa kolmesta valtakunnallisesta uutistoimituksesta. Tutkimuksessani selvisi, että vastaanotto oli etenkin aluksi kriittinen, mutta lopulta rakentava journalismi asemoitui pääasiassa perinteisen journalismin ihanneversioksi. Haastattelemani toimittajat kuitenkin kokivat, että journalismin negatiivinen painotus oli perusteltua, sillä journalismin tehtävä on välittää tietoa yhteiskunnan ongelmakohdista ja suhtautua kriittisesti valtaapitäviin. Osa koki rakentavan journalismin uhaksi journalismin kriittisyydelle ja puolueettomalle sivustaseuraajan roolille. Toisaalta rakentavan journalismin koettiin tekevän tiedonvälityksestä aiempaa kokonaisvaltaisempaa ja ymmärrettävämpää.

Hyödyllisimmiksi rakentavan journalismin periaatteiksi nousivat haastatteluissa uutisten kontekstointi ja moniäänisyyden lisääminen. Vähiten haastateltavat olivat kiinnostuneita journalismin sovittavasta otteesta ja yleisöjen osallistamisesta. Rakentavan journalismin soveltaminen käytäntöön koettiin hankalaksi, sillä ajanpuute esti kontekstioimasta uutisia ja irtautumasta nykyisistä rutiineista. Lisäksi toimituskulttuurin koettiin kannustavan mahdollisimman nopeaan ja lukijoita houkuttelevaan, eli negatiiviseen ja kärjistävään uutisointiin.

Avainsanat: rakentava journalismi, ratkaisukeskeinen journalismi, positiivinen psykologia, uutiskriteerit, polarisaatio, negatiivisuus, vallan vahtikoirat, objektiivisuus, kriittisyys, autonomia

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	3
2. RAKENTAVAN JOURNALISMIN TEORIAA	5
2.1. Rauhanjournalismista kohti rakentavaa journalismia.....	5
2.2. Rakentava journalismi Euroopassa	8
2.2.1. Uutiskriteerit uusiksi	10
2.2.2. Rakentavan journalismin periaatteet.....	13
2.3. Ratkaisukeskeinen journalismi Yhdysvalloissa	16
2.4. Ääni kriitikoille	18
2.5. Rakentava journalismi etsii rooliaan	22
3. RAKENTAVA JOURNALISMI UUTISTYÖSSÄ	28
4. AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄT	35
4.1. Aineiston keruu	35
4.1.1. Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä	37
4.1.2. Yhdessä vai erikseen?	37
4.1.3. Ryhmähaastattelu laadullisen tutkimuksen kohteena	39
4.1.4. Haastattelujen toteutus	41
4.2. Haastattelututkimuksen laadullinen analyysi	42
5. RAKENTAVA JOURNALISMI: UHKA VAI MAHDOLLISUUS?.....	47
5.1. Tarkastelussa rakentavan journalismin periaatteet.....	48
5.1.1. Positiivisten uutisten periaate.....	49
5.1.2. Ratkaisujen tarjoamisen periaate	54
5.1.3. Kontekstoinnin periaate	56
5.1.4. Sovittelun periaate.....	58
5.1.5. Moniäänisyyden periaate	60
5.1.6. Osallistamisen periaate	63
5.2. Mitä käyttöön, mitä ei?.....	64
5.3. Esteitä toteutukselle.....	65
5.4. Tarvitaanko rakentavaa journalismia?.....	69
5.5. Yhteenvedo tuloksista	70
6. JOHTOPÄÄTÖKSET: KÄRJISTYKSISTÄ KONTEKSTOINTIIN	71
6.1. Kriittinen vastaanotto	73
6.2. Vallan vahtikoirat paljastuivat.....	74

6.3. Keinotekoinen vastakkainasettelu	78
6.4. Periaatteet käytäntöön	81
LÄHTEET.....	84
LIITE 1.....	90

1. JOHDANTO

55 vuotta sitten norjalainen rauhantutkimuksen professori Johan Galtung listasi tutkimuksessaan *The Structure of Foreign News* uutiskriteereitä kuvaamaan aikansa journalistista työskentelyä. Tutkimuksen mukaan uutisen kriteereitä olivat muun muassa tärkeys ja uutuus, mutta myös kohu ja konflikti (Galtung & Ruge 1965). Heti julkaisun jälkeen Galtungin tutkimuksesta tehtiin uutisjournalismin kultainen standardi (Harcup & O’Neill 2001, 262).

Vuonna 2019 Galtung paljasti *The Guardianin* artikkelissa, että hänen tutkimuksensa tavoite oli päinvastainen: Ohjenuoran sijaan hänen kriteeriensä oli määrä toimia varoittavana esimerkkinä. Jos uutiset heijastaisivat maailmaa jatkossakin yhtä vihamielisellä otteella, johtaisi se ”äärimmäiseen negatiivisuuteen sekä kasvavaan jännitteeseen keskustan ja periferian välillä, niin paikallisesti kuin kansainvälisesti.”¹

Oxfordin yliopiston vuonna 2017 julkaiseman kyselytutkimuksen mukaan yhä useampi välttelee uutisia, sillä he kokevat niiden vaikuttavan kielteisesti mielialaansa. Lähes kolmasosa uutisia välttelevistä kertoi, että uutiset saivat heidän tunteensa olonsa toivottomiksi: ”mitään ei kuitenkaan ole tehtävissä.” (Kalogeropoulos 2017.)²

Kansainvälisen Edelmanin luottamusbarometrin mukaan yli puolet ihmisistä koki, että heidän yhteiskuntajärjestelmänsä oli hajoamassa. Ranskassa, Saksassa, Italiassa, Yhdysvalloissa, Espanjassa, Isossa-Britanniassa ja Hollannissa jopa 56–72 prosenttia vastaajista koki, että heidän luottamuksensa demokraattiseen yhteiskuntaan oli rapautumassa. (The Edelman Trust Barometer 2017.)³

Rakentava journalismi syntyi vastareaktiona ilmiöön, jossa ongelmia ja kriisejä korostava journalistinen julkisuus johtaa yleisön passivoitumiseen: ihmiset väsyvät huonoihin uutisiin ja kääntyvät niistä pois (Haagerup 2014, 13). Rakentavan journalismin tavoitteena on yleisön aktivoiminen ja sitouttaminen kertomalla yhteiskunnallisten ongelmien yhteydessä myös toiminnan mahdollisuuksista ja toivoa herättävistä kehityssuunnista. (Ahva & Hautakangas 2018a, 657; McIntyre & Gyldensted 2017.)

---

¹ <https://www.theguardian.com/world/2019/jan/18/johan-galtung-news-principles-journalists-too-negative>

² <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/risj-review/news-avoidance-varies-greatly-country-country-why>

³ <https://www.edelman.com/news-awards/2017-edelman-trust-barometer-reveals-global-implosion>

Euroopassa rakentavan journalismin idea on otettu alan asiantuntijoiden keskuudessa vastaan pääosin positiivisesti, ja se on saanut kannatusta varsinkin julkisen palvelun mediayhtiöissä. Rakentavan journalismin ympärille on syntynyt useita organisaatioita, esimerkiksi tanskalaisen Aarhusin yliopiston yhteydessä toimiva Constructive Institute⁴, joka tarjoaa aiheesta tutkimusta ja koulutusta. Useat eurooppalaiset yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat lisänneet journalisminopetukseensa rakentavan journalismin kursseja, esimerkiksi hollantilainen Windesheimin yliopisto, joka on nimennyt jopa rakentavan journalismin professorin. Lisäksi Euroopan yleisradiounioni järjestää rakentavan journalismin opetusta jäsenilleen. (Ahva & Hautakangas 2018a, 657.)

Esimerkiksi Britannian yleisradioyhtiö BBC soveltaa rakentavan journalismin lähtökohtaa kansainvälisistä radiolähetyksistä vastaavassa ulkomaanpalvelussaan, *BBC World Service*ssä. Myös muun muassa Tanskan, Ruotsin ja Suomen yleisradioyhtiöt ovat kertoneet soveltavansa rakentavan journalismin periaatteita.⁵ Hollantilainen sanomalehti *Trouw* puolestaan julkisti uudet tulevaisuuteen ja toiveikkuuteen pohjautuvat periaatteensa. Aikakauslehti *The Economist*, sanomalehti *The Guardian* ja hollantilainen verkkomedia *The Correspondent* ovat soveltaneet tekemisessään uudenlaisia haastattelutekniikoita, joille on ominaista muun muassa puhe saatavilla olevista resursseista, yhteistyöstä, yhteisestä maaperästä ja ratkaisuista. (Hermans & Gyldensted 2019, 539.) Brittijournalisti Seán Dagan Wood on perustanut pelkästään rakentavalle journalismille pohjautuvan julkaisun *Positive News*.⁶

Yhdysvalloissa rakentavaa tai ratkaisukeskeistä journalismia edistää *Solutions Journalism Network*, johon kuului 462 uutismediaa vuonna 2018. Esimerkiksi yksi Yhdysvaltojen merkittävimmistä sanomalehdistä, *The New York Times*, soveltaa ratkaisukeskeistä journalismia viikoittaisella Fixes-palstallaan. Verkkomedia *Vox* puolestaan käyttää runsaasti dataa selittäääkseen ajankohtaisten ilmiöiden taustoja ja laajempia kehityskulkuja. (Hermans & Gyldensted 2019, 539.) Lisäksi SJN kertoo kouluttaneensa jo yli 10 000 journalistia ratkaisukeskeisen journalismin periaatteiden mukaisesti (Amiel & Powers 2019, 234).

Aiheesta on käyty keskustelua myös Suomessa. Toisaalta rakentava journalismi on nähty keinona käsitellä konfliktiherkkiä aiheita aikana, jona yhteiskunnallinen keskustelu on kärjistynyt ja polarisoitunutta. Rakentavan journalismin periaatteita on sivuttu muun muassa Tampereen yliopiston sovittelujournalismin tutkimushankkeessa, joka toteutettiin vuosina 2016–2017

---

⁴ <https://constructiveinstitute.org/>

⁵ <https://www.ncvo.org.uk/guide-to-constructive-journalism>

⁶ <https://www.positive.news/about/>

työpajamuodossa. Tutkimushankkeen tavoitteena oli selvittää, miten konfliktierkkiä ja kiistanalaisia aiheita voisi käsitellä journalismissa ilman vastakkainasettelua ja tarpeetonta kärjistämistä. (Ahva & Hautakangas 2018b.) Tutkimushankkeen myötä Suomeen perustettiin myös Sovittelujournalistien yhdistys Sopiva, joka pyrkii verkkosivuiltaan löytyvän kuvauksen mukaan ”ehkäisemään ja purkamaan vastakkainasetteluja yhteiskunnassa ja luomaan keskusteluyhteyden eri tavoin ajattelevien ihmisten välille”.⁷

Toisaalta Suomessa on tuotu esiin huolta siitä, että rakentava journalismi uhkasi journalismin yhteiskunnallista tehtävää vallan vahtikoirana. Esimerkiksi Hannele Huhtala, Sami Syrjämäki ja Jarkko Tuusvuori kritisoivat *Niin&Näin*-lehden vuonna 2016 julkaistussa artikkelissa⁸ rakentavaa journalismia siitä, että se voi heikentää journalismin kriittistä terää. Pohdinnan taustalla oli vuonna 2016 alkanut Yle-kohu, jonka aikana esitettiin väitteitä siitä, että Ylen johto olisi taipunut pääministeri Juha Sipilän hallituksen painostukseen. Huhtala, Syrjämäki ja Tuusvuori arvelivat, että Ylen johdon käytöksen syynä oli ratkaisukeskeisen kulttuurin painottaminen, joka oli kirjoittajien mukaan heikentänyt uutisjournalismin perinteistä ”vallan vahtikoiran” roolia ja rapauttanut journalismin yhteiskunnallista perustehtävää. Ratkaisukeskeisyys ja rakentavuus asetettiin siis kriittisyyden vastakohtaksi. (Huhtala, Syrjämäki & Tuusvuori 2016.)

1.1. Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Rakentavan journalismin tutkimus on tähän mennessä keskittynyt pitkälti yleisötutkimukseen (Powers & Curry 2019, 2238). Tutkimuksissa on selvitetty, millainen vaikutus rakentavilla tai ratkaisukeskeisellä journalismilla on niiden yleisöihin: miten ne eroavat perinteisen journalismin vastaanotosta, ja onko rakentavalla journalismilla jotain myönteisiä vaikutuksia? Osa tutkimuksista on myös selvittänyt, voiko journalismi kasvattaa luotettavuuttaan rakentavan tai ratkaisukeskeisen journalismin periaatteiden avulla. (ks. esim. McIntyre 2017; McIntyre & Sobel 2017; Meier 2018; Hermans & Gyldensted 2019; Baden, McIntyre & Homberg 2018; Curry & Stroud 2016; Curry & Hammonds 2014.)

Toistaiseksi on tutkittu varsin vähän itse toimittajia: miten he suhtautuvat rakentavaan journalismiin? (Powers & Curry 2019, 2238). Kuten Suomessakin käyty keskustelu osoittaa, rakentava journalismi ei näyttäydä toimittajille yksiselitteisesti aiempaa parempana tapana tehdä

---

⁷ <https://www.sopiva.org/>

⁸ <https://netn.fi/artikkeli/yle-kohu-ratkes-trendi-ja-kriittinen-journalismi>

journalismia. Tähän mennessä tutkijat ovat selvittäneet journalistien asennoitumista rakentavan journalismin periaatteisiin ja niiden käytännön soveltamiseen muutamissa haastattelututkimuksissa. Aikaisempi tutkimus osoittaa, että rakentavan journalismin periaatteet nähdään toimittajien keskuudessa sekä mahdollisuutena että uhkana, ja lisäksi rakentavan journalismin liikehdintään liittyy käsitteellistä epävarmuutta: mitä rakentava journalismi oikeastaan edes on? (ks. esim. Amiel & Powers 2019; Kovacevic & Perisin 2018; Lough & McIntyre 2018; Rotmeijer 2018.)

Tässä tutkimuksessa selvitän, millaisen vastaanoton rakentavan journalismin periaate saa suomalaisissa uutistoimituksissa. Toteutan tutkimukseni 12 valtakunnallisessa uutismediassa työskentelevän suomalaistoimittajan neljän hengen ryhmähaastatteluina. Niiden kautta tutkin, millaisia mahdollisuuksia ja uhkia toimittajat näkevät rakentavan journalismin toteuttamisessa, ja taipuvatko rakentavan journalismin periaatteet käytännön uutistyöhön.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Miten suomalaiset uutistoimittajat suhtautuvat rakentavan journalismin periaatteisiin?
2. Miten rakentavan journalismin periaatteet taipuvat käytännön uutistyöhön?

Ensimmäisen kysymyksen kautta pyrin selvittämään, mitkä rakentavan journalismin periaatteista nähdään käyttökelpoisina ja mitkä herättävät epäilyksiä. Onko rakentavan journalismin liikehdintä ylipäätään tarpeellista Suomessa? Toisen kysymyksen avulla pyrin selvittämään, miten rakentavan journalismin periaatteet soveltuvat käytännön uutistyöhön. Onko niiden toteuttamiselle jotain esteitä?

2. RAKENTAVAN JOURNALISMIN TEORIAA

Rakentavan journalismin määritelmä on monitahoinen, eikä sen sisällöstä ole edes sen kannattajin keskuudessa täyttä yksimielisyyttä. Tässä osiossa esittelen rakentavan journalismin käsitettä ja historiaa sitä edeltävien journalististen liikehdintöjen, esimerkiksi rauhanjournalismin ja kansalaisjournalismin, näkökulmasta.

Sen jälkeen käyn läpi rakentavan journalismin periaatteita eurooppalaisessa ja yhdysvaltalaisessa kontekstissa, jossa samasta liikehdinnästä käytetään käsitettä ratkaisukeskeinen journalismi. Vaikka tutkimukseni keskittyy rakentavaan journalismiin eurooppalaisesta näkökulmasta, moni tutkija puhuu rakentavasta ja ratkaisukeskeisestä journalismista toistensa synonyymeinä ja niitä toisistaan erittelemättä, ja siksi päätin esitellä tässä molemmat suuntaukset. Yhteisistä piirteistä huolimatta nämä suuntaukset ovat syntyneet omista lähtökohdistaan ja omissa konteksteissaan, joten erittelin ne sen vuoksi omiksi alaluvuikseen.

Lopuksi esittelen pohdintaa siitä, millainen rooli rakentavalla journalismilla ylipäätään on niin perinteiseen journalismiin kuin muihin viime vuosikymmeninä suosiota keränneisiin journalistisiin liikkeisiin verrattuna. Minne rakentava journalismi sijoittuu erilaisilla journalismin suuntauksia erittelevillä janoilla ja nelikentillä? Lisäksi käyn läpi tutkimuksissa rakentavaan journalismiin kohdistettua kritiikkiä.

2.1. Rauhanjournalismista kohti rakentavaa journalismia

Rakentava journalismi ei ole syntynyt tyhjiössä, vaan se pohjautuu aikaisempiin vastuullisen journalismin liikehdintöihin. Rakentavan journalismin suuntaus ei siis ole ensimmäinen kerta, kun journalismiprofessio on etsinyt korjausliikettä toiminnalleen. (Hermans & Drok 2018.) Siinä missä yhteiskunta muuttuu, myös journalismin roolin täytyy muuttua perässä. (Ahva & Hautakangas 2018b, 730). Historia on täynnä perinteisen journalismin vasta- ja uudistusliikkeitä 1940-luvun vastuullisesta journalismista, 1960-luvun uudesta journalismista ja 1970-luvun rauhanjournalismista lähtien 1990-luvun kansalaisjournalismiin ja 2000-luvun osallistavaan journalismiin. (Hermans & Drok 2018, 681.)

Osa näistä liikkeistä keskittyy journalismin yksittäiseen ongelmaan ja osa journalismiin kokonaisuudessaan, mutta kaikille niille on yhteistä kriittinen asenne journalismin käytänteitä ja uutisteollisuutta kohtaan sekä halu tehdä journalismista yhteiskunnallisesti vastuullisempaa. Tätä

taustaa vasten rakentavan journalismin syntyminen ei näytä olevan ollenkaan sattumaa, eikä se ole siten myöskään ilmiönä irrallinen (Hermans & Drok 2018, 680; Ahva & Hautakangas 2018b, 731.)

Yksi ensimmäisistä rakentavan journalismin periaatteita muistuttavista vastaliikkeistä oli rauhantutkija Johan Galtungin esittelemä rauhanjournalismi, joka pyrki 1970-luvulta lähtien kiinnittämään huomiota erilaisten konfliktien uutisointiin (Hanitzsch 2007a, 2). Sen juuret ovat rauhan- ja konfliktitutkimuksessa, joka keskittyy vakaviin väkivaltaisiin konflikteihin kuten sotiin ja kriisialueisiin. Tampereen yliopiston Sovittelujournalismi-hanke⁹ (2016) esittelee rauhanjournalismin taustoja: ”kuten sanonta kuuluu, ’sodan ensimmäinen uhri on totuus’, ja usein konfliktialueilta viestitään jonkun konfliktin osapuolen intresseistä käsin.” Rauhanjournalismin mukaan toimittajilla on mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten yhteiskunta suhtautuu konfliktien ratkaisemiseen. Toimittajien pitäisi uutisoida konflikteista tavalla, joka luo yhteiskunnalle mahdollisuuksia vastata niihin rauhanomaisesti. Tämä tarkoittaa konfliktin taustojen valottamista monista eri näkökulmista ja sovinnollisten aloitteiden korostamista väkivallan sijaan. (Sovittelujournalismi-hanke 2016, Lynch & McGoldrick 2005; Lynch 2014, 36–41; Tenenboim-Weinblatt, Hanitzsch & Nagar 2016, 151.) Rauhanjournalismin kultakausi jatkui 1990-luvun Persianlahden sotaan, Ruandan kansanmurhaan ja Jugoslavian sotaan saakka (Ahva & Hautakangas 2018a; Hanitzsch 2007a, 2).

Siinä missä rauhanjournalismi keskittyy kansainvälisiin konflikteihin, Yhdysvalloissa 1980-luvun lopussa kehitetty kansalaisjournalismi syntyi tarpeesta puuttua paikallisten yhteisöjen ongelmiin (Ahva & Hautakangas 2018a, 658). Kansalaisjournalismi sai alkunsa kriittisestä Yhdysvaltojen presidentinvaalien uutisointitapaa kohtaan: vaaleja käsiteltiin journalismissa kilpailuna, jonka taka-alalle jäi demokraattisen järjestelmän tärkein elementti, kansalaiset. Kansalaisjournalistit kritisoivat valtavirtajournalismia siitä, että se keskittyy liikaa ylhäältä alas suuntautuvaan ja yksisuuntaiseen informaation jakamiseen. Uutisrutiinit keskittyivät eliitin kuten poliitikkojen, viranomaisten ja asiantuntijoiden ympärille, jolloin journalismi vieraannutti uutiset yleisöstään ja kansalaiset demokraattisista prosesseista. (Hermans & Drok 2018, 680; Rosenberg & Burton 2010, 9–10; Haas 2007, 2–3.)

Kansalaisjournalismilla oli kaksi tavoitetta: vahvistaa sekä kansalaisten ja journalismin välistä sidettä että demokratiaa. Tämä onnistui kansalaisjournalismin kannattajien mukaan siirtymällä journalismin perinteisestä sivustaseuraajan ja vahtikoiran roolista kohti yhteiskunnallisen

---

⁹ <https://sovittelujournalismi.wordpress.com/2016/03/24/mika-ihmeen-sovittelujournalismi/>

keskustelun fasilitointia, rohkaisemalla ja tukemalla korkeatasoista keskustelua julkisuuden areenalla. Tavoitteena oli tuoda julkinen tila lähemmäs kansalaisia ja kannustaa heitä osallistumaan demokraattisiin prosesseihin ja paikallisten yhteisöjen toimintaan. Mitä enemmän erilaisia ihmisryhmiä ja yhteiskunnan kerrostumia saatiin mukaan julkiseen keskusteluun, sitä korkeampi journalismin demokraattisen arvon ajateltiin olevan. (Hermans & Drok 2018, 680; Ahva & Hautakangas 2018a, 658; Haas 2007.)

Kansalaisjournalismi oli 1990-luvun ajan suosittua esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Pohjois-Euroopassa, mutta sen suosio hiipui heti vuosituhaten vaihteessa. Liesbeth Hermans ja Nico Drok (2018) jakavat monen tutkijan havainnon siitä, että kansalaisjournalismi syntyi liian aikaisin, aikana jona siirtyminen verkottuneeseen yhteiskuntaan ei ollut vielä kunnolla alkanut, ja massamedian toimintamalli oli edelleen menestyksekkäs ja taloudellisesti kannattava. Vaikka yhteiskunta oli jo alkanut muuttua, kovin moni journalisti ei vielä kokenut, että heidän tulisi seurata perässä. (Hermans & Drok 2018, 680.) Laura Ahva ja Mikko Hautakangas kertovat Borgerin ym. (2013, 117) ja Russellin (2016) havainnoista, joiden mukaan kansalaisjournalismin idea laajeni digitalisaation alkuvaiheessa kansalaisten osallistamiseen. Osallistavan journalismin liike saavutti huippunsa 2000-luvun ja 2010-luvun taitteessa, jolloin liikkeen kannattajat kehottivat journalisteja ottamaan yleisöään mukaan uutisentekoprosessiin. Sosiaalisen median myötä osallistava journalismi kävi kuitenkin nopeasti tarpeettomaksi. (Ahva & Hautakangas 2018a, 658–659.)

Tarve muuttaa journalismin arvoja ja tavoitteita ei ole kadonnut minnekään, päinvastoin. Tiedonvälittäjänä monopoliasemansa menettänyt uutisteollisuus kamppailee informaatiotulvan, laskevien tilaajamäärien ja mainostulojen sekä yleisön muuttuvien mieltymysten kanssa. (Hermans & Drok 2018, 682–684.) Puhutaan jopa journalismin kriisistä: lukuisat tutkijat ovat ilmaisseet, että journalismi pitäisi rakentaa uudelleen, miettiä uudelleen, keksiä uudelleen, harjoittaa uudelleen ja ajatella uudelleen. (Hermans & Drok 2018, 679.) Pelkästään viimeisten parinkymmenen vuoden aikana on syntynyt lukuisia journalismin uudistamiseen pyrkiviä liikkeitä, kuten osallistava journalismi (*participatory journalism*), interaktiivinen journalismi, sitouttava journalismi (*engaged journalism*), kansalaisjournalismi (*civic journalism*, *citizen journalism* tai *public journalism*), hidas journalismi, sovittelujournalismi (*conciliatory journalism*), huolehtiva journalismi (*care journalism*) ja keskusteleva journalismi (*dialogic journalism*). (Hermans & Drok 2018, 680.)

Uutisteollisuudessa journalismin kriisin ajatellaan johtuvan taloudellisista ja teknologisista syistä, joten ratkaisuja on etsitty useimmiten talouden tai teknologian kentältä, uusista ansaintamalleista ja sovelluksista. Uutisteollisuus siis keskittyy kääntämään talouden alamäen nousujohteiseksi, mutta samalla se unohtaa kokonaan itse journalismin. Liesbeth Hermans ja Nico Drok (2018) peräävätkin journalismiprofessiolta perustavanlaatuisia uudistusta tämän vuosikymmenen tarpeisiin: yhteiskunta on muuttunut, joten sen pitää näkyä myös journalismiprofession kulttuurissa, arvoissa ja tavoitteissa. Kaikki tämä on johtanut siihen, että 2000-luvulla syntyi jälleen uusi perinteistä journalismia muuttamaan pyrkivä liike, rakentava journalismi. (Hermans & Drok 2018, 679–680.)

2.2. Rakentava journalismi Euroopassa

Rakentavan journalismin idea on samaan aikaan sekä tuore että ikivanha. Kuten edeltävästä alaluvusta kävi ilmi, rakentavan journalismin periaatteet on mahdollista sovittaa lukuisiin vuosikymmeniä sitten esitettyihin journalistisiin reformeihin. (Ahva & Hautakangas 2018a, 657–658.) Ensimmäistä kertaa rakentavan journalismin käsite esiteltiin jo 1900-luvun alussa, kun maailman ensimmäisen journalistiikan laitoksen dekaani Walter Williams kirjoitti julistuksensa journalismin etiikasta (McIntyre & Gyldensted 2018, 663):

”Uskon, että journalismi joka menestyy parhaiten – ja paras ansaitsee menestyä – on vankan itsenäistä, riippumaton mielipiteen ylpeydestä tai vallanhimosta, rakentavaa, suvaitsevaista mutta ei koskaan huoletonta, tyyntä, kärsivällistä, aina lukijoitaan kunnioittavaa mutta myös pelotonta.” (The Journalist’s Creed 1914)

Vajaat sata vuotta myöhemmin vuonna 2008 termi ”rakentava journalismi” esiintyi uudelleen Tanskan yleisradioyhtiön sen aikaisen johtajan Ulrik Haagerupin kolumnissa. Kolumnissaan Haagerup kirjoitti, että journalistien pitäisi tulevaisuudessa täydentää perinteisiä uutiskriteerejään uusilla, rakentavilla kriteereillä, joiden avulla kuolemasta, tuhosta ja yhteiskunnallisesta kurjuudesta kertovia uutisia voitaisiin tasapainottaa ratkaisuille ja inspiraatiolla. Haagerup perusteli näkemystään omalla kokemuksella: hänen alaisensa oli löytänyt tilaston maahanmuuttajanaisten työttömyyden vähenemisestä, mutta ei saanut tehdä aiheesta uutista, sillä tarinasta puuttui konflikti. Haagerup ehdotti kolumnissaan, että perinteisiin uutiskriteereihin olisikin syytä lisätä yksi uusi: rakentavuus. (Bro 2018, 506; Haagerup 2014, 31–32.)

Haagerupin kolumni herätti runsaasti keskustelua sekä alan sisällä että sen ulkopuolella. Hän ryhtyi kirjoittamaan rakentavasta journalismista artikkeleita ja järjestämään konferensseja, ja vuonna 2012 hän kasasi ja editoi ensimmäisen rakentavan journalismin artikkelikokoelman *A Constructive News Story*. Kokoelman kirjoittamiseen osallistui omilla panoksillaan journalisteja, tuottajia, mediatalojen johtajia ja omistajia, tutkijoita, journalismikoulun johtajia, parlamentin edustajia sekä mediakonsultteja. (Bro 2018, 507.)

Yksi kirjoittajista oli tanskalainen journalisti Cathrine Gyldensted, joka oli aikaisemmin työskennellyt niin ikään yleisradioyhtiössä. Omien sanojensa mukaan hän kuitenkin jätti tehtävänsä, sillä oli tyytymätön siihen tapaan, jolla journalismia yhtiössä harjoitettiin. Gyldensted ryhtyi opiskelemaan positiivista psykologiaa ja sovelsi sen oppeja journalismiin. Tutkimuksessaan hän selvitti, miten yleisö reagoi saman uutisen kahteen eri versioon, perinteiseen ja rakentavaan muotoon. Tulosten mukaan perinteinen, negatiivisiin näkökulmiin keskittyvä uutinen sai lukijat tuntemaan olonsa alakuloisiksi. Niinpä Gyldensted (2012) ehdotti, että journalismin pitäisi keskittyä aiempaa enemmän ”positiivisiin, inspiroiviin ja ratkaisukeskeisiin uutisiin”. (Gyldensted 2012, viitattu lähteessä Bro 2018, 507.)

Suureksi osaksi keskustelua rakentavasta journalismista on käyty juuri näiden kahden henkilön, Ulrik Haagerupin ja Cathrine Gyldenstedin, johdolla. Keskustelua on käyty kuitenkin myös Tanskan ulkopuolella. Kymmenessä vuodessa käsitteen ensi-ilmistymisestä rakentavasta journalismista on tullut suosittu tutkimusaihe ympäri maailmaa. Lukuisten artikkeleiden ja tutkimusten lisäksi aiheen ympärille on perustettu järjestöjä, tutkimuslaitos ja Tanskassa jopa instituutti. (Bro 2018, 508.)

Suosion leviämisestä huolimatta aiheesta tehty akateeminen tutkimus näyttäisi keskittyvän edelleen muutamien tutkijoiden ympärille: tutkimusartikkeleita läpikäydessäni samat nimet hallitsivat tutkimuskenttää. Huomasin, että viimeisen vuosikymmenen aikana rakentavan ja ratkaisukeskeisen journalismin tutkimiseen ovat Haagerupin ja Gyldenstedin lisäksi keskittyneet erityisesti hollantilaisen Windesheimin yliopiston mediatutkijat Nico Drok ja Liesbeth Hermans, yhdysvaltalaisen Georgian yliopiston journalismin professori Kyser Lough ja yhdysvaltalaisen Virginian yliopiston mediatutkimuksen professori Karen McIntyre.

2.2.1. Uutiskriteerit uusiksi

Rakentavan journalismin ydinperiaate on se, että journalismin pitäisi pelkkien ongelmien sijaan keskittyä myös mahdollisiin ratkaisuihin. Sen puolestapuhujien mukaan perinteisen journalismin ongelmana on liiallinen negatiivisuus: se keskittyy liikaa konfliktiin, onnettomuuksiin ja uhkiin, jotka päätyvät otsikoihin myönteisiä kehityskulkuja todennäköisemmin. Journalismi siis maalaa todellisuudesta liian kielteistä kuvaa, mikä aiheuttaa yleisössä toivottomuuden tunnetta ja ahdistusta. Lopulta yleisö jättää uutiset kokonaan lukematta. (Ahva & Hautakangas 2018a, 657; McIntyre & Gyldensted 2017, 20–21; ks. myös Gyldensted 2015; Haagerup 2014.)

Ensimmäistä kertaa jo 40 vuotta sitten kyselytutkimukset antoivat samansuuntaisia tuloksia: uutiset tuottavat ”opittua toivottomuutta” yleisön keskuudessa (Levine 1977, viitattu lähteessä Meier 2018, 766). Rakentavan journalismin tutkijat määrittelevätkin yhdeksi nykyisenlaisen negatiivisen journalismin merkkipaaluksi Watergate-skandaalin, johon liittynyt tutkiva journalismi johti Yhdysvaltojen presidentin Richard Nixonin eroon vuonna 1974. Skandaali aloitti journalismin kultaisen aikakauden, jota on värittänyt keskittyminen konflikteihin, erimielisyyteen, väittelyihin ja vääryyksiin, niin sanottiin sairaaseen maailmankuvaan (*disease model of the world*). (McIntyre & Gyldensted 2018, 662; Hermans & Gyldensted 2019, 536–537.) 1980-luvulla tehtiin niin ikään useita tutkimuksia huonojen uutisten ongelmista. Jack Haskinsin ja Mark Millerin tutkimus vuodelta 1984 osoitti, että negatiiviset uutiset vaikuttivat kielteisesti lukijoiden mielikuvaan kyseisestä sanomalehdestä, ja positiiviset uutiset puolestaan paransivat tätä mielikuvaa. Klaus Meier siteeraa Haskinsia ja Milleriä toteamalla, että median viime vuosina syventynyt luotettavuuden lasku voi ainakin osittain johtua uutisten negatiivisesta vääristymästä. (Meier 2018, 766.)

Hermans ja Drok kertovat yleisötutkimuksista, joiden mukaan negatiivisiin aiheisiin keskittyvät uutiset aiheuttavat lukijoissa pelkoa, mielenkiinnon puutetta ja irrallisuuden tunnetta. Tämä vaikuttaa siihen, miten ihmiset suhtautuvat ja samaistuvat toisiinsa. Heidän mukaansa negatiivinen painotus uutisoinnissa voi johtaa yhteiskunnan tasolla kasvavaan polarisaatioon, sitoutuneisuuden vähenemiseen ja yhteisymmärryksen puutteeseen. (Hermans & Drok 2018, 685.)

Journalismin pitäisi omien periaatteidensa mukaisesti pyrkiä totuuteen: uutisoinnin pitäisi olla kattavaa ja suhteellista. Journalismin pitäisi välttää kaikenlaisia painotuksia, ja informaation pitäisi olla tarkkaa ja validia. Pyrkimyksenä on luoda maailmasta mahdollisimman kokonaisvaltainen ja totuudenmukainen kuva. (Kovach & Rosenstiel 2014, viitattu lähteessä Hermans & Gyldensted 2019, 538.) Rakentavan journalismin kannattajien mukaan nämä periaatteet eivät

toteudu, jos uutisointi painottuu ongelmiin (Hermans & Gyldensted 2019). Ensimmäisen kerran norjalaistutkijat Johan Galtung ja Mari Ruge havaitsivat jo 1960-luvulla, että juuri negatiivisuus oli yksi journalismin tärkeistä kriteereistä. Negatiivisuuden nähtiin olevan positiivisia uutisia yksiselitteisempiä ja yllättävämpiä, ja ne tapahtuivat positiivisia uutisia suuremmalla todennäköisyydellä lyhyellä aikajänteellä. (Harcup & O’Neill 2001, 263–264; Galtung & Ruge 1965.) Yli viisikymmentä vuotta myöhemmin Galtungin ja Rugen listaamat uutiskriteerit ovat edelleen tunnetuin ja vaikutusvaltaisin määritelmä sille, mitä uutiset ovat (Harcup & O’Neill 2001, 264). Vuosina 2001 ja 2016 Tony Harcup ja Deirdre O’Neill vahvistivat tutkimuksissaan, että sama painotus jatkuu edelleen sekä printti- että verkkouutisoinnissa: uutiset keskittyvät vahvasti konflikteihin, draamaan ja tuhoon (Harcup & O’Neill 2001, 272; Hermans & Gyldensted 2019, 538). Kyse ei ole pelkästään politiikan ja talouden uutisista, vaan kielteisyys liittyy myös muihin yhteiskunnallisiin aiheisiin, kuten koulutukseen ja terveyteen. Negatiivisuus on edelleen yksi avainkriteereistä sille, mikä ylittää uutiskynnyksen ja mikä ei. (Hermans & Drok 2018, 684.)

Yksi kokonaisvaltaisemman uutisoinnin puolestapuhujista on ruotsalaisprofessori Hans Rosling, joka totesi tv-uutislähetyksessä vuonna 2015, että maailmaa ymmärtääkseen ei kannata tukeutua uutisiin. Tilastotieto kertoo, että vuosi vuodelta yhä useampi lapsi pääsee kouluun, yhä harvempi kuolee aliravitsemukseen ja yhä useammalla perheellä on sähköt kotonaan. Tällaiset kehityskulut eivät kuitenkaan pääse uutisotsikoihin, eivätkä toimittajat halua niistä Roslingin mukaan kirjoittaa. Hän sanoo, että journalismi on epäonnistunut tavoitteessaan uutisoida maailmasta kokonaisuutena, rikkoen siten kaikkein perustavanlaatuisia journalismin eettistä arvoa. (Hermans & Gyldensted 2019, 538.)

Journalistit kokevat korjaavansa yhteiskuntaa paljastamalla sen ongelmakohtia ja toimimalla vallan vahtikoirina. Rakentavan journalismin puolestapuhujien mukaan ongelmana on se, ettei journalismi ole enää ”kriittistä valvonnaltaan”, vaan pikemminkin ”kriittistä asenteeltaan”. Moni tutkija on pannut merkille, että perinteinen journalismi on typistynyt kokonaisvaltaisesta, syväluotaavasta ja itsenäisestä uutisoinnista pseudokriittisiksi haastatteluiksi, stereotypioinniksi ja ”hän sanoi – hän sanoi” -tyyliseksi raportoinniksi. (McIntyre & Gyldensted 2018, 664.) Tällä tarkoitetaan sitä, että uutisoidessaan kiistoista journalisti ei edes yritä selvittää, mitä kiistan taustalla on, tai pitävätkö kiistan osapuolten kertomat väitteet paikkansa. Faktantarkistus kuitataan sitaateilla. (Skinner 2012, 616.)

Rakentava journalismi pyrkii uudistamaan niitä kriteerejä, jotka nykyisin määrittävät uutiskynnyksen ylittämistä. Sen sijaan, että uutisiksi kelpaisivat vain sensaatio, konfliktit ja kielteiset kehityskulut, rakentava journalismi tarjoaa uusiksi kriteereiksi ongelmien ratkaisemista ja esimerkiksi innovaatioita, jotka vievät yhteiskuntaa eteenpäin. (Varma & Aitamurto 2018, 704.)

Ulrik Haagerupin perustama Constructive Institute tiivistää sivustoillaan rakentavan ja perinteisen journalismin eroja kuuden eri elementin kautta¹⁰:

	Perinteinen	Tutkiva	Rakentava
Ajanjakso	Nyt	Eilen	Huomenna
Tavoite	Nopeus	Syytös	Inspiraatio
Kysymykset	Mitä? Milloin?	Kuka? Miksi?	Mitä seuraavaksi? Miten?
Tyyli	Dramaattinen	Kriittinen	Uteliias
Rooli	Poliisi	Tuomari	Fasilitaattori
Fokus	Draama ja konflikti	Roistot ja uhrit	Ratkaisut

Taulukko 1. Perinteisen, tutkivan ja rakentavan journalismin erot (Constructive Institute, Aarhusin yliopisto).

Rakentavan journalismin kannattajien mukaan rakentava journalismi toimii vastauksena sekä tutkimuksissa löydettyihin journalismin ongelmiin että yleisön toiveisiin. Muun muassa Haagerup (2015) kertoo, että rakentava journalismi on saanut yleisöltä hyvän vastaanoton. Sen jälkeen, kun Tanskan yleisradioyhtiö ryhtyi esittämään rakentavia uutisia säännöllisesti, sen tv-uutiset kasvattivat suosiotaan. Yleisö liitti rakentavan uutisoinnin sellaisiin ominaisuuksiin kuin ”luotettava, relevantti, informatiivinen, rakentava, hyödyllinen, ratkaisuoitoitunut ja vastuullinen” (Haagerup 2015, viitattu lähteessä Meier 2018, 766–767.)

Ongelmista ratkaisuihin siirtyminen vahvistaa rakentavan journalismin puolestapuhujien mukaan lopulta myös demokratiaa. Ratkaisuista uutisointi luo kansalaisille mielikuvan siitä, että maailmasta on mahdollista tehdä parempi paikka. Tämä puolestaan vahvistaa aktiivista kansalaisuutta. Anita Varma ja Tanja Aitamurto siteeraavat hyväntekeväisyysjärjestö NVCO:n artikkelia *What Is Constructive Journalism*¹¹, jonka mukaan ”tutkimukset ovat osoittaneet, että ihmiset kokevat olevansa paremmin informoituja ja optimistisempia sen jälkeen, kun he ovat

¹⁰ <https://constructiveinstitute.org/Constructive-Journalism.67.aspx>

¹¹ <https://www.ncvo.org.uk/guide-to-constructive-journalism>

lukeneet ratkaisukeskeisiä tarinoita, ja he myös todennäköisemmin etsivät sen jälkeen lisää uutisia, jotka tarjoavat ratkaisuja, ja jakavat todennäköisemmin tarinoita, jotka herättävät myönteisiä tunteita.” (Varma & Aitamurto 2018, 705.)

Positiivisen psykologian näkökulmasta rakentavien elementtien lisääminen uutisiin vahvistaa myönteisiä ja vähentää kielteisiä tunteita (McIntyre 2017). Empiirinen tutkimus on muun muassa osoittanut, että ratkaisuorientoitunutta lähtökohtaa soveltamalla ihmiset kokevat olonsa informoidummiksi, optimistisemmiksi ja kiinnostuneemmiksi uutisoiduista aiheista. (McIntyre & Sobel 2017; Curry & Hammonds 2014; Hermans & Drok 2018, 685; Meier 2018, 766; Powers & Curry 2018, 2238.) Ahvan ja Hautakankaan (2018) mukaan rakentavan journalismin puolestapuhujat kuten Ulrik Haagerup ajattelevat, että yleisön myönteinen suhtautuminen lukemiinsa uutisiin sitouttaisi heidät journalismiin aiempaa vahvemmin (Ahva & Hautakangas 2018a, 657).

2.2.2. Rakentavan journalismin periaatteet

Miten rakentavaa journalismia tulisi sitten toteuttaa käytännön journalistisessa työssä? Hollantilaisen Windesheimin yliopiston journalistiikan laitos pyrki vuonna 2016 muotoilemaan rakentavan journalismin ominaispiirteet kuuden keskeisen elementin avulla (Hermans & Gyldensted 2019, 538–539):

1. Tarjoa ratkaisuja: Kun uutisoidaan ongelmista, niihin tarjotaan myös ratkaisuja.

Ratkaisuihin orientoituminen tarkoittaa sitä, että journalistien pitäisi viedä ongelmista uutisointi askeleen pidemmälle ja esitellä, millaisia ratkaisuja siihen on saatavilla, tai mitä aikaisemmin on tehty vastaavanlaisen ongelman ratkaisemiseksi. (Hermans & Gyldensted 2019, 538; McIntyre & Gyldensted 2018, 666.)

2. Katso tulevaan: Nykytilanteen lisäksi selvitetään, mitä tapahtuu tai mitä pitäisi tapahtua seuraavaksi.

Tulevaisuuteen orientoituminen tarkoittaa sitä, että journalistien pitäisi tarjota muutakin kuin pelkkiä tämän päivän uutisia. Journalisteilla pitäisi olla halua katsoa nykyhetkeä kauemmas, ja tämä onnistuu lisäämällä perinteiseen kysymyspatteristoon (kuka, mitä, milloin, missä, miten ja miksi) yksi lisäkysymys: mitä seuraavaksi? Tavoitteena on selvittää, millaisia

mahdollisuuksia tulevaisuus antaa, ja miten sinne päästään. (Hermans & Gyldensted 2019, 538; McIntyre & Gyldensted 2018; 668.)

3. Anna ihmisille ääni: Lisätään enemmän ääniä ja näkökulmia uutisiin. Työskennellään perinteisen uutismedian tuottamaa polarisoivaa dynamiikkaa vastaan.

Koska kansalaiset eivät ole homogeeninen ryhmä, journalistien tulisi tarjota uutisoinnissaan aiempaa monipuolisempia näkökulmia ja lähteitä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että journalistien pitäisi toimia mahdollisimman monella eri yhteiskunnan tasolla, luoden maailmasta siten kokoisempaa kuvaa kaikkine nyansseineen. Monimuotoisuuden lisäämisellä pyritään taistelemaan myös polarisaatiota vastaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että journalistien tulee välttää stereotyyppioita ja ymmärtää, että jokainen ihminen on yksilö sen sijaan, että hän edustaisi tai kannattaisi jotain tiettyä puoluetta tai ideologiaa. Maailma ole jakautunut kahtia, eivätkä mielipiteet asetu kaksitahoiselle konservatiivi-liberaali- tai vasemmisto-oikeisto-akselille. Sen vuoksi journalistien tulisikin kysyä ihmisiltä kokemuksia pelkkien mielipiteiden sijaan. Aatteiden ja puolueiden arvojen sijaan pitäisi kysyä henkilökohtaisista arvoista. Kun ihmiset identifioidaan heidän omien arvojensa mukaan, on helpompi löytää yhteisymmärrystä ja toisaalta myös ymmärtää se, miksi jostain asiasta ollaan eri mieltä. (Hermans & Gyldensted 2019, 539; McIntyre & Gyldensted 2018, 668–669.)

4. Voimaannuta ihmisiä: Tarjoa uutisissa resursseja, yhteistyömahdollisuuksia, yhteistä maaperää ja ratkaisuja, joiden avulla ihmiset voivat toimia heille tärkeiden asioiden edistämiseksi.

Rakentava journalismi alleviivaa periaatteissaan sitä, kuinka tärkeitä journalistit ovat mediotuneen todellisuuden rakentumiselle. Journalistit eivät siis ole vastuussa vain uutisten laadusta, vaan myös niistä vaikutuksista, joita uutisilla on yksilöihin ja yhteiskuntaan. (Hermans & Drok 2018, 685.) Toimintaorientoituminen tarkoittaa sitä, että journalismi astuu ulos sivustaseurajan roolista ja antaa ihmisille välineitä, joiden avulla muuttaa yhteiskuntaa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi informointia mahdollisista resursseista sekä keskustelu- ja osallistumismahdollisuuksia. Lisäksi journalistien tulisi kertoa inspiroivia esimerkkejä ihmisistä, jotka ovat jo onnistuneet muuttamaan maailmaa. Käytännön journalistisessa työssä tämä näkyy muun muassa haastatteluiden tekemisessä. Rakentavan journalismin puolestapuhujien mukaan journalistien pitäisi haastattelijoina astua antropologien tai tulevaisuuden tutkijoiden asemaan. (Hermans & Gyldensted 2019, 539; McIntyre & Gyldensted 2018, 669–670; McIntyre & Gyldensted 2017, 28–29.)

Yleisöön räkentava journalismi suhtautuu niin ikään aktiivisina kansalaisina passiivisten sivustaseuraajien sijaan. Myös kansalaisuuden käsite ajatellaan laajasti: kansalaiset eivät osoita yhteiskunnallista sitoutuneisuuttaan pelkän poliittisen toiminnan kautta, vaan myös sosiokulttuurisessa ja taloudellisessa toiminnassa heidän jokapäiväisessä elämässään. Rakentava journalismi pyrkii siis tarjoamaan informaatiota, joka voi auttaa ihmisiä toimimaan sekä julkisessa että yksityisessä elämässään. (Hermans & Drok 2018, 685.)

5. Kontekstoi: Selitä uutiset ja anna niille konteksti. Käytä apunasi dataa selittämään, millaisia kehityskulkuja uutisen tai tapahtuman taustalta löytyy. Pyrkimyksenä on siirtyä tapausten uutisoinnista kontekstin uutisointiin.

Rakentavan journalismin viides elementti liittyy ruotsalaisen tilastotieteilijän Hans Roslingin viestiin siitä, että maailman kehitystä seuratakseen täytyy osata hyödyntää dataa. Vaikka uutiset luovat kuvaa kielteisten kehityskulkujen maailmasta, tilastot paljastavat, että takapakkien sijaan maailma on liikkunut jatkuvasti eteenpäin. Myös muun muassa Harvardin psykologian professori Steven Pinker on käyttänyt kirjoituksissaan datapohjaista grafiikkaa näyttääkseen, miten väkivalta on maailmassa vähentynyt, ja kuinka samaan aikaan eliniän odote, terveys, vauraus, turvallisuus, rauha, tieto ja onnellisuus ovat kasvussa. (Hermans & Gyldensted 2019, 539; McIntyre & Gyldensted 2018; 670.)

6. Tee yhteistyötä: Sitouta yleisöä osallistamalla heitä uutistuotantoon. Luo uutta journalistista sisältöä yhdessä yleisön kanssa.

Kansalaisorientoituminen tarkoittaa sitä, että journalistien pitäisi tehdä tiiviimpää yhteistyötä yleisönsä kanssa. Toimittajien tulisi siis kysyä ihmisiltä, millaisia yhteiskunnallisia ongelmia he haluavat uutisissa käsiteltävän. Heidän tulisi tehdä yhteistyötä kansalaisten kanssa löytääkseen uutisiin uusia näkökulmia ja kerätäkseen informaatiota kontekstin hahmottamiseksi. Journalistien tulisi fasilitoida keskustelua tiedon, tunteiden, mielipiteiden, arvojen, intressien ja kehitysnäkökulmien vaihtoa varten. McIntyre ja Gyldensted (2018) kertovat Domingon ym. vuonna 2008 tekemästä tutkimuksesta, jonka mukaan ihmiset osallistuvat journalismin tekemiseen mieluiten silloin, kun ne kokevat olevansa mukana yhteisön rakentamisessa, ja että heidän panoksellaan on arvokas vaikutus. (Hermans & Gyldensted 2019, 539; McIntyre & Gyldensted 2018, 671.)

2.3. Ratkaisukeskeinen journalismi Yhdysvalloissa

Rakentava journalismi on ilmiönä tunnettu myös Yhdysvalloissa, mutta Atlantin toisella puolella sama liikehdintä kulkee ratkaisukeskeisen journalismin (*solutions journalism*) nimellä (Bro 2018, 511; Ahva & Hautakangas 2018a, 657). Ratkaisukeskeisen journalismin juuret ulottuvat 1990-luvulle, vaikka akateemisessa kirjallisuudessa käsite on tunnistettu vasta 2010-luvulla (McIntyre & Sobel 2017, 42).

Osa tutkijoista pitää rakentavaa ja ratkaisukeskeistä journalismia toistensa synonyymeinä, kun taas osa ajattelee, että ratkaisukeskeinen journalismi on yksi rakentavan journalismin alle kuuluvista elementeistä (McIntyre & Lough 2019, 4; Ahva & Hautakangas 2018a, 657). Kuten rakentava journalismi, myös ratkaisukeskeinen journalismi korostaa negatiivisten uutisten ongelmaa, ja pyrkii löytämään keinoja yleisöjen sitouttamiseen tarjoamalla heille mahdollisuuksia toimia. (Ahva & Hautakangas 2018a, 657.) Selvin ero näiden kahden suuntauksen välillä on se, että ratkaisukeskeisen journalismin periaatteet eivät ole sidoksissa positiiviseen psykologiaan (McIntyre 2015, viitattu lähteessä Ahva & Hautakangas 2018a, 657).

Laura Ahvan ja Mikko Hautakankaan johdolla laaditussa Sovittelujournalismin käsikirjassa¹² ratkaisukeskeisen ja rakentavan journalismin kerrotaan eroavan muun muassa siten, että ratkaisukeskeinen suuntaus painottaa erityisesti konkreettisista ratkaisuista ja hyvistä ideoista uutisointia. Ratkaisukeskeisen journalismin aiheet ovat usein paikallisia. Peruseriaatteena on se, että paikallisiin ongelmiin saattaa löytyä samankaltaisia esimerkkejä muualta, ja näitä ratkaisuja esittelemällä journalisti voi auttaa paikallisia ratkomaan myös omat ongelmansa. Siinä missä rakentava journalismi pyrkii edistämään asenteenmuutosta, ratkaisukeskeinen journalismi keskittyy konkreettisiin toimiin. (Sovittelujournalismin käsikirja 2018.)

Ratkaisukeskeisen journalismin kovaäänisin kannattaja on vuonna 2013 toimintansa aloittanut *Solutions Journalism Network* eli SJN, joka pyrkii edistämään ratkaisukeskeistä journalismia tarjoamalla journalisteille ja journalismin opettajille koulutusta ja koulutuksellisia työkaluja, työpajoja, verkostoitumismahdollisuuksia ja apurahoja. Lisäksi se pitää kirjaa jo tehdyistä ratkaisukeskeisistä journalistista projekteista ja pyrkii niitä levittämään. Järjestön ovat perustaneet journalistit David Bornstein ja Tina Rosenberg sekä kirjailija ja journalisti Courtney Martin, jotka työskentelivät jo ennen järjestötoimintaa ratkaisukeskeisen journalismin parissa. Bornstein ja Rosenberg kirjoittivat yhdessä The New York Timesiin Fixes-nimistä blogia, ja Martin puolestaan tunnetaan ratkaisukeskeisyyttä kirjoituksissaan korostaneena feministinä. (Powers

---

¹² <https://sovittelujournalismi.fi/kasikirja/kohuista-konstruktivisuuteen/>

& Curry 2019, 2238.) Vuonna 2018 SJN kertoi, että se on kouluttanut yli 10 000 journalistia ratkaisukeskeisen journalismin periaatteiden mukaisesti (Amiel & Powers 2019, 234).

SJN (2018) määrittelee ratkaisukeskeisen journalismin ”täsmälliseksi raportoinniksi siitä, kuinka ihmiset vastaavat yhteiskunnallisiin ongelmiin” (Lough & McIntyre 2018, 2; Powers & Curry 2019, 2237; McIntyre & Sobel 2018, 2131). Sen mukaan ratkaisukeskeinen journalismi kertoo kriittisesti sellaisista ihmisistä, jotka tekevät töitä yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemiseksi. Toisin sanoen ratkaisukeskeinen journalismi uutisoi ongelmista, mutta keskittyy pelkän ongelman sijaan siihen, miten nämä ongelmat voisi ratkaista. Tavoitteena on muuttaa yhteiskunnallisen keskustelun sävyä epätoivoisesta toiveikkaaksi, ja motivoida yksilöitä yhteistyöhön monimutkaisten yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemiseksi. (McIntyre & Sobel 2017, 43.) Ratkaisukeskeistä journalismia on verrattu rakentavan journalismin lisäksi muun muassa kansalaisjournalismiin, rauhanjournalismiin ja tutkivaan journalismiin. Kansalaisjournalismin tapaan se pyrkii mobilisoimaan ihmisiä yhteiskunnan muuttamiseksi. Rauhanjournalismin ominaiseen tapaan se kritisoi perinteisen journalismin tapaa rakentaa uutiskriteerinsä konfliktin ympärille. Lisäksi se pyrkii tutkivan journalismin tapaan pohtimaan sitä, miten ja miksi jotkut ratkaisut ovat toimineet. (McIntyre & Lough 2019, 4.)

Ratkaisukeskeisen journalismin periaatteet keskittyvät nimensä mukaisesti pelkästään ratkaisuihin, jotka puolestaan rakentavassa journalismissa ovat vain yksi osa sen moninaisista periaatteista. Koska ratkaisujen tarjoaminen on myös rakentavan journalismin tärkeintä antia, esittelen seuraavaksi ratkaisukeskeisen journalismin periaatteet rakentavan journalismin määrittelyn tarkentamiseksi. SJN:n laatima kymmenen kohdan lista¹³ esittelee niitä ominaisuuksia, joita journalistisessa tarinassa täytyy olla, jotta se mahtuu ratkaisukeskeisen journalismin kriteerien alle (McIntyre & Lough 2019, 5):

1. Tarinan täytyy selittää yhteiskunnallisen ongelman aiheuttajat.
2. Tarinan täytyy kuvailla ratkaisuja tähän ongelmaan.
3. Tarinassa täytyy olla yksityiskohtia siitä, miten näitä ratkaisuja on sovellettu käytäntöön.
4. Ratkaisukeskeisen prosessin täytyy olla narratiivin keskiössä.
5. Tarinan täytyy esittää todisteita ratkaisun tuomista tuloksista.
6. Tarinan täytyy selittää näiden ratkaisujen rajoitteet.
7. Tarinalla täytyy olla oivallus tai opetus.

---

¹³ <https://learninglab.solutionsjournalism.org/en/courses/basic-toolkit/introduction/welcome>

8. Tarinan tarkoitus ei saa olla se, että se saa ihmiset hyvälle mielelle, eikä se saa hyödyttää journalistin omaa agenda.
9. Tarinassa on käytettävänä lähteitä, joilla on käsiteltävästä aiheesta kenttätason kokemusta.
10. Tarinan täytyy keskittyä ratkaisuun, ei yksilöön.

Lisäksi SJN on tarjonnut journalisteille ja uutistoimituksille kolme käytännön ohjetta siihen, miten yllämainittuja periaatteita on mahdollista toteuttaa käytännössä (McIntyre & Gyldensted 2018, 667):

1. Etsi positiivista poikkeamaa: Usein toimittajat pyrkivät etsimään konflikteja ja korostamaan negatiivisia poikkeuksia. Positiivisten poikkeusten ja myönteisen kehityksen esittäminen voivat nekin toimia arvokkaana uutismateriaalina. Esimerkkinä positiivisesta poikkeamasta järjestö käyttää osavaltiota, joka on onnistunut kiristämään aserajoituksia. Kun journalisti uutisellaan osoittaa ratkaisun toimivuuden yhdessä osavaltiossa, tekosyyt olla kokeilematta sitä vähenevät myös muualla.
2. Tue tarinaa datalla: Hyvä idea ei vielä yksinään tarkoita hyvää tarinaa. Ratkaisukeskeiset tarinat ovat luonteeltaan tutkivia, ja niissä esitettyä kehitystä pitää tukea luotettavalla datalla.
3. Määrittele konflikti uudelleen: Ratkaisukeskeisissä uutisissa konflikti ei tarkoita konfliktia ihmisten tai poliitikkojen välillä, vaan pikemminkin jännitettä ongelman ja sitä ratkaisemaan pyrkivän päähenkilön välillä. Kuinka tarinan päähenkilö toimii ratkaistakseen ongelman, joka on jättänyt kaikki muut toimeettomiksi? Kuinka hän ylittää ratkaisun vaatimat esteet?

Kuten edellä kuvatuista käytännön ohjeista selviää, ratkaisukeskeisen journalismin periaatteet osuvat melko lähelle rakentavan journalismin periaatteita. Vaikka kaikki ohjeet keskittyvät ratkaisujen tarjoamiseen, ne kytkeytyvät samaan aikaan sellaisiin rakentavan journalismin periaatteisiin kuin konttkestointi, myönteiset kehityskulut ja tulevaisuuteen katsominen.

2.4. Ääni kriitikoille

Rakentava journalismi on kerryttänyt itselleen lyhyessä ajassa suuren kannattajajoukon, mutta se on saanut osakseen myös kritiikkiä. Yksi rakentavaan journalismiin liittyvä kriittinen kysymys koskee rakentavan journalismin käsitettä itsessään: eikö se tarkoita yksinkertaisesti samaa

kuin ”hyvä journalismi”? Tarvitsemmeko erillisen käsitteen keskustellaksemme siitä, mitä journalismilta haluamme? Tällaista kritiikkiä esittäneiden mielestä hyvä journalismi katsoo aina tulevaan sekä pyrkii löytämään myös ratkaisuja ja toivoa herättäviä kehityssuuntia. (Ahva & Hautakangas 2018a, 658; Meier 2018, 765.). Osa kriitikoista on sitä mieltä, että rakentavan journalismin tarve tuo alalla ainoastaan lisää normatiivisuutta. Jos journalismin yhtenä tarkoituksena on viedä yhteiskuntaa eteenpäin, kuka saa määrätä suunnan? (Ahva & Hautakangas 2018a, 658.)

Eniten rakentavaa journalismia onkin kritisoitu sen aktiivisesta ja normatiivisesta roolista. Anita Varman ja Tanja Aitamurron (2018) mukaan jotkut kriitikot ovat huolissaan siitä, että journalismi siirtyy liian kauas puolueettoman informaation jakamisesta (Varma & Aitamurto 2018, 701–702). Journalistien vahva yhteiskunnallinen osallistuminen voi kasvattaa riskiä tiettyjen intressien ajamiseen (Hermans & Drok 2018, 687). Klaus Meier kertoo kriitikoista, joiden mukaan rakentavan näkökulman hyödyntäminen ja ratkaisujen tarjoaminen voi sisältää naamioidua mainontaa tai pr:ää esimerkiksi hallinnoille, järjestöille ja lobbareille (Meier 2018, 765). Journalistien osallistuminen ongelmanratkaisuun vertautuu kriitikoiden mukaan aktivismiin, mikä puolestaan koetaan vahingollisena journalismin keskeiselle professionaalille arvolle, objektiivisuudelle (Hermans & Drok 2018, 687). Osa kriitikoista on jopa sitä mieltä, ettei rakentava journalismi ole journalismia ollenkaan, vaan se pitäisi luokitella vaikuttamiseksi. Vaikuttamisen ja journalismin välille tehtävä erottelu on ollut yksi mediatutkimuksen keskeisimpiä aiheita: objektiivisuuden puolestapuhujat ovat tiukasti sitä mieltä, että puolueettomuus on nimenomaan se asia, joka erottaa journalismin vaikuttamisesta. (Varma & Aitamurto 2018, 698.) Kriitikot ovat huolissaan myös siitä, että journalistien pitäisi olla vastuussa uutistensa vaikutuksista. Tämän nähdään olevan ristiriidassa toisen tärkeän professionaalisen arvon, autonomian kanssa. (Hermans & Drok 2018, 687.)

Negatiivisen painotuksen vähentäminen puolestaan herättää huolta siitä, että journalismi kääntyy jonkinlaiseksi hyvän mielen showksi, ja jäljelle jää kritiikitöntä uutisointia tai pelkkiä ”hyviä uutisia” (Hermans & Drok 2018, 687). Etenkin silloin, kun rakentavaa journalismia käytetään intensiivisesti, liioitellusti tai puutteellisesti suunnitellusti, sen soveltamiseen liittyy myös vaaroja. Se voi rohkaista lätkäisemään positiivisen näkökulman väkisin mihin tahansa aiheeseen, silloin, kun siinä ei ole mitään positiivista – eli positiivisuutta hinnalla millä hyvänsä. (Meier, 2018, 765.) Kriitikot pelkäävät, että positiiviset uutiset kääntävät huomion pois niistä asioista, jotka ovat maailmassa huonosti. Samalla positiivinen näkökulma estää paljastamasta vallan

väärinkäyttöä. On myös epäilty, että ratkaisukeskeinen näkökulma saattaa keskittyä liikaa konsukseen ja hylätä konfliktin kokonaan. (Hermans & Drok 2018, 687.)

Klaus Meierin (2018) mukaan rakentavan journalismin kannattajat puolustavat näkökulmaansa sillä, että rakentavan journalismin määrittelyä tarvitaan jokapäiväisten uutisrutiinien rikkomiseksi. Vaikka rakentava journalismi sinänsä tarkoittaisikin samaa kuin ”hyvä journalismi”, ilman tällaista käsitteellistä määrittelyä journalistit eivät kykene päivittämään tavanomaisia uutiskriteerejään ja käytäntöjään, joita hallitsevat negatiivisuus ja nykyhetken orientoituminen. Meier painottaa, että siirtyminen ”hyvään journalismiin” ei siis tapahdu automaattisesti. (Meier 2018, 765–766.) Myös Hermans ja Drok (2018) kirjoittavat, että journalismin perinteiset arvot ja normit elävät niin vahvoina, että rutiineja on vaikeaa muuttaa ilman rakentavan journalismin kaltaista, uudenlaista journalismin tekemisen tapaa. Tiukka pysyttelemine perinteisissä arvoissa saattaa jopa estää journalisteja sopeutumasta uusiin yhteiskunnallisiin olosuhteisiin. Rakentava journalismi toimii nykyisten rutiinien uudistajana, koska se haluaa journalismin sopeutuvan verkottuneeseen yhteiskuntaan ja sen vaatimuksiin. (Hermans & Drok 2018, 687.)

Kritiikkiin siitä, että rakentava journalismi olisi liian puolueellista, puolestapuhujat vastaavat sanomalla, että rakentava journalismi päinvastoin auttaa journalisteja saavuttamaan perinteisen journalismin asettamat tarkkuuden, kattavuuden ja totuuden ideaalit. Varman ja Aitamurron (2018) tekemän diskurssianalyysin perusteella rakentavan journalismin kannattajat kuvailevat rakentavan journalismin uutisointia sellaisilla sanoilla kuin ”tiukka”, ”tarkka”, ”edustava” ja ”kattava”. Tällainen diskurssi vahvistaa rakentavan journalismin auktoriteettia objektiivisuudella, vaikka se samaan aikaan luo myös visiota journalismista paremman yhteiskunnan rakentajana. (Varma & Aitamurto 2018, 706.)

Myös tanskalaisen Aarhusin yliopiston yhteydessä toimiva Constructive Institute kumoaa rakentavaan journalismiin liittyviä väärinkäsityksiä painottamalla, että rakentava journalismi nimenomaan on kriittistä, objektiivista ja puolueetonta. Triviaalien hyvien uutisten sijaan se keskittyy yhteiskunnan ongelmakohtiin, mutta niiden kärjistämisen sijaan se pyrkii taustoittamaan ja ratkaisemaan ongelmia sekä katsomaan tulevaan. Näin tehdessään se ei kallistu aktivismin tai lobbaamisen puolelle kannattamalla tiettyjä tahoja tai ratkaisuja, vaan pitää kiinni puolueetomasta ja objektiivisesta roolistaan¹⁴.

---

¹⁴ <https://constructiveinstitute.org/Constructive-Journalism.67.aspx>

Objektiivisuuden puoltamisessa löytyy myös joitain säröjä. Osa rakentavan journalismin kannattajista tunnistaa journalismin rakentavan roolin ja objektiivisuuden saavuttamattoman ideaalin. Yksi heistä on Cathrine Gyldensted, joka kirjoittaa *World Association of Newspapers and News Publishersin* artikkelissa: “Älä ole sokea: me emme ole maailman peili, me olemme muuttamassa maailmaa.” (Varma & Aitamurto 2018, 707.) Jotkut tutkijat ovat väittäneet, että nimenomaan objektiivisuuteen pyrkivät uutiset ovat vaikuttamista, sillä objektiivisuuden normi tarkoittaa pyrkimystä ideologioiden status quohon. Varman ja Aitamurron mukaan tällainen äänenpaino on rakentavan journalismin kannattajien joukossa kuitenkin suhteellisen harvinaisen, sillä suurin osa korostaa kuorossa objektiivisuuden tärkeyttä. (Varma & Aitamurto 2018, 699.)

Liesbeth Hermans ja Cathrine Gyldensted (2018) kirjoittavat, että rakentava journalismi nimenomaan irtoaa siitä perinteisestä lähtökohdasta, että uutiset peilaisivat maailmaa. Perinteinen journalismi perustuu ajatukselle siitä, että olisi olemassa jokin tunnistettava todellisuus, jota voi heijastaa sellaisenaan objektiivisesti. Journalistien tehtävänä olisi siten toimia tämän todellisuuden etäisenä observoijana ja vahtikoirana. Rakentava journalismi näkee perinteistä näkökulmaa pidemmälle ja ymmärtää, että journalismi rakentaa todellisuutta halusi se sitä tai ei. (Hermans & Gyldensted 2019, 540.) Karen McIntyren ja Cathrine Gyldenstedin (2018) mukaan kyse ei kuitenkaan ole puolueellisuudesta vaan kehystämisestä, joka on tiettyjen näkökulmien painottamista ja toisten häivyttämistä merkityksen luomiseksi. He tukeutuvat Tuchmanin (1978) teoriaan sanoessaan, että kehystäminen on välttämätöntä: kaikki journalistit kehystävät tarinoitaan valitsemalla mistä aiheesta he kirjoittavat, mistä näkökulmasta he sitä lähestyvät, mitä lähteitä he käyttävät ja mitä sitaatteja he valitsevat. Ajatus siitä, että journalistit identifioisivat tapahtumia ja kertoisivat niistä objektiivisen kuvan yleisölle, on McIntyren ja Gyldenstedin mukaan naiivi. (McIntyre & Gyldensted 2018, 666.)

Koska journalistit ovat vastuussa siitä, miten he uutisensa kehystävät, journalismin pitäisi pyrkiä muuttamaan maailmaa vaikuttamalla uutisilla ihmisten päätöksiin, mielipiteisiin ja jokapäiväiseen elämään (Hermans & Drok 2018, 685). Rakentava journalismi siis herättelee toimittajia ymmärtämään, että uutiset ovat sosiaalisesti rakentuneita, ja niillä on siten seurauksia ihmisiin ja yhteiskuntaan. Sen vuoksi rakentava journalismi rohkaisee toimittajia kehystämään tarinoitaan tavoilla, jotka johtavat rakentavaan muutokseen. (McIntyre & Gyldensted 2018, 666.)

2.5. Rakentava journalismi etsii rooliaan

Rakentavasta journalismista käytävää keskustelua on alusta asti leimannut epävarmuus sen roolista suhteessa perinteiseen journalismiin ja sitä edeltäneisiin journalistisiin liikehdintöihin. Kuten rakentavan journalismin kritiikkiä käsittelevä alaluku osoittaa, osa tutkijoista ja rakentavan journalismin kannattajista sijoittaa rakentavan journalismin osaksi perinteistä journalismia, ikään kuin pyrkimykseksi toteuttaa niitä perinteisen journalismin periaatteita, joita uutisteollisuus ei erinäisistä syistä kykene noudattamaan. Rakentavaa journalismia määritellään silloin perinteisen journalismin periaatteiden, kuten tarkkuuden, totuudenmukaisuuden ja objektiivisuuden mukaisesti. Liikkeen sijaan rakentava journalismi on ikään kuin käytännön apuväline hyvän journalismin toteuttamiseksi. Toisaalta rakentava journalismi nähdään perinteisestä journalismista erilliseksi vastaliikkeeksi, jossa korostetaan objektiivisuuden sijaan journalismin kykyä vaikuttaa maailmaan. Tässä aluvuossa esittelen rakentavan journalismin sijoittumista niin perinteiseen journalismiin kuin sitä edeltäviin vastuullisen journalismin liikkeisiin nähden.

Yksi näkemys on se, että rakentava journalismi toimii jonkinlaisena sateenvarjokäsitteenä kaikille vastuullisen journalismin muodoille. Sen alle mahtuvat niin kansalaisjournalismi, rauhanjournalismi kuin aktivistijournalismi. Muun muassa Karen McIntyren ja Meghan Sobelin (2018) mukaan ne ovat kaikki vaihtoehtoisia journalismin tekemisen tapoja, jotka eroavat valtavirtamedian tarkkailevasta, puolueettomasta lehdistöroolista. (McIntyre & Sobel 2018, 2128, 2130.)

Kaikki eivät ole tästä kuitenkaan samaa mieltä. Aitamurto ja Varma (2018) tutkivat rakentavan journalismin rajoja ja selvittivät diskurssianalyysissään, miten rakentava journalismi sijoittuu journalismin eri muotojen jatkumoon, ja millaisia normatiivisia rooleja näihin journalismin muotoihin liitetään. Lisäksi he tutkivat, minne rakentava journalismi sijoittuu suhteessa muihin vastuullisen journalismin suuntauksiin, esimerkiksi kansalaisjournalismiin, rauhanjournalismiin ja aktivistijournalismiin. Tutkimuksesta kävi ilmi, että rakentavan journalismin puolesta puhujat pyrkivät aktiivisesti tekemään pesäeroa rakentavan journalismin ja edellä mainittujen journalismin vaihtoehtosuuntausten välillä. Puolestapuhujien mukaan esimerkiksi kansalaisjournalismi ja rauhanjournalismi luokitellaan useimmiten ”liikkeiksi”, siinä missä rakentava journalismi määritellään ”ammattijournalistien työkaluksi”. Lisäksi puolestapuhujat kiinnittävät rakentavan journalismin tiukasti osaksi perinteisen journalismin normeja ja käytäntöjä. Heidän mukaansa rakentava journalismi on ikään kuin perinteistä journalismia uudella fokuksella: uutisoidaan ratkaisuja pelkkien ongelmien sijaan. Rakentava journalismi on täten työkalu,

jonka avulla journalisti voi suunnata raportointiaan ratkaisuihin, joilla on myönteinen vaikutus yhteiskuntaan. (Varma & Aitamurto 2018, 702–708.)

Myös Ahva ja Hautakangas (2018) ovat huomanneet, että vaikka rakentava journalismi ja sen edeltäjät syntyvät samasta yhteiskunnallisen vastuun tarpeesta, niistä puhutaan siitä huolimatta usein erillisinä journalismin muotoina. Yksi syy on heidän mukaansa se, että osa näistä muodoista on käytännönläheisempiä ja vaikuttavat siis enemmän käytännön journalistiseen työhön, kun taas osasta keskustellaan enemmän teorian tasolla akateemisessa ympäristössä. Toinen syy voi olla se, että nämä eri muodot painottavat journalismin eri näkökulmia. Esimeriksi osallistava ja verkostoituva journalismi painottavat teknologista kehitystä, kun taas rakentava ja kansalaisjournalismi painottavat sitä, että journalismin professionaalisten periaatteiden tulee muuttua. Rauhanjournalismi antaa mahdollisuuden seurata historiaa ja sen hitaita prosesseja, kun taas rakentava journalismi suuntautuu tulevaan. (Ahva & Hautakangas 2018a, 659.)

Kolmantena syynä on se, että vastuullisen journalismin muodot keskittyvät ratkaisemaan ongelmia eri mittakaavoissa, osa globaalissa ja osa lokaalissa. Esimerkiksi rauhanjournalismi keskittyy maailmanlaajuisiin ilmiöihin ja kansalaisjournalismi hyvin paikallisiin aiheisiin. Lisäksi jokainen näistä lähestymistavasta sijoittuu erilaisten tutkimuskenttien ympärille psykologiasta politiikan tutkimukseen. Tämä voi Ahvan ja Hautakankaan mukaan johtaa siihen, että osa malleista perustuu individualistisiin ja osa kollektiivisiin lähtökohtiin, esimerkiksi siihen, miten journalistit voisivat olla yhdistämässä kansalaisia, toimittajia ja päätöksentekijöitä yhteiskunnan parantamiseksi. (Ahva & Hautakangas 2018a, 659.)

Pyrkimyksestä rajata ja luokitella journalismin muotoja on syntynyt useita eri mallinnuksia (Bro 2018, 513). Muun muassa Varma ja Aitamurto (2018) vertasivat rakentavan journalismin periaatteita Thomas Hanitzschin vuonna 2007 muodostamiin seitsemään institutionaaliseen suuntaukseen. Yksi näistä suuntauksista on journalismin interventionistisuus, joka kuvaa journalistien passiivisuutta ja aktiivisuutta suhteessa yhteiskunnalliseen toimintaan. Jatkumon toisessa päässä on passiivinen journalisti, joka sitoutuu sellaisiin periaatteisiin kuin objektiivisuus, neutraalius, rehellisyys, etäisyys ja puolueettomuus. Toisella laidalla on aktiivinen, interventio-nistinen journalisti, joka on yhteiskunnallisesti sitoutunut ja motivoitunut. (Hanitzsch 2007b, 372–373; Varma & Aitamurto 2018, 697.) Tutkimuksessaan Varma ja Aitamurto sijoittivat rakentavan journalismin lähelle tätä aktiivisten osallistujien laitaa, sillä sen periaatteiden mukaisesti journalisti ei pysyttele poissa tapahtumien kulusta kuin sivustaseuraava tarkkailija, vaan osallistuu, puuttuu asioihin ja edistää muutosta (Varma & Aitamurto 2018, 698.)

Toinen luokittelu, johon Varma ja Aitamurto rakentavaa journalismia vertaavat, on Clifford Christiansin ym. vuonna 2009 luokittelu journalismin normatiivisiin rooleihin. Näiden roolien tarkoitus on auttaa ymmärtämään journalismin suhdetta vaikuttamiseen ja yhteiskunnallisiin prosesseihin. Varman ja Aitamurron mukaan journalismilla on tässä luokittelussa neljä roolia: tarkkaileva, fasilitoiva, yhteistyötä tekevä ja radikaali. Tarkkailevat journalistit pyrkivät informoimaan yleisöä pitämällä samalla tarkkailevan silmänsä yhteiskunnan päättäjissä ja tuoden siten heidän tekemisensä parrasvaloihin. He keskittyvät siis ennen kaikkea läpinäkyvyyteen – siihen, etteivät valtaapitävät voi toimia salassa suljettujen ovien takana. Fasilitoivat journalistit edistävät sellaista julkista keskustelua, johon kaikki yhteiskunnan jäsenet voivat tasapuolisesti osallistua. Sen sijaan, että he pyrkisivät informoimaan ihmisiä valtaapitävien tekemisistä, he haluavat toimia julkisen keskustelun moderaattoreina rakentamalla sille areenan ja rohkaisemalla keskustelun käymiseen. Radikaali lehdistö tunkeutuu aktiivisesti valtasuhteiden juurille kritisoidakseen alistavia vallan rakenteita. Sen rooli ei ole siis pelkästään informoida valtaapitävien tekemisiä, vaan tuomita niitä aktiivisesti. Yhteistyötä tekevä lehdistö sen sijaan työskentelee harmoniassa ulkopuolisten instituutioiden kanssa. Se rakentaa yhteistyötä median ja valtion välillä kasvattamalla molemminpuolista luottamusta ja edistämällä yhteisiä tavoitteita. (Varma & Aitamurto 2018, 698; Christians, Glasser, McGuail, Nordenstreng & White 2009, 137–217.)

Varman ja Aitamurron mielestä rakentava journalismi ei sellaisenaan sovi mihinkään näistä neljästä roolista, ja lisäävätkin siksi Christiansin ym. luokitteluun viidennen, rakentavan roolin. Heidän mukaansa rakentavan journalismin pyrkimyksenä on tarjota visio siitä, miten yhteiskunnan pitäisi kulkea eteenpäin. Tämä visio ei välttämättä ole sellainen, jota journalistit itse kuvittelevat tai tavoittelevat. Sen sijaan kyse on päätöksestä uutisoida tavoista, joilla meneillään olevia yhteiskunnallisia ongelmia pyritään ratkaisemaan. Tämä pyrkimys jo itsessään suuntautuu kohti yhteiskunnallista muutosta pysähtyneisyyden sijaan. (Varma & Aitamurto 2018, 698.) He allekirjoittavat Uwe Krügerin (2017) määritelmän siitä, että rakentavat journalistit ovat ikään kuin ”muutoksen edistäjiä”: he eivät pyri vain dokumentoimaan ongelmia vaan työntävät yhteiskuntaa eteenpäin kiinnittämällä huomiota jo käynnissä olevaan muutokseen. Rakentavat journalistit eivät kuitenkaan liittoudu yhden yksittäisen ryhmän kanssa. He ovat siis itsenäisempiä kuin yhteistyötä tekevä lehdistö, sitoutuneempia kuin tarkkailevat journalistit, sisältökohtaisempia kuin fasilitoivat journalistit ja puolueettomampia kuin radikaalit journalistit. Rakentavat journalistit orientoituvat toivon ja muutospotentiaalın ympärille ja sijoittuvat lähelle yhteisöä ja sen ongelmia, mutta kuitenkin tarkkailijan roolissa. (Varma & Aitamurto 2018, 699.)

Yksi tunnetuimmista journalismin muotojen mallinnoista on Peter Bron (2004, 2008) journalistinen kompassi, joka kehitettiin alun perin selittämään eroavaisuuksia ja samankaltaisuuksia perinteisen journalismin ja kansalaisjournalismin välillä. Kompassimalli tarjoaa kahdenlaisia journalistisia periaatteita, joista ensimmäinen on samankaltainen Hanitzschin interventio-nismiin liittyvän luokittelun kanssa: siinä missä osa journalisteista kokee olevansa passiivisia osallistujia, jotka eivät ole kiinnostuneita työnsä seurauksista, toiset journalistit pyrkivät saamaan työllään aikaan toimintaa, jolla heidän esittelemiinsä ongelmia pyritään ratkaisemaan. Kompassimallin mukaan aktiivinen osallistuminen ei tarkoita sitä, että journalisti edistäisi jotain tiettyä poliittista tai kaupallista agenda minkään henkilön tai organisaation puolesta. Sen sijaan tällaiset journalistit painottavat ”proaktiivista neutraaliutta”. (Bro 2018, 512.)

Kompassin toisen puolen periaatteet viittaavat puolestaan journalismin perspektiiviin, joka jaetaan deliberatiiviseen ja representatiiviseen lähestymistapaan. Jälkimmäinen lähestymistapa tarkoittaa sitä, että journalismi keskittyy päättäjiin, organisaatioihin ja muihin julkisuudessa edustaviin tahoihin. Ensimmäinen keskittyy auktoriteettien sijaan yhteiskunnan yksityiseen puoleen ja ihmisten henkilökohtaisiin asioihin. Kaikkiaan kompassi luokittelee journalisteja neljään eri tyyppiin: aktiiviset ja deliberatiiviset journalistit ovat pelastuskoiria, aktiiviset ja representatiiviset ovat ajokoiria, passiiviset ja representatiiviset ovat vahtikoiria, ja passiiviset ja deliberatiiviset ovat paimenkoiria. (Bro 2018, 513–514.)

Bron (2018) mukaan rakentavaa journalismia on vaikeaa mallintaa myöskään tällaisen kompassin avulla. Syy tähän löytyy rakentavan journalismin periaatteista, joista ei ole täyttä yksimielisyyttä edes sen omien puolestapuhujien välillä. Bro kirjoittaa, että käsitteen alullepanija Ulrik Haagerup on tietoisesti tehnyt pesäeroa osallistuvaan journalismiin ja kansalaisjournalis-miin sanomalla, että rakentavan journalismin lähtökohta on niitä passiivisempi. Haagerupin mukaan rakentavan journalismin tehtävä ei siis ole vaikuttaa, vaan ainoa ero perinteiseen jour-nalismiin on se, että yhden silmän sijaan maailmaa havainnoidaan kahdella silmällä: uhkien lisäksi keskitytään myös mahdollisuuksiin. Kirjassaan *Constructive News* Haagerup jopa erik-seen varoittaa, ettei rakentava journalismi saa kääntyä aktivismin puolelle. Siinä missä Haage-rup käsittää rakentavan journalismin suhteellisen passiivisena journalismin muotona, käsitteen toinen alullepanija Cathrine Gyldensted puhuu konkreettisemmän toiminnan puolesta. Hänen mielestään journalismin pitäisi proaktiivisilla toimilla muuttaa maailmaa ja parantaa yhteiskun-taa. (Bro 2018, 514–516; Haagerup 2014; Gyldensted 2015.)

Bron mukaan näyttäisi siis siltä, että rakentavalla journalismilla on ikään kuin kaksi tavoitetta tai kokonaan erillistä merkitystä. Toinen niistä keskittyy journalistiseen julkaisuun ja tavoitteen löytää uudenlaisia uutistarinoita päivittämällä perinteisen journalismin uutiskriteereitä ja kehystämisen tapoja. Haagerupin lähtökohta on siis journalismissa itsessään: miten parantaa median luotettavuutta uutiskriteerejä ja kehystämisen tapoja uudistamalla? Gyldensted puolestaan nojaa positiiviseen psykologiaan tavoitteenaan lisätä uutisilla ihmisten hyvinvointia. Aktiivisesti osallistumalla journalismi voi hänen mukaansa pyrkiä muuttamaan maailmaa. Journalismin itsensä sijaan Gyldensted on siis kiinnostunut journalismin vaikutuksista. (Bro 2018, 515–516; Haagerup 2014; Gyldensted 2015.)

Mitä tulee kompassin toiseen jaotteluun deliberatiivisen ja representatiivisen journalismin välillä, rakentava journalismi sisältää Bron mukaan nämä molemmat suunnat. Bron mukaan Haagerup mainitsee teksteissään useita esimerkkejä journalistisista projekteista, joissa keskitytään niin julkiseen kuin yksityiseen puoleen. Myös Gyldensted tarjoaa esimerkkejä siitä, miten rakentava journalismi on suuntautunut sekä deliberatiiviseen että representatiiviseen uutisointiin. (Bro 2018, 516.)

Rakentavan journalismin lyhyessä ajassa keräämä suosio on aiheuttanut sen, että tämän uuden journalismin muodon periaatteet ovat jääneet monin paikoin epäselviksi ja monitulkintaisiksi. Eri tutkijat lähestyvät aihetta täysin erilaisista lähtökohdista ja näkökulmista, eikä näytä olevan selvää, miten nämä eri lähestymistavat suhtautuvat toisiinsa. Bro panee merkille, että rakentavan journalismin määrittelyssä on jo nyt nähtävissä se sama ongelma, joka on kaatanut useat sitä edeltävät journalistiset liikehdinnät: edes sen kaksi näkyvintä kannattajaa eivät ole löytäneet yksimielisyyttä siitä, mitä rakentava journalismi loppupeleissä on. (Bro 2018, 508.) Voisi siis sanoa, että yhteisymmärrystä yhteiskunnassa etsivä rakentava journalismi ei ole onnistunut löytämään yhteisymmärrystä edes omista periaatteistaan.

Bron mukaan käsitteellisellä avoimuudella on myönteisetkin puolensa, sillä se mahdollistaa rajattomat lähestymistavat, ja avoimuus on myös rakentavan journalismin alullepanijoiden tukema periaate (Bro 2018). Bro kertoo Gyldenstedin (2014) kirjoituksesta, jonka mukaan rakentava journalismi ei ole staattinen käsite, vaan se kehittyy sitä mukaa kun sen tutkimus, metodit ja sovelluskohteet kehittyvät (Gyldensted 2014, viitattu lähteessä Bro 2018). Pitkällä aikavälillä avoimuudella on Bron mukaan myös ongelmansa. Historia on hänen mukaansa näyttänyt, kuinka lukuisat journalistiset liikkeet ovat keränneet nopeasti suosiota muutaman vuoden tai vuosikymmenen ajan, ja kuihtuneet sitten aivan yhtä nopeasti pois. Tällaisia liikkeitä ovat Bron

mukaan esimerkiksi aktivistijournalismi, rauhanjournalismi ja kansalaisjournalismi. Tämä johdetaan siitä, että pyrkimys pitää periaatteet avoimina kerää liikkeelle vihollisia kriitikoiden lisäksi kannattajienkin leiristä. Käsitteellinen avoimuus saattaa johtaa myös siihen, että liikkeen kannattajat kehittävät omia konseptejaan niistä liikkeen osasista, jotka he kokevat itselleen tärkeiksi. Näin kävi juuri kansalaisjournalismille, joka on olemassaolonsa aikoina tunnettu lukuisilla eri nimillä kansanjournalismista osallistavaan journalismiin, ja sama on tapahtumassa hiljalleen myös rakentavalle journalismille. Jo nyt puhutaan ratkaisukeskeisestä journalismista, ratkaisujournalismista, tulevaisuusorientoituneesta journalismista ja sovittelujournalismista, jotka kasvattavat suosiotaan rakentavan journalismin rinnalla. (Bro 2018, 508, 517.)

Vaikka rakentava journalismi onkin tällä hetkellä nousemassa edeltäjiensä ohi niin kansainvälisessä laajuudessa kuin relevanssissaan, sen kohtalo saattaa olla samanlainen kuin edeltäjillään, jos sen kannattajat eivät määrittele sille vahvoja rajoja, jotka selvästi erottavat sen muun kaltaisesta journalismista. (Bro 2018, 512.)

Rakentavaa journalismia leimaava käsitteellinen avoimuus on kiinnostavaa antia myös oman tutkimukseni kannalta, sillä olen kiinnostunut tietämään, millaisen roolin ja merkityksen toimittajat itse rakentavalle journalismille antavat. Onko tällainen perinteistä journalismia muuttamaan pyrkivä suuntaus tarpeellinen, vai nähdäänkö se pelkkänä ”hyvänä journalismina”, johon on mahdollista pyrkiä ilman rakentavan journalismin periaatteitakin? Entä mitä mieltä toimittajat ovat rakentavan journalismin sijoittumisesta aktiivisen ja passiivisen journalismin akselille: pitäisikö toimittajien objektiivisuuden sijaan pyrkiä vaikuttamaan aktiivisesti yhteiskunnallisiin asioihin?

3. RAKENTAVA JOURNALISMI UUTISTYÖSSÄ

Rakentavan journalismin periaatteita on tutkittu journalistien näkökulmasta jonkin verran aikaisemminkin. Journalisteja ympäri maailmaa on pyydetty arvioimaan rakentavan journalismin periaatteita ja niiden toimivuutta käytännössä, tähän mennessä muun muassa yhdysvaltalaisessa, ranskalaisessa, kroatialaisessa, karibialaisessa ja ruandalaisessa kontekstissa. Tässä osiossa esittelen rakentavasta journalismista tehtyä empiiristä tutkimusta, jonka aineisto on kerätty toimittajilta. Jätin kuitenkin pois sellaiset tutkimukset, jotka eivät kontekstiltaan vastaa ollenkaan omaa tutkimusongelmaani. Esimerkiksi Karibiaan ja Ruandaan sijoittuvat tutkimukset pyrkivät selvittämään rakentavan journalismin soveltumista kehittyvän maan ja post-kolonialismin kontekstissa.

Lähimpänä omaa tutkimustani on vuonna 2018 Kroatiassa toteutettu tutkimus *The Potential of Constructive Journalism Ideas in a Croatian Context*, jossa tutkijat Petra Kovacevic ja Tena Perisin selvittivät, miten rakentavan journalismin periaatteet soveltuvat kroatialaiseen kontekstiin (Kovacevic & Perisin 2018). Vaikka tutkimuksen kysymyksenasettelu onkin oman tutkimukseni kanssa samankaltainen, sen tavoite on toisenlainen. Kroatialaistutkimuksen näkökulmana on sovittaa rakentavaa journalismia maahan, jolla on hyvin erilainen yhteiskunnallinen, kulttuurinen ja historiallinen tausta verrattuna sellaisiin maihin, joissa rakentavaa journalismia on tavanomaisesti harjoitettu, kuten Tanskassa sekä muissa Länsi- ja Pohjois-Euroopan maissa. Kroatia on entinen kommunistinen maa, joka itsenäistyi muutama kymmenen vuotta sitten, ja siten vasta opettelee demokratian käytäntöjä. (Kovacevic & Perisin 2018, 748.)

Kovacevic ja Perisin kokivat rakentavan journalismin tutkimuksen tarpeelliseksi, sillä journalismi on kriisissä myös Kroatiassa: mediakyselyn mukaan journalismin taso koetaan huonomaksi nyt kuin vuosikymmen sitten (IREX 2017). Vuoden 2017 Reuters Digital News -raportin¹⁵ mukaan vain 39 prosenttia kroatialaisista luottaa uutisiin, ja ainoastaan 15 prosenttia kokee, että kroatialainen media on vapaa poliittisesta vaikuttamisesta. Tällaiset ongelmat mahdollistavat sen, että kroatialaiset journalistit ovat valmiita kokeilemaan rakentavan journalismin kaltaisia uusia konsepteja. (Emt. 747.)

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää rakentavan journalismin soveltamiseen liittyviä mahdollisuuksia ja esteitä kroatialaisissa tv-uutistoimituksissa. Tutkimusta varten haastateltiin 15 kroatialaista tv-toimittajaa ja tuottajaa, jotka kaikki työskentelevät tai ovat työskennelleet

---

¹⁵https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/Digital%20News%20Report%202017%20web_0.pdf

kroatialaisessa yleisradioyhtiössä. Kyseisen otannan valintaan vaikutti se, että Kroatian yleisradioyhtiö HRT kuuluu osaksi Euroopan yleisradiounionia, jonka tavoitteena on edistää rakentavaa journalismia. (Emt. 751.)

Tutkimuksen mukaan rakentavan journalismin käsite otettiin vastaan pääasiassa hyvin, ja suurin osa haastateltavista totesi, ettei siinä ollut oikeastaan mitään uutta. Joidenkin mielissä rakentava journalismi yhdistyi kuitenkin epäkriittisyyteen ja tietyn ideologian tukemiseen. Suurimpina mahdollisuuksina nähtiin journalismin aiempaa aktiivisempi rooli, kyky sitouttaa yleisöjä sekä ratkaisujen ja selitysten tarjoaminen yleisölle. Haastatellut toimittajat kokivat, että kroatialainen mediarepresentaatio oli negatiivisen painotuksen vuoksi epärealistinen, ja he olivat myös kriittisiä uutistuotannon rutiineja kohtaan. (Emt. 753–759.)

Rakentavan journalismin esteiksi nähtiin puolestaan se, etteivät toimittajat uskoneet kroatialaisen yleisön olevan valmiita tällaiseen uuteen journalismiin. Haastateltavien mukaan Kroatiassa oli totuttu uutisoimaan vain sellaisista asioista, jotka eivät toimi, minkä lisäksi tapana oli kääntää myös myönteiset asiat kielteisiksi. Yksi haastateltava huomautti, että maan journalistinen kulttuuri on ollut Jugoslavian hajoamisen jälkeen kulloisenkin johtavan puolueen kontrollissa. Poliittinen kenttä on maassa hyvin kahtiajakautunut, ja sen vuoksi myös uutisointi on keskittynyt näihin kahteen vastakkaiseen puoleen. (Emt.)

Esteiksi muodostuivat myös rakentavan journalismin käytänteet itsessään. Osa toimittajista oli skeptisiä sen suhteen, että journalistien pitäisi uutisoida positiivisista esimerkeistä ja ratkaisuista. Haastateltavat epäilivät, että kyseisenlainen toiminta saattoi kehittyä aktivismiksi ja tietyn ideologian edistämiseksi. Kuka saa ylipäätään määritellä sen, mikä on positiivista ja mikä ei? Esteeksi nähtiin myös uutistoimituksen käytännöt ja rutiinit, joihin rakentavaa journalismia voisi olla vaikeaa sovittaa. Uutisten tuottamiseen oli vain rajallisesti aikaa, viestintä oli toimittajien ja tuottajien välillä heikkoa, ja uutisarvot olivat vakiintuneita. Toimittajien mukaan heillä oli rajallinen mahdollisuus vaikuttaa uutisten sisältöön, sillä editointipäätökset tehtiin heidän yläpuolellaan. (Emt.)

Vaikka Suomi eroaa Kroatiasta poliittiselta, historialliselta ja kulttuuriselta taustaltaan, Kovacevicin ja Perisinin tutkimuksessa esiin tulleet tulokset ovat kiinnostavia myös oman tutkimukseni näkökulmasta. Suomessa käyty keskustelu konfliktia painottavasta journalismista sekä polarisoituvasta keskustelusta osuvat yhteen kroatialaistoimittajien tekemien havaintojen kanssa. Toisaalta myös suomalaisessa keskustelussa esiin nostettu näkemys siitä, että rakentava journalismi saattaa uhata journalismin kriittistä terää, toistuu niin ikään kroatialaisten toimittajien

haastatteluissa. Kroatialaistutkimukseen pohjautuen minua kiinnostaa tietää, nousevatko yleisöjen sitouttaminen ja toimittajien aktiivinen ote esiin myös suomalaisten toimittajien haastatteluissa.

Samantyyppistä tutkimusta on tehty myös Yhdysvalloissa, ratkaisukeskeisen journalismin näkökulmasta. Kyser Lough ja Karen McIntyre (2018) kysyivät tutkimuksessaan *Journalists' perceptions of solutions journalism and its place in the field*, millainen käsitys yhdysvaltalais-toimittajilla oli ratkaisukeskeisen journalismin käsitteestä ja siitä, miten se soveltuu osaksi uutistuotannon tapoja ja rutiineja. Haastatteluissa toimittajilta kysyttiin henkilökohtaisen mielipiteen lisäksi kokemuksia siitä, miten tällainen uudenvuodenlainen journalismin tekemisen tapa voisi soveltua heidän omaan journalistisiin rutiineihinsa. Ryhmähaastatteluissa haastateltavat keskustelivat myös siitä, miten ratkaisukeskeisen journalismin tekoprosessi eroaa perinteisestä journalismista, jos heillä oli siitä aikaisempaa kokemusta. (Lough & McIntyre 2018.)

Tuloksista kävi ilmi, että toimittajat kokivat ratkaisukeskeisen journalismin kiehtovana uutisoinnin tapana, jossa kuitenkin oli myös omat esteensä. Osa vertasi ratkaisukeskeistä journalismia tutkivaan journalismiin, osa vaikuttamisjournalismiin. Samaan aikaan osa haastateltavista käytti vaikuttamisjournalismia esimerkkinä siitä, mitä ratkaisukeskeinen journalismi ei ole. Haastateltavien mukaan ratkaisukeskeisen journalismin paras puoli oli sen kyky vaikuttaa yleisöön ja sitouttaa sitä. He peilasivat ratkaisukeskeistä journalismia median luottamuspuolaan ja totesivat, että ratkaisukeskeinen journalismi voisi toimia tähän ratkaisuna. Osa toimittajista koki, että ratkaisukeskeinen journalismi oli ristiriidassa journalismin objektiivisuuden periaatteen kanssa, sillä ratkaisujen uutisoinnin ja asennoitumisen välillä oli heidän mukaansa vain veteen piirretty viiva. Toisten mielestä tällaista ongelmaa ei kuitenkaan esiintynyt, sillä yhden intressin edistämisen sijaan he näkivät ratkaisukeskeisen journalismin keinona tuoda ongelmia esiin kokonaisina, kaikkine erilaisine näkökulmineen. (Emt.)

Suurin este ratkaisukeskeisen journalismin tekemiselle tuntui haastateltavien mukaan olevan johtoporras, sillä ilman sen antamaa tukea rakentavan journalismin toteuttaminen koettiin hankalaksi. Tuen lisäksi ratkaisukeskeinen journalismi vaati toimittajien mukaan resursseja. Mitä vähemmän varoja, sitä vaikeampaa on lähettää journalisteja esimerkiksi kenttätyöhön ratkaisuisista raportoimaan. Ratkaisukeskeisen journalismin edistäminen oli vaikeaa nostaa toimituksen prioriteetiksi, jos rahat olivat tiukassa. (Emt.)

Yhdysvaltalais tutkimus vahvistaa sitä käsitystä, että toimittajat ovat kiinnostuneita ratkaisukeskeisestä journalismista juuri yleisöjen sitouttajana ja tässä tapauksessa myös median

luottamuspulan korjaajana. Kroatialaistutkimuksessa esiin tullut huoli objektiivisuuden puutteesta nousi esiin myös Yhdysvaltojen kontekstissa. Oman tutkimukseni kannalta kiinnostavaa oli näkökulma siitä, että rakentavan journalismin toteuttamisen suurimmaksi esteeksi nimettiin toimitusten johtoporras ja käytettävissä olevat resurssit. Myös Suomessa on keskusteltu jatkuvasti siitä, miten resurssien väheneminen on johtanut toimittajien alati lisääntyvään kiireeseen ja paineeseen. Onko uutisrutiineja mahdollista ryhtyä muuttamaan, jos aika ei riitä edes nykyisten tehtävien suorittamiseen?

Rakentavan journalismin mahdollisuuksia on toimittajien näkökulmasta tutkittu myös ranskalaisessa kontekstissa. Pauline Amiel ja Matthew Powers tutkivat vuonna 2019 julkaistussa tutkimuksessaan *A Trojan Horse for marketing? Solutions journalism in the French regional press*, miten rakentavan journalismin mallia on pyritty tuomaan ranskalaisten paikallislehtien kontekstiin. Amielin ja Powersin tutkimus on siinä mielessä kiinnostava, että sen tuloksissa nousi esiin muista tutkimuksista poikkeava kaupallinen näkökulma. Toisin kuin muissa läpikäymissäni tutkimuksissa, haastateltaviksi valitut ranskalaistoimittajat näkivät rakentavassa journalismissa kaupallista hyötyä. Tutkijoiden mukaan rakentava journalismi on saanut Ranskassa kannatusta niin johtoportaalta kuin toimittajilta. Heidän haastattelemiensa johtoportaan jäsenten mukaan rakentava journalismi näyttäytyy keinona nostaa putoavia lukijamääriä. Toimittajat puolestaan näkevät siinä mahdollisuuden kerätä takaisin journalismin menettämää uskottavuutta ja merkityksellisyyttä, joka on uutisoinnista ajan myötä vähentynyt. Haastateltavat näkivät rakentavan journalismin mahdollisuutena kasvattaa yleisöjä, lisätä myyntiä ja kaupallistaa sisältöä. (Amiel & Powers 2019.)

Tulosten valossa tutkijat väittävät, että rakentava journalismi voi toimia ranskalaisessa kontekstissa kahdella eri tavalla: professionaalisenä uudistuksena ja kaupallistamisen Troijan hevosenä. Yhtäältä rakentava journalismi auttaa journalisteja tuntemaan olonsa merkityksellisemmäksi ja uudistamaan julkaisuprosesseja. Toisaalta se oikeuttaa tutkijoiden mukaan kaupallista diskurssia, mikä heikentää journalismin autonomisuutta. (Emt.)

Mielestäni oli yllättävää, että rakentava journalismi yhdistettiin näin vahvasti juuri kaupallisiin näkökulmiin. Amielin ja Powersin haastatteluissa tuli toisaalta esiin myös samoja näkemyksiä kuin muissa vastaavissa tutkimuksissa, eli rakentava journalismi koettiin mahdollisuudeksi sitouttaa yleisöjä ja parantaa median uskottavuutta. On kiinnostavaa nähdä, nousevatko samantyyppiset ajatukset esiin myös suomalaistoimittajien haastatteluissa.

Suomessa rakentavaa journalismia ei aikaisemmin ole tutkittu toimittajien tai käytännön journalistisen työn näkökulmasta, mutta sen sijaan Tampereen yliopiston tutkijat Laura Ahva ja Mikko Hautakangas esittelivät vuonna 2018 julkaistussa tutkimuksessaan kokonaan uuden, rakentavan journalismin periaatteita sivuavan konseptin, sovittelujournalismin (*conciliatory journalism*). Sen avulla he pyrkivät selvittämään, miten journalismiprofession itsereflektion myötä syntyneitä muutostarpeita on mahdollista sovittaa käytännön journalistiseen työhön. Ahva ja Hautakangas itse näkevät tämän muutostarpeen syntyneen muun muassa keskustelukulttuurin polarisaatiosta ja sosiaalisesta kuplautumisesta. Polarisaatiota lisää entisestään mediamarkkinoiden ja journalististen käytänteiden logiikka, joka keskittyy pääasiassa konfliktiin ja kiistanalaiseen sisältöön. (Ahva & Hautakangas 2018b.)

Tutkimuksen tavoitteena oli asettaa journalismin yhteiskunnallinen rooli pohdinnan alaiseksi etsimällä uusia tapoja uutisoida kiistanalaisia ja konfliktierkkiä aiheita. Keräämällä kokemusta suomalaisilta toimittajilta Ahva ja Hautakangas pyrkivät luomaan uusia, anti-polaristisia journalistisia perinteitä. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten journalistit pystyvät ottamaan käyttöön näitä uusia reformeja sellaisen jokapäiväisen paineen alla, jota he työssään kohtaavat. Tutkimus toteutettiin työpajoina, joihin osallistui 49 suomalaista uutistoimittajaa. Työpajat kestivät 12 kuukautta, ja ne järjestettiin vuosina 2016–2017. Aluksi työpajoissa pohdittiin sitä, millaiset tilanteet journalistit kokivat itse ongelmallisiksi ja konfliktia aiheuttaviksi. Sitten heille esiteltiin idea sovittelujournalismista, jonka jälkeen toimittajat pohtivat ryhmissä, miten tätä ideaa voisi sovittaa käytännön tekemiseen. Lopuksi toimittajat palasivat toimituksiinsa ja kokeilivat näitä uusia metodeja omassa työssään. Viimeisessä tapaamisessa pohdittiin yhdessä sitä, miten idean soveltaminen käytäntöön oli sujunut. (Emt.)

Työpajoissa käydyn keskustelun perusteella Ahva ja Hautakangas jakoivat suomalaiset journalistit kahteen professionaaliseen suuntaukseen. Toinen on valmis toimimaan proaktiivisesti ja luomaan demokratian toiminnan turvaavia foorumeita. Toinen puolestaan alleviivaa journalismin autonomiaa ja objektiivisuutta, ja korostaa tiedonvälitystä journalismin päätehtävänä. Ensimmäiseen suuntaukseen sovittelujournalismi sopii, toiseen ei. Toisen lähestymistavan edustajat nimittäin kokevat, että polarisaation välttely tarkoittaa liiallista puuttumista asioihin, mikä puolestaan uhkaa journalismin kriittisyyttä, autonomisuutta ja objektiivisuutta. (Emt.)

Lisäksi työpajan pohjalta syntyi käsikirja¹⁶, joka käsittää kolme sovittelujournalismin periaatetta, *jännitteen selkiyttäminen, kuunteluttaminen ja luottamuksen kannattelu*. Jännitteen

---

¹⁶ <https://sovittelujournalismi.fi/kasikirja/kolme-periaatetta/>

selkiyttämisen tavoitteena on ”muodostaa osapuolten kesken yhteinen käsitys siitä, mistä oikeastaan kiistellään ja mitkä ovat keskeiset kipupisteet” (Sovittelujournalismin käsikirja 2018). Pelkkä kiistasta kertominen ei riitä uutisaiheeksi, vaan journalistien tehtävänä on myös avata niitä ristiriitoja ja ongelmia, jotka ovat kiistaan johtaneet. *Jännitteen selkiyttäminen* tarkoittaa siis taustojen tutkimista, motiivien selvittämistä ja täsmällisyyteen pyrkimistä. *Kuunteluttamisen* tavoitteena on se, että kiistan osapuolet kokevat tulevansa kuulluiksi, ymmärretyiksi ja vakavasti otetuiksi. Lisäksi tavoitteena on se, että osapuolet ottavat vastuun omista sanomisistaan. Sovittelujournalismin käsikirjan mukaan kuunteleminen on aina vastavuotoista ja voi parhaimmillaan johtaa yhteisymmärrykseen. Tavoitteena on, että toimittajat loisivat sellaisia tilanteita ja tekstejä, joissa nämä erilaiset näkemykset pääsevät kohtaamaan. *Luottamuksen kannattelu* tarkoittaa puolestaan sitä, että toimittaja ohjaa sovittelua yhteisesti sovituin periaatteiden ja siten varmistaa, että osapuolilla on tilaa osallistua, ja että he saavat puhua turvallisesti. Sovittelujournalismin käsikirjan mukaan journalismin perustehtävä on mahdollistaa julkinen keskustelu yhteiskunnallisista kysymyksistä. Tämä puolestaan edellyttää sitä, yleisö voi luottaa julkiseen keskusteluun. Tässä auttavat käsikirjan mukaan journalismin eettiset periaatteet ja journalististen prosessien läpinäkyvyys. (Ahva & Hautakangas 2018b; Sovittelujournalismin käsikirja 2018.)

Ahvan ja Hautakankaan tutkimuksessa käsitellään rakentavalle journalismille tyypillisiä teemoja, mutta valmiin käsitteen sijaan he lähestyvät aihetta ikään kuin puhtaalta pöydältä. Ratkaisua polarisoituvaan keskustelukulttuuriin ja konflikteja korostavaan journalistiseen logiikkaan etsitään alusta asti yhdessä toimittajien kanssa, lopputuloksena uusi journalistinen suuntaus, sovittelujournalismi. Tutkimus siis ponnistaa aika lailla päinvastaisesta näkökulmasta kuin oma tutkielmani, jonka tarkoituksena on sovittaa valmiita periaatteita käytäntöön uusien kehittämisen sijasta. Ahvan ja Hautakankaan tutkimus on siitä huolimatta kiinnostava myös omien tutkimuskysymysteni kannalta, sillä siinä käsitellään niitä samoja journalismiprofession muutostarpeita, joista myös rakentava journalismi on lähtenyt liikkeelle. Ahvan ja Hautakankaan tutkimuksessa kiinnostavaa on myös se, että näitä uusia journalistisia periaatteita on testattu käytännössä niin työpajoissa kuin toimittajien omilla työpaikoilla. Kuten muissakin vastaavanlaisissa tutkimuksissa, tässäkin nousi esiin toimittajien korostama objektiivisuuden ja autonomian vaatimus, jonka nähtiin olevan ristiriidassa sovittelujournalismin periaatteiden kanssa. Onkin kiinnostavaa nähdä, millaisia ajatuksia objektiivisuuden ja aktiivisuuden ristiriita herättää omissa haastateltavissani.

Tutkimuskysymysteni lisäksi uskon tutkielmani tuottavan rakentavaa journalismia laajemmin tietoa siitä, millaisia journalistisia periaatteita suomalaistoimittajat 2020-luvulla arvostavat, ja millaiseksi he näkevät journalismin roolin yhteiskunnassamme juuri nyt. Kokevatko suomalaiset toimittajat, että journalismin periaatteet ja uutiskriteerit vaativat päivitystä, ja jos kyllä, millaiseen suuntaan? Mielenpitoita jakavana suuntauksena rakentava journalismi herättelee varmasti keskustelua esimerkiksi juuri objektiivisuuden ja autonomisuuden ihanteista ja toisaalta mahdollisuudesta aiempaa aktiivisempaan rooliin.

4. AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, millaisen vastaanoton rakentavan journalismin periaatteet saavat suomalaisten toimittajien parissa, ja miten rakentavan journalismin periaatteet soveltuvat heidän jokapäiväiseen työhönsä. Tässä osiossa käsittelen aineiston keruuta ja tutkimusmenetelmiäni. Keräsin aineistoni puolistrukturoituina ryhmähaastatteluina, ja käytin aineistoni luokitteluun laadullista sisällönanalyysia.

4.1. Aineiston keruu

Tutkielmani aineisto koostuu suomalaisten uutistoimittajien ryhmähaastatteluista. Haastattelujen tavoitteena oli selvittää, miten rakentavan journalismin periaatteet taipuvat käytännön journalistiseen työhön. Haastattelin 12 uutistoimittajaa neljän hengen ryhmissä kolmesta eri toimuksesta.

Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään usein pieneen määrään tapauksia, joita pyritään analysoimaan mahdollisimman perusteellisesti (Eskola & Suoranta 1998, 15). Koen, että haastatteluaineistoni oli riittävän laaja, sillä laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistykseen, vaan sen sijaan tarkoituksena on kuvailla tai ymmärtää jotain ilmiötä tai tapahtumaa, tai antaa teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle (Tuomi & Sarajärvi 2017, 73). Kuten Eskola ja Suoranta (1998) toteavat, ”aineiston tieteellisyyden kriteeri ei näin ollen olekaan sen määrä vaan laatu, käsitteellistämisen kattavuus” (Eskola & Suoranta 1998, 15). Aineiston valinnassa tärkeintä on se, että henkilöt, joilta tietoa kerätään joko tietävät tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon, tai heillä on siitä kokemusta (Tuomi & Sarajärvi 2017, 73). Pyrin itse koostamaan aineistoni siltä pohjalta, että haastateltavilta löytyisi mahdollisimman paljon ja laajasti tutkimusaiheeni kannalta olennaista kokemusta.

Toimituksiksi valitsin kolme isoa, valtakunnallista uutistoimitusta: Alma Talent, Helsingin Sanomat ja Yle. Tein rajauksen valtakunnallisiin uutistoimituksiin siksi, ettei tarkoitukseni ollut analysoida eroja valtakunnallisten ja paikallisten medioiden välillä, tai tehdä muutenkaan vertailua eri toimitusten välillä. Uskoin, että löytäisin valtakunnallisten toimitusten sisältä toimittajia, jotka muodostavat samaan aikaan sekä riittävän yhtenäisiä että erilaisia ryhmiä.

Aloitin haastateltavien etsimisen Alma Talentin toimituksesta, sillä olen työskennellyt kyseisessä toimituksessa usean vuoden ajan, joten siellä työskenteleviä toimittajia oli helppo lähestyä

haastattelupyynnöillä. Toisin kuin muiden toimitusten kohdalla, kysyin Alma Talentin toimittajia haastatteluun henkilökohtaisesti sen sijaan, että olisin laittanut viestiä toimituksen päälliköille. Pyrin valitsemaan haastatteluun toimittajia erilaisilla taustoilla ja kokemuksilla. Helsingin Sanomiin ja Yleen lähetin tiedusteluja sekä toimittajille että toimitusten päälliköille, jotta he voisivat laittaa viestiä eteenpäin toimituksissaan. Ainoana rajauksenani oli se, että haastateltavien piti työskennellä pääasiassa uutistoimittajina, eikä siis esimerkiksi dokumenttiryhmissä, kuvatoimittajana tai päällikkötason tehtävissä. Haastatteluihin otin mukaan kustakin toimituksesta neljä ensimmäisenä ilmoittautunutta toimittajaa. Etenkin Ylen toimittajia oli vaikeaa saada mukaan haastatteluun, joten erityinen valikointi ei ollut tarpeen.

Tutkimukseen osallistuneilla haastateltavilla oli monipuoliset taustat uutistoimittajina. Alma Talentin haastateltavat työskentelivät uutistoimittajina Kauppalehdessä ja Talouselämässä, Helsingin Sanomien haastateltavat tekivät töitä uutisdeskissä, politiikan ja talouden toimituksessa sekä kaupunkitoimituksessa, ja Ylen haastateltavat olivat Poliitikka ja yhteiskunta -toimituksesta, Talous ja arki -toimituksesta sekä uutisdeskistä. Osa haastatelluista teki nopeaa uutisdeskityötä, ja osa teki vuoroin nopeaa verkkouutisointia, päivittäisiä printtiuutisia ja laajempia reportaasi-, feature- ja henkilöjuttuja. Osa haastateltavista oli ollut alalla jo pitkään, osa vasta muutaman vuoden. Kokemus toimittajan töistä vaihteli neljän ja yli kahdenkymmenen vuoden välillä.

Koostamani ryhmät olivat sekä riittävän homogeenisiä että erilaisia moniäänisen keskustelun syntyiseksi. Kuten Ilkka Pietilä (2017) toteaa, ryhmähaastattelussa tärkeää on se, että ryhmäläisillä on riittävästi yhteistä tarttumapintaa keskustelun syntyiseksi. Homogeenisyys on tärkeää jo senkin vuoksi, että kysymykset ja käsitteet olisivat kaikille ymmärrettäviä. Hän tukeutuu Barbourin (2007) näkemukseen todetessaan, että samanaikaisesti ryhmäläisillä tulee olla tarpeeksi vaihtelevia kokemuksia ja näkökulmia, jotta keskustelussa ilmenisi erilaisia mielipiteitä ja tulkintoja. (Pietilä 2017, 95; Eskola & Suoranta 1998, 71).

En etsinyt haastatteluun erityisesti sellaisia toimittajiin, jotka olisivat jo aikaisemmin tehneet rakentavaa journalismia tai olisivat siitä jo valmiiksi kiinnostuneita. Vaihtoehtona olisi ollut haastatella sovittelevan journalismin puolestapuhujia, esimerkiksi suomalaisen Sopiva-järjestön toimittajia, mutta se ei olisi osunut yhteen tutkimukseni tavoitteen kanssa. Halusin selvittää, millaisia mahdollisuuksia ja uhkia suomalaiset toimittajat näkevät rakentavan journalismin soveltamisella työssään, joten pyrin siihen, että keskustelua käytäisiin ilman minkäänlaisia ennako-oletuksia puolesta tai vastaan.

4.1.1. Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä

Toteutin haastattelut teemahaastattelurungon avulla. Teemahaastattelu sijoittuu muodoltaan strukturoidun lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun väliin. Puolistrukturoidun teemahaastattelun perusideana on se, ettei tutkija lyö lukkoon tarkkoja haastattelukysymyksiä, vaan määrittelee sen sijaan keskeiset teemat, joita haastattelussa tulee käydä läpi (Tuomi & Sarajärvi 2017, 65). Teemahaastattelu on kuitenkin askeleen verran strukturoidumpi kuin avoin haastattelu, sillä siinä on valittu aiemman tutkimuksen pohjalta valmistellut aihepiirit, jotka ovat kaikille haastateltaville samat. Siitä huolimatta haastateltaville annetaan tilaa myös vapaaseen puheeseen, eikä kaikkien haastateltavien kanssa puhuta välttämättä juuri samoista asioista samassa laajuudessa. Tavoitteena siis on, että haastattelu olisi keskustelunomainen. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 47–48, Eskola & Suoranta 1998, 63.) Teemahaastatteluiden toteutukset vaihtelevat lähes avoimesta haastattelusta strukturoidusti etenevään haastatteluun, mutta teemahaastattelussakaan ei voi kysyä ihan mitä tahansa. Kuten Tuomi ja Sarajärvi (2017) kirjoittavat, siinä ”pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja ongelmanasettelun [...] mukaisesti”. Etukäteen valitut teemat perustuvat siis tutkimuksen viitekehykseen eli siihen tietoon, joka tutkittavasta ilmiöstä jo tiedetään. (Tuomi & Sarajärvi 2017, 65.)

Päätin tehdä haastattelut puolistrukturoidun mallin pohjalta, sillä halusin saada haastattelun avulla tietoa ilmiöstä, joka on sekä vaikeasti määritettävissä että huonosti tunnettu. Henkilökohtaiseen kontaktiin perustuvan haastattelun etu on ennen kaikkea joustavuus. Haastattelija voi tarvittaessa toistaa kysymyksiä, oikaista väärinkäsityksiä, selventää sanamuotoja ja käydä haastateltavien kanssa keskustelua. (Tuomi & Sarajärvi 2017, 63.)

4.1.2. Yhdessä vai erikseen?

Yksilöhaastattelujen sijaan päädyin tekemään haastatteluni ryhmissä, sillä halusin herätellä haastateltavia pohtimaan heille ennestään tuntematonta käsitettä mahdollisimman monesta erilaisesta näkökulmasta. Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan ryhmähaastattelun etu on se, että tietoa voi saada yksilöhaastattelua enemmän: osallistujat voivat yhdessä muistella, herättää muistikuvia, tukea ja rohkaista. Yhdessä haastateltaessa unohtaminen väärin ymmärtäminen on vähäisempää. Lisäksi puhuminen voi olla rennompaa ryhmässä kuin yksin vieraan

haastattelijan kanssa. (Eskola & Suoranta 1998, 70; Sulkunen 1990, 265, viitattu lähteessä Eskola & Suoranta 1998, 71).

Pietilän (2010) mukaan ryhmähaastattelun etu on puolestaan se, että yksilöhaastatteluissa haastateltavilla on tapana antaa vastauksia, joita he olettavat tutkijan heiltä odottavan. Erityisesti silloin, kun tutkitaan haastateltavien mielipiteitä ja kulttuurisia jäsennyksiä, on haastattelijan vaikutus tilanteeseen yksilöhaastattelussa liian suuri. (Pietilä 2010, 189; Eskola & Suoranta 1998, 71.) Ryhmähaastattelussa vuorovaikutus rakentuu suurimmaksi osaksi osallistujien keskinäiselle vuorovaikutukselle, joten paine esittää haastattelijalle ”oikeita vastauksia” on pienempi. Tämä puolestaan lisää vuorovaikutuksen moniäänisyyttä. (Pietilä 2010, 190.)

Omissa haastatteluissani halusin saada aikaan keskustelua samassa toimituksessa työskentelevien toimittajien kesken siitä, miten he kokivat oman toimituksensa käytännöt ja rutiinit suhteessa rakentavan journalismin periaatteisiin. Toisin kuin ryhmähaastatteluissa yleensä, tavoitteenani ei kuitenkaan ollut tutkia ryhmäläisten keskinäistä vuorovaikutusta ja dynamiikkaa, vaan tarkoituksena oli herätellä keskustelua yksittäisen haastateltavan kokemuksia laajemmasta näkökulmasta. Koska tutkimukseni tavoitteena oli kuvailla rakentavan journalismin saamaa vastaanottoa suomalaisten toimittajien keskuudessa, halusin kuulla heidän mielipiteitään käsitteestä ja sen periaatteista. Pekka Sulkusen (1990, 264) mukaan ryhmähaastattelu on erityisen tehokas menetelmä juuri mielipiteiden esiin tuomisessa. Ryhmä saattaa toimia mielipiteitä stimuloivana, jolloin ajatukset tulevat esiin eri tavalla kuin yksilöhaastattelussa. (Sulkunen 1990, viitattu lähteessä Eskola & Suoranta 1998, 71.) Lisäksi koin, että yhteiskunnallinen aihevalintani soveltuu yksilöhaastattelua paremmin ryhmähaastattelussa käsiteltäväksi. Siinä missä yksilöhaastattelu sopii henkilökohtaisten teemojen käsittelyyn, ryhmähaastatteluiden aiheena on usein yleisemmät aiheet (Pietilä 2010, 181.)

Ryhmähaastattelun heikkoutena on puolestaan se, että vuorovaikutuksen keskittyminen osallistujien välille voi vaikeuttaa keskustelun ohjaamista. Keskustelu voi rönsyillä varsinaisten teemojen ulkopuolelle, ja ryhmä saattaa johdattaa keskustelua tutkijan näkökulmasta täysin odottamattomiin suuntiin. (Pietilä 2010, 190; Hyvärinen, Nikander & Ruusuvuori 2017.) Toisin sanoen tutkijan etukäteen suunnittelemaat teemat eivät välttämättä toistu ryhmäkeskustelussa sellaisenaan, vaan ne saattavat muuttua ja jäädä siten vaillinaisesti käsitellyiksi (Pietilä 2010, 183).

Ryhmädynamiikan näkökulmasta ryhmä pyrkii yleensä rakentamaan konsensusta käsiteltävistä kokemuksista, näkemyksistä ja mielipiteistä. Tämä korostuu etenkin silloin, jos ryhmäläiset

eivät tunne toisiaan entuudestaan hyvin. (Pietilä 2010, 193.) Yhteisymmärrykseen pyrkiminen johtaa siihen, että eriävät mielipiteet jäävät ryhmäpaineen vuoksi kokonaan pimentoon. Joskus ryhmä saattaa kuitenkin ajautua kiivaaseen argumentaatioon, mikä puolestaan jumittaa keskustelun käymistä. Lisäksi ryhmäläisten keskinäinen dynamiikka saattaa haitata tasapuolisen ja moniäänisen keskustelun käymistä, jos osa ryhmäläisistä dominoi keskustelua, jolloin varovaiset osallistuvat jäävät taka-alalle. Pahimmillaan ryhmähaastattelun alkuperäinen tarkoitus ajatustenvaihdosta jää toteutumatta, jos ryhmäläiset eivät ole halukkaita tarttumaan toistensa mielipiteisiin. Tällöin keskustelua ei pääse syntymään ollenkaan, vaan haastattelu jää irrallisten kommenttien ja mielipiteiden tasolle. (Pietilä 2017, 91.)

4.1.3. Ryhmähaastattelu laadullisen tutkimuksen kohteena

Ryhmähaastatteluja analysoidessa tulee ottaa huomioon, että ne tuottavat vuorovaikutuskontekstina vuoksi erilaista aineistoa kuin yksilöhaastattelut. Tämä tulee ottaa huomioon myös aineiston tulkinnessa. (Pietilä 2010, 180; Alasuutari 2011, 116–118.)

Pekka Sulkusen (1990, 264–265) mukaan ryhmähaastatteluita voidaan analysoida viidestä eri näkökulmasta. Niitä voidaan käyttää muun muassa faktuaalisen informaation hankkimiseen, yhteisten normien ja ihanteiden tutkimiseen, ryhmien sisäisen vuorovaikutuksen tutkimiseen, ryhmän kommunikaation tutkimiseen sosiolingvivistisesti ja ryhmähaastattelujen tuottaman materiaalin tutkimiseen tekstinä eli kulttuurituotteena. Omassa tutkielmassani ryhmähaastattelu toimii listauksen viidennessä tarkoituksessa. Keskiössä eivät silloin ole ryhmän sisäiset tulkinat tai vuorovaikutus, vaan ryhmän tuottama puhe niissä pienoiskulttuureissa, joita ryhmät edustavat. (Sulkunen 1990, viitattu lähteessä Eskola & Suoranta 1998, 70.) Kulttuurituotteella viitataan siihen, että haastatteluissa esitettyjä asioita ei ymmärretä todellisuudesta välittömästi kertovina tekstikatkelmina, vaan kulttuurissa tuotettuina kulttuurituotteina. Tekstit eivät siis ainoastaan kuvaa kohdettaan, vaan pikemminkin aktiivisesti muodostavat jonkin version asioista. Laadullisten aineistojen analyysissä tulisikin muistaa, että ”teksti on aina versio tai eräs näkökulma aiheeseen kuin aiheeseen”. (Eskola & Suoranta 1998, 101–102.)

Kun ryhmäkeskustelua analysoidaan, sitä ei pitäisi käyttää monistettuna yksilöhaastatteluna, vaan ryhmäkeskustelua tulee analysoida ensisijaisesti ryhmän toimintana. Vaikka oman tutkimukseni keskiössä ei olekaan haastateltavien välinen vuorovaikutus, ryhmätilanne muuttaa haastattelun luonnetta siitä huolimatta. Ilkka Pietilä tukeutuu Hollanderiin (2004), jonka mukaan ryhmähaastatteluissa yksittäisten osallistujien puheenvuorot ovat tiukasti kiinni siinä

kontekstissa, jossa ne on esitetty. Yksittäisten osallistujien esittämiä ajatuksia ei siis pitäisi analysoida ryhmätilanteesta irrallisina. (Pietilä 2010, 180–182; Pietilä 2017, 102.)

Siinä missä yksilöhaastattelu rakentuu olennaisilta osin haastattelijan esittämien kysymysten varaan, ryhmäkeskustelussa osallistujat joutuvat muodostamaan kollektiivisesti jaettua ymmärrystä yksilöllisistä kokemuksistaan ja käsityksistään. Kuten Ilkka Pietilä (2010, 180) kirjoittaa, tämä edellyttää yksittäisiltä puhujilta toisten osallistujien mielipiteiden ja ajattelutapojen vertailua ja niiden huomioimista, oli hän niistä samaa mieltä tai ei. Osallistujat eivät kohdista puhettaan pelkästään haastattelijalle, vaan myös muille keskustelun osallistujille. Haastattelija ei johdattele keskustelua yksinään, vaan myös ryhmäläiset saattavat kysyä toisiltaan tarkentavia kysymyksiä ja johdattaa keskustelua oma-aloitteisesti muihin aiheisiin. Lisäksi osallistujat saattavat pyrkiä muodostamaan itsestään käsityksen ryhmänä: mitä me olemme yhdessä ja suhteessa toisiin? Tämän vuoksi ryhmäkeskustelu kohdentuukin usein käsittelemään sitä, mikä yksilöille on yhteistä ryhmän jäsenenä. (Pietilä 2010, 181–182; Alasuutari 2011, 117.)

Omissa haastatteluissani ryhmän jäsenille oli yhteistä sekä toimittajuus että tiettyyn toimitukseen tai työyhteisöön kuuluminen. Ryhmät peilasivat rakentavaa journalismia sekä journalismin arvoihin, kriteereihin ja periaatteisiin että oman toimituksensa käytäntöihin ja tekemisen tapoihin. Haastatteluille leimaavaa oli nimenomaan pyrkimys ryhmäytymiseen ja yhteisen käsityksen muodostamiseen kunkin työyhteisön käytännöistä. Keskustelua käytiin vahvasti sen pohjalta, miten juuri meidän toimituksessamme toimitaan suhteessa haastattelussa käsiteltäviin aiheisiin.

Ryhmähaastatteluja on kritisoitu siitä, että ihmiset eivät kehtaa ryhmässä puhua samalla tavalla omista asioistaan kuin yksilöhaastatteluissa. Tällöin puheen ajatellaan jäävän pinnalliseksi myöntelyksi ja sisäisten ristiriitojen peittelyksi. Alasuutarin (2011) mukaan tällainen kritiikki pitää sisällään väärinkäsityksen siitä, millaista laadullisen aineiston analyysi todellisuudessa on. Kritiikissä nimittäin oletetaan, että analyysissään tutkijan pitäisi yksinkertaisesti hyväksyä ryhmän antamat lausunnot faktatiedoksi. Näin ei Alasuutarin mukaan kuitenkaan tarvitse tehdä. Sen sijaan osaksi ryhmähaastattelujen tulkintaa kuuluu olennaiselta osin havainnot siitä, miten haastateltavat toimivat ryhmänä: vastaako joku aina ensimmäisenä, puhuuko joku muita enemmän, keskeyttääkö joku toisten puheen, ja missä määrin tulkinnoista keskustellaan tai ollaan erimielisiä. (Alasuutari 2011, 118–119.) Pyrin ottamaan tämän huomioon myös omassa analyysissäni ja kiinnitinkin huomiota esimerkiksi siihen, löytyikö ryhmistä dominoivia

näkemyksiä, joita vastaan ei uskallettu asettua. Kiinnitin myös erityistä huomiota ryhmissä syntyvään konsensukseen ja erimielisyyksiin.

4.1.4. Haastattelujen toteutus

Toteutin haastattelut helmi-maaliskuussa 2020 haastateltavien omissa toimituksissa. Kaksi haastattelua tehtiin toimituksen neuvotteluhuoneissa ilman ulkoisia häiriötekijöitä. Yksi haastattelu tehtiin olosuhteiden pakosta työpaikan suljetussa kahvilassa, jonka ohi kuitenkin käveli jonkin verran muuta toimituksen väkeä. Arvioin etukäteen, että haastattelut kestäisivät noin tunnin, ja arvioni piti suunnilleen paikkansa. Nauhoitin kaikki haastattelut.

Haastattelu oli jaettu kahteen osaan: ensimmäisessä osassa käsiteltiin rakentavan journalismin periaatteita, ja toisessa nämä periaatteet pyrittiin sovittamaan käytännön toimitustyöhön. Haastattelun ensimmäisessä osassa ei ollut ollenkaan varsinaisia kysymyksiä, vaan sen sijaan jaoin haastateltaville rakentavan journalismin periaatteisiin liittyvät kolme väittämäjoukkoa (Liite 1), josta ryhmäläiset pääsivät kustakin keskustelemaan. Ensimmäisessä väittämäjoukossa käsiteltiin niitä syitä, miksi rakentavaa journalismia sen puolestapuhujien mielestä ylipäättään tarvitaan. Puolestapuhujilla tarkoitan tässä yhteydessä käsitteen kahta alullepanijaa, Ulrik Haagerupia ja Cathrine Gyldenstedtiä. Toisessa käytiin tiivistetysti läpi rakentavan journalismin periaatteet. Rakentavan journalismin määritelmänä käytin hollantilaisen Windesheimin yliopiston journalistiikan laitoksen kokoamaa kuutta periaatetta, jotka esittelin tutkielmani teoriaosiossa. Kolmannessa väittämäjoukossa annettiin esimerkkejä siitä, miten rakentavaa journalismia on tutkimuksissa ja journalistien taholta kritisoitu.

Haastattelun toisessa osassa ryhmäläiset saivat peilata näitä rakentavan journalismin periaatteita toimituksensa käytäntöihin ja omiin rutiineihin. Sopivatko rakentavan journalismin periaatteet osaksi näitä rutiineja ja käytäntöjä?

Haastattelijana toimin pääasiassa passiivisena sivustaseuraajana. Koska tarkkoja kysymyksiä ei ollut, eri ryhmissä käsitellyt aiheet erosivat hieman toisistaan riippuen siitä, millaiseen suuntaan haastateltavat itse keskustelua veivät. Kaikki suunnittelemani teemat tulivat siitä huolimatta läpikäydyksi, toki eri ryhmissä erilaisella intensiteetillä. Ryhmähaastattelun riskeihin nähden jokainen keskustelu sujui hyvin: vaikka osa toikin mielipiteitään esiin enemmän kuin toiset, keskustelua käytiin melko tasapuolisesti kaikkien osallistujien kesken. Keskustelu ei ajautunut riitaan eikä yksimielisyyteen, vaan suurimmaksi osaksi jokainen osallistuja uskalsi tuoda esiin

oman mielipiteensä, vaikka se olisikin ollut muista eriävä. Rönstyilyä aiheen ulkopuolelle toki tapahtui, mutta se ei estänyt käymästä keskustelua myös tutkimuskysymysten kannalta olennaisista teemoista. Ryhmät erosivat jonkin verran aktiivisuudeltaan, mutta kaikissa ryhmissä keskustelua kuitenkin syntyi, joko itsekseen tai autettuna. Kysyin kaikilta ryhmiltä samat pääkysymykset, ja yhtä ryhmää täytyi kummassakin haastattelun osiossa auttaa jonkin verran lisäkysymyksillä keskustelun heräämiseksi, kun taas toiset ryhmät aloittivat omatoimisesti keskustelun ennen kuin ehdin edes kehottaa heitä keskustelemaan annetuista teemoista.

4.2. Haastattelututkimuksen laadullinen analyysi

Käytin aineistoni analysointiin laadullista sisällönanalyysia. Sisällönanalyysilla tarkoitetaan sanallista tekstin sisällön kuvailua (Tuomi & Sarajärvi 2017, 89). Sen avulla aineistoa tarkastellaan eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja niitä tiivistäen (Tuomi & Sarajärvi, 2002, 105.) Tutkittavat tekstit voivat olla lähes mitä vain: kirjoja, artikkeleita, päiväkirjoja, kirjeitä, haastatteluita, puhetta, keskustelua, dialogeja, raportteja ja muuta kirjalliseen muotoon saatettua materiaalia (Tuomi & Sarajärvi 2017, 86).

Sisällönanalyysin tarkoituksena on järjestää kerätty aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon luotettavien johtopäätösten tekemiseksi. Tiivistyksestä huolimatta pyrkimyksenä on kasvattaa aineiston informaatioarvoa luomalla hajanaisesta aineistosta mielekästä, selkeää ja yhtenäistä. (Tuomi & Sarajärvi 2017, 86–90; Eskola & Suoranta 1998, 100.) Käytännössä sisällönanalyysi alkaa aineiston hajottamisella, jonka jälkeen se käsitteellistetään ja kootaan lopuksi loogiseksi kokonaisuudeksi. (Tuomi & Sarajärvi 2017, 90–91.)

Seurasin analyysissani Pertti Alasuutarin (2011) erittelemiä sisällönanalyysin vaihteita. Alasuutari on jaotellut sisällönanalyysin kahteen vaiheeseen, jotka ovat *havaintojen pelkistäminen* ja *arvoituksen ratkaiseminen*. Havaintojen pelkistämisen vaiheessa aineisto pyritään pelkistämään ilmiötä kuvaaviksi esimerkeiksi, näytteiksi ja havainnoiksi, joilla on yhteisiä piirteitä ja joihin pätevät samat säännöt. Pelkistämisvaihe alkaa aineiston pilkkomisella: aineisto puretaan, siihen tutustutaan, ja sitä järjestetään ja koodataan. Sen jälkeen näitä koodeja yhdistellään, vertaillaan ja eritellään. Pelkistämistä seuraa käsitteellistäminen, jossa aineistosta muodostetaan kategorioita ja alakategorioita. Lopuksi aineisto kasataan uudelleen, jolloin kerätyt kategoriat linkitetään toisiinsa ja niistä annetaan esimerkkejä. Arvoituksen ratkaisemisen vaiheessa saatuja tuloksia ja havaintoja on tarkoitus tulkita ja selittää. Tämä tapahtuu etsimällä havainnoille

merkitystulkintoja ja kausaalisuhteita, ja suhteuttamalla näitä havaintoja viitekehukseen ja aiemmista tutkimuksista johdettuihin selitysmalleihin. (Alasuutari 2011, 31–37.)

Analyysini alkoi haastattelunauhojen purkamisella eli litteroinnilla. Litteroinnin tarkkuustaso määräytyy ennen kaikkea tutkittavan ilmiön mukaan. Jos tutkijan kiinnostus kohdistuu keskustelun aspektien sijaan haastattelussa esiin tuleviin asiasisältöihin, ei kovin yksityiskohtainen litterointi ole välttämättä tarpeen. (Ruusuvuori 2010, 356; Alasuutari 2011, 65–66.) Litteroin omat haastatteluni sanatakkasti, mutta jätin pois täytesanat, änkytykset ja tauotukset. En myöskään kirjoittanut auki esimerkiksi huokauksia tai naurahduksia, ellei niillä ollut merkittävää vaikutusta sisällön tulkinnan kannalta. Kolmen haastattelun purkamisesta kertyi yhteensä 70 sivua tekstimuotoista aineistoa fonttikoolla 12 ja rivivälillä 1,5.

Aineistoa järjestäessä ensimmäinen vaihe on luokitella eli koodata aineistoa tutkimusaiheen ja kysymysten kannalta oleellisiksi teemoiksi (Pietilä 2010, 184). Käytännössä tämä tarkoittaa aineiston pilkkomista helpommin tulkittaviin osiin (Eskola & Suoranta 1998, 112). Kuten Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen kirjoittavat, ”luokittelun tehtävänä on aineiston järjestelmällinen läpikäynti tutkimusongelman, keskeisten käsitteiden ja lähtökohtien määrittämällä tavalla” (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 14). Erona kvantitatiiviseen tutkimukseen on se, ettei luokitusjärjestelmää luoda etukäteen valmiiksi, vaan se kehittyy analyysin kuluessa. Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan koodausrunko syntyykin yleensä kahdessa vaiheessa. Ensin laaditaan alustava runko, jonka mukaan aineistoa voi lähteä koodaamaan. Prosessin aikana tämä runko elää, muuttuu ja täydentyy. Laadullista aineistoa luokitellessa kannattaakin edetä asteittain ja luottaa siihen, ettei ensimmäinen jäsenitys ole vielä viimeinen. Vasta ensimmäisen luokittelun pohjalta on mahdollista tehdä lopullinen, kaiken kattava koodaus. (Eskola & Suoranta 1998, 114.)

Jotta tutkija oppisi tuntemaan aineistonsa perin pohjin, tulisi teksti lukea jo ennen luokittelun aloittamista useaan kertaan läpi (Eskola & Suoranta 1998, 110). Itse analyysi alkaa yleensä aineistolle esitetyillä mitä- ja miten-kysymyksillä (Pietilä 2010, 184, Ruusuvuori ym. 2010, 13). Kyllä vai ei -kysymykset sisältävät jo itsessään ennakko-oletuksen, joten ne sopivat kvalitatiivista tutkimusta paremmin kvantitatiivisiin menetelmiin. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on löytää aineistosta jotain uutta ja ennen havaitsematonta, joten kaikenlaiset ennakko-odotusten murtumat tekevät tutkimukselle vain hyvää. (Ruusuvuori ym. 2010, 13.) Pietilän (2010) mukaan luokittelu voi perustua alkuvaiheessa esimerkiksi siihen, millä eri tavoilla haastateltavat selittävät jotain haastattelussa käsiteltävää aihetta tai miten he perustelevat

mielipiteitään näistä aiheista. Puhuessaan haastattelijan esittelemistä aiheista haastateltavat käsittelevät samalla monia muitakin asioita, ja liittävät näitä haastattelun teemojen osaksi. Sen vuoksi alkuvaiheen analyysissä onkin hyödyllistä pohtia, mistä kaikesta mahdollisesta haastateltavat puhuvat kertoessaan ajatuksiaan tutkijan antamista teemoista. Tärkeää on myös pohtia sitä, mistä kaikesta ei puhuta, eli mistä vaietaan ja mitä jätetään keskustelun ulkopuolelle. (Pietilä 2010, 184.)

Jos aineisto on kerätty teemahaastattelulla, voi myös haastattelurunkoa käyttää ensimmäisen koodauksen apuvälineenä. Teemahaastattelurungon rakentamisessa on jo käytetty sekä aiemmista tutkimuksista kerättyjä teoreettisia näkemyksiä että tutkijan omia kokemuksia. (Eskola & Suoranta 1998, 111.) Haastattelurungon teemoja ei tule silti sotkea tutkimuksen teemoihin, vaikka tutkija niistä usein analyysin aloittaakin (Pietilä 2010, 184).

Aloitin oman aineistoni läpikäynnin lukemalla kaikki kolme haastattelua kaksi kertaa läpi saadakseni niistä kattavan kokonaiskuvan ennen varsinaisen luokittelun aloittamista. Lukiessani aineistoa läpi tein jo joitakin alustavia havaintoja, joiden avulla ryhdyin muodostamaan kategorioita luokittelun pohjaksi: millaiset aiheet keskusteluissa toistuivat? Muodostin näiden havaintojen ja teemahaastattelurunkoni pohjalta kolme kysymystä, joihin ryhdyin etsimään aineistostani vastauksia. Ensimmäiset kysymykseni olivat, mitä mieltä haastateltavat olivat rakentavan journalismin tarpeellisuudesta, mitä ajatuksia heille heräsi rakentavan journalismin periaatteista, ja miten nämä periaatteet soveltuivat heidän jokapäiväiseen työhönsä.

Kaksi ensimmäistä kysymystä luokittelin ensimmäisellä koodauskierroksella ”periaatteen” yläkategoriaan ja kolmannen ”käytännön työn” yläkategoriaan. Periaatekategorian alle oli alun perin tarkoitus kerätä sellaiset puheenvuorot, joissa pohditaan rakentavan journalismin käsitettä ja sen periaatteita suhteessa journalismin periaatteisiin, arvoihin, yhteiskunnalliseen rooliin ja uutiskriteereihin. Käytännön työn kategoriaan suunnittelin puolestaan kerääväni puheenvuorot, jotka liittyivät haastateltavien omaan työhön, työyhteisöön ja kokemuksiin journalistisesta työstä. Nämä kategoriat kuitenkin muuttuivat analyysin edetessä. Lisäksi jaoin vastaukset myönteisten, kielteisten ja neutraalien vastausten alakategorioihin, joiden tarkoituksena oli kuvata haastateltavien suhtautumista rakentavaan journalismiin ja sen kannattajien kritiikkiin perinteistä journalismia kohtaan. Annoin kaikille kategorioille oman värinsä, ja kävin koko aineiston läpi niitä koodaten.

Käydäkseni aineiston läpi mahdollisimman monesta eri näkökulmasta, hyödynsin Patricia Stevensin (1996) esittämää 12 peruskysymystä, jotka auttavat tutkijaa nimenomaan

ryhmähaastattelun analysoinnissa: Missä määrin ryhmä pitäytyi keskustelun aiheiksi esitetyissä teemoissa? Miksi, miten ja milloin muita aiheisiin liittyviä teemoja otettiin esiin? Millaiset näkemykset näyttivät herättävän vastustusta ja konflikteja? Millaisia ristiriitaisuuksia keskustelussa esiintyi? Millaisia osallistujille yhteisiä kokemuksia kävi ilmi? Syntyikö ryhmässä liittoumia? Joutuiko joku osallistujista paitsioon, vaiettiinko jostakin tietyistä aiheista? Oliko jokin tietty mielipide ryhmässä dominoivassa asemassa? Miten ryhmä ratkoi mielipide-eroja? Millaisista aiheista vallitsi konsensus? Kenen intressejä ryhmän mielipiteet edustivat? Miten emootioita käsiteltiin? (Stevens 1996, viitattu lähteessä Pietilä 2010, 185.)

Vaikka en omassa tutkimuksessani käsittelekään ryhmän vuorovaikutusta, auttoi osa näistä kysymyksistä myös oman aineistoni luokittelussa. Toisella koodauskierroksella ryhdyin kiinnittämään tarkemmin huomiota muun muassa siihen, mistä teemoista keskustelua käytiin eniten, mistä vähiten, ja mistä ei ollenkaan. Millaisia kysymysteni ulkopuolisia teemoja nostettiin esille ja mistä puolestaan vaiettiin? Millä tavalla haastateltavat näitä teemoja käsitelivät, ja miten he linkittivät niitä toisiinsa? Esimerkiksi negatiivisuus ja positiivisuus uutiskriteereinä linkittyivät yllättävyyteen, kriittisyyteen ja objektiivisuuteen. Lisäksi tutkin, muodostuiko jostain aiheista konsensusta tai konfliktia, ja löytyikö joidenkin aiheiden käsittelystä ristiriitaisuuksia.

Kaiken kaikkiaan koodasin aineistoni kolme kertaa. Vaikka aloitin luokittelun melko vahvasti haastattelurungon pohjalta, oli sen merkitys lopullisessa analyysissä lähes olematon. Pysin jatkuvasti siihen, etten kävisi aineistoa läpi omiin ennakko-oletuksiini perustuen, vaan etsin myös sellaisia teemoja ja näkemyksiä, jotka eivät lähtökohtaisesti mahtuneet tutkimuskysymysteni tai oletusteni alle. Jouduin muun muassa luopumaan periaate- ja käytäntötason luokitteluista siitä näkökulmasta, kun olin niitä haastattelurungossani käyttänyt.

Luokittelu lokeroihin ja alaluokkiin ei vielä yksinään riitä kvalitatiivisen tutkimusaineiston analyysiksi (Ruusuvuori ym. 2010, 15). Kun tutkija on kerännyt aineistostaan havaintoja, niitä on ryhdyttävä tulkitsemaan. Tulkintojen ytimessä on se, missä määrin ja missä suhteessa tutkijan tekemät päätelmät kertovat jostain analyysin kohteena olevaa aineistoa yleisemmästä ilmiöstä. (Pietilä 2010, 197.) Analyysin viimeisessä vaiheessa suhteutin saamiani tuloksia aiemmin tehtyyn empiiriseen tutkimukseen samasta aihepiiristä ja heijastelin havaintojani tutkimusaihetta koskeviin teorioihin sekä siitä käytävään tieteelliseen keskusteluun.

Analyysia tehdessäni huomasin, että tutkimuskysymykseni olivat hieman liian laajoja. Yhdessä tutkimuksessa olisi ollut kannattavampaa tutkia vain periaatetasoa tai käytännön toteutusta. Alkuperäinen ideani olikin tutkia ainoastaan sitä, miten rakentavan journalismin periaatteet

taipuvat käytäntöön, ilman ensimmäistä tutkimuskysymystä. Tämä tutkimusasetelma oli kuitenkin siinä mielessä ongelmallinen, ettei käytännön toteutusta ollut mahdollista tutkia ilman rakentavan journalismin käsitteen ja sen periaatteiden huolellista läpikäyntiä. Sen vuoksi tutkimusongelmani laajeni kaksivaiheiseksi.

Toisaalta olisin voinut valita haastateltavikseni ainoastaan rakentavasta journalismista jo kiinnostuneita toimittajia, ja kysyä heidän kokemuksiaan sen käytännön toteutuksesta. Totesin kuitenkin, että omalla aikataulullani tällaisten toimittajien löytäminen olisi ollut vaikeaa. Pohdin esimerkiksi sovittelujournalistien yhdistyksen Sopivan jäsenten haastattelua, mutta heidän kiinnostuksensa liittyi rakentavan journalismin sijaan vain sen yhteen elementtiin, sovitteluun. Niinpä muutin näkökulmaani ja päätin tutkia nimenomaan sitä, millaisen vastaanoton rakentava journalismi saa aikaan toimittajissa, jotka eivät ole aiheesta ennestään kiinnostuneita. Koen, että tällaisella aikataululla ja tässä laajuudessa tutkimusongelmani johti kuitenkin liian monen teeman liian pintapuoliseen käsittelyyn.

Haastatteluaineistoa luokitellessani huomasin, että haastateltavia ryhmiä olisi voinut olla vielä lisää, jotta yhtäläisyydet ja erot olisivat nousseet esiin nykyistä vahvemmin. Moni yksittäinen haastateltava toi esiin kiinnostavia näkemyksiä, jotka eivät kuitenkaan toistuneet ryhmissä ja jäivät siten analyysissä satunnaisten kommenttien lokeroon. Valitettavasti useammille haastateluille ei ollut aikaa. Tutkimustulostani ei siis voi yleistää suomalaisiin toimittajiin, vaan ennen kaikkea kyse on suppeasta tapaustutkimuksesta, joka antaa yhden näkökulman käsittelemääni aiheeseen.

5. RAKENTAVA JOURNALISMI: UHKA VAI MAHDOLLISUUS?

Tässä osiossa käyn läpi tutkimukseni tuloksia. Selvitin uutistoimittajien ryhmähaastatteluilla, millaisen vastaanoton rakentava journalismi periaatteineen saa suomalaisissa toimittajissa, ja miten nämä periaatteet soveltuvat käytännön uutistyöhön. Ensimmäisessä alaluvussa esittelen rakentavan journalismin ja sen periaatteiden saamaa vastaanottoa. Olen sisällönanalyysissäni ryhmitellyt ryhmähaastatteluissa saamiani kommentteja kolmeen eri pääkategoriaan, rakentavan journalismin periaatteisiin liittyviin *uhkiin*, *mahdollisuuksiin* ja *dilemmoihin*. Aluksi jaotelin periaatteisiin suhtautumista kielteisiin, myönteisiin ja neutraaleihin vastauksiin, mutta luokittelun edetessä havaitsin, että neutraalit vastaukset olivatkin itse asiassa jonkinlaisia dilemmoja tai ristiriitoja. Sen vuoksi kolmantena alakategoriana on tässä osiossa dilemmat.

Uhat jakautuivat periaatetason ja käytännön tason uhkiin riippuen siitä, koettiinko rakentavan journalismin uhkaavan journalismin periaatteita, vai liittyikö sen käytännön toteutukseen jonkinlaisia uhkakuvia.

Mahdollisuudet liittyvät rakentavasta journalismista saataviin hyötyihin ja mahdollisuuteen tehdä journalismia aiempaa paremmin.

Dilemmoilla tarkoitetaan rakentavaan journalismiin liitettyjä ristiriitaisuuksia, niin sanottuja yhtäältä-toisaalta-pohdintoja, joissa rakentavan journalismin periaate koettiin samanaikaisesti hyödylliseksi ja ongelmalliseksi.

Toisessa alaluvussa esittelen yhteenvetona näiden myönteisten ja kielteisen kommenttien pohjalta, mitkä rakentavan journalismin periaatteista koettiin käyttökelpoisiksi ja mitä puolestaan ei. Kolmanneksi esittelen rakentavan journalismin käytännön toteutukseen liittyviä *esteitä*: millaiset asiat estävät haastateltuja toimittajia tekemästä rakentavan journalismin periaatteiden mukaista journalismia heidän päivittäisessä työssään? Lopuksi käyn läpi haastateltavien ajatuksia siitä, tarvitaanko rakentavaa journalismia heidän mielestään ollenkaan.

Haastateltavat esiintyvät tutkimuksessa nimettöminä, joten olen merkannut haastatteluiden sijaan tunnisteella H (=haasteltava), ja numeroinut haastateltavat yhdestä kahteentoista. Ensimmäisen ryhmän haastateltavat on merkitty tunnisteilla H1–H4, toisen ryhmän H5–H8 ja kolmannen ryhmän H9–H12.

5.1. Tarkastelussa rakentavan journalismin periaatteet

Ryhmähaastatteluissa osallistujat arvioivat rakentavan journalismin perusteluja käsitteen kahden alullepanijan Ulrik Haagerupin ja Cathrine Gyldenstedin esittämien väittämien (perinteinen journalismi on liian negatiivista, joten se muodostaa maailmasta negatiivisesti vääristyneen kuvan) sekä Windesheimin yliopiston kokoamien periaatteiden (ratkaisujen tarjoaminen, tulevaisuuteen katsominen, kontekstointi, yhteisymmärryksen etsiminen, monimuotiset näkökulmat ja lähteet sekä yleisön osallistaminen ja aktivoiminen) pohjalta. Lisäksi esittelin haastateltaville rakentavaan journalismiin kohdistuvaa kritiikkiä, jota se on saanut muilta alan ammattilaisilta. Haastattelurunko löytyy kokonaisuudessaan tämän tutkielman liitteestä 1.

Suurin osa keskusteluista käytiin näiden listamuodossa esitettyjen väittämien ympärillä, mutta niitä ei käyty läpi yksi kerrallaan ja johdonmukaisesti, vaan ne kytkeytyivät haastateltavien puheissa toisiinsa ja myös listauksen ulkopuolisiin teemoihin. Tässä alaluvussa esittelen, millaisia ajatuksia haastateltavilla oli rakentavan journalismin perusteluista ja periaatteista.

Koosteena haastatteluista voi sanoa, että suhtautuminen rakentavaan journalismiin oli lähtökohtaisesti kriittistä ja epäilevää. Haagerupin ja Gyldenstedin väittämien mukaan perinteinen journalismi keskittyy liikaa negatiivisiin uutisiin, konflikteihin ja vastakkainasetteluihin, mikä johtaa siihen, että yleisö ahdistuu ja kääntyy uutisten luota pois. Avoin kysymys ”Mitä ajatuksia tämä herättää?” kirvoitti enimmäkseen kriittisiä vastauksia, ärsyyntymistä ja vastareaktioita. Monissa vastauksissa näkyi se, että haastateltavat asemoivat itsensä nimenomaan perinteisen journalismin tekijöiksi, ja he kokivat, että rakentavan journalismin kannattajien kritiikki kohdistui siten myös heihin.

H6: *”Ensimmäisenä mua alkaa ärsyttää, jotenkin vastareaktiona tai ehkä jopa puolustuksena, että totta kai me keskitytään niihin [ongelmiin ja konflikteihin], että ne tulee julki. Se on ehkä ensimmäinen tunne.”*

H10: *”Mä en myöskään ajattele, että perinteinen journalismi on aina vaan negatiivista, niin mun mielestä tää kahtiajako on myös vähän semmoinen keinotekoinen tavallaan, että en mä näe että me tehtäisiin pelkästään negatiivisia uutisia.”*

Haastattelujen edetessä jokainen väittäjä ja periaate käytiin läpi kriittisesti ja kyseenalaistaen, ja vasta sen jälkeen ryhmäläiset päättivät joko ryhmänä tai yksittäin, mitä mieltä he kyseisestä väittäjästä olivat. Vaikka osa rakentavan journalismin periaatteista koettiin keskustelun edetessä hyödyllisiksi tai oikeansuuntaisiksi, niistä jokaiseen suhtauduttiin ensin kyseenalaistaen.

Mikään rakentavan journalismin periaatteista ei lopulta saanut ryhmäläisissä yksinomaan kielteistä tai myönteistä vastaanottoa, vaan jokaisessa niissä nähtiin sekä uhkia että mahdollisuuksia. Lopputuloksena osa periaatteista koettiin hyödyllisiksi myös omassa työssä, mutta osa hylättiin tarpeettomina. Käsittelen periaatteet esiintymismäärän mukaan, eli ensimmäiseksi esitelty periaate puhutti haastatteluissa eniten, viimeiseksi esitelty vähiten. Myös mahdollisuudet, uhat ja dilemmat on esitelty kunkin periaatteen kohdalla esiintymismäärän mukaan. Jos periaatteesta siis löytyi enemmän uhkia kuin mahdollisuuksia, on uhat esitelty ensin, ja toisinpäin.

5.1.1. Positiivisten uutisten periaate

Rakentavan journalismin periaatteiden mukaisesti toimittajien pitäisi uutisoida negatiivisten tapahtumien lisäksi enemmän myönteisistä kehityskuluista. Positiivisuus oli rakentavan journalismin periaatteista se, joka herätti kaikissa ryhmissä ylivoimaisesti eniten keskustelua. Positiivisuutta ei haastattelurungossani ollut eritelty omaksi periaatteenkseen, mutta keskusteluissa siitä muodostui vahvasti muista erillinen kategoriansa.

Uhka 1: Positiivinen ei ole uutinen

Kaikissa ryhmissä nousi esiin yksimielinen ajatus siitä, että positiiviset uutiset ja myönteiset kehityskulut ovat ikään kuin maailman normaalitila ja oletusarvo, jolloin ne eivät ylitä uutiskynnystä yhtä herkästi kuin negatiiviset aiheet ja tapahtumat. Myönteisistä kehityskuluista puuttuu siis yksi haastateltavien nimeämä uutiskriteeri, yllättävyys. Haastateltavat kuvailivat myönteisiä kehityskuluja pidemmän aikavälin tapahtumiksi, joita oli sen vuoksi vaikeaa huomata, hahmottaa ja mitata.

H2: ”Ehkä se tulee siitä, kun negatiiviset asiat on uutisina usein aika yllättäviä, ja se yllättävyys on aika iso uutiskriteeri. Ja sitten taas niin kun positiivisia asioita pidetään jotenkin itsestäänselvyksinä, että eihän tää oo uutinen, tätä tapahtuu.”

H9: ”Journalismiin kuuluu se et pitää olla yllättävä tieto, pitää olla joku paljastus. Niin usein sitten jos asiat menee hyvin, niin siinä ei oo mitään paljastusta tai yllättävää. Ja sit tällaiset positiiviset kehityskulut, niin ne ottaa aika pitkän ajan. [...] Mut ne ikävät asiat tapahtuu niin nopeasti, jolloin se uutiskynnys ylittyy paljon helpommin.”

Yllätyksellisyys oli vastauksissa usein toistuva uutiskriteeri, mutta osa haastateltavista puhui myös negatiivisuudesta uutiskriteerinä. Negatiivinen tapahtuma on jo siis itsessään uutinen, mutta positiivisen tapahtuman pitää olla jotain todella erityistä, jotta se perustelee itsensä

uutisena. Yksi haastateltava kuvasi negatiivisuutta mittarina uutisen merkittävyydelle: mitä ikävämpi ja vakavampi asia, sitä enemmän kyseessä on uutinen. Koska negatiivisuus koettiin tärkeänä uutiskriteerinä, osa haastateltavista myönsi tarpeen paisuttaa ja kärjistää vähemmän negatiivisia aiheita, jotta ne perustelisivat itsensä uutisina. Yksi haastateltava kertoi, että toisinaan jopa positiiviset aiheet pyritään kääntämään negatiivisiksi, jotta uutiskynnys ylittyisi.

H2: *"Yleensä se yksi uutiskriteeri on se negatiivisuus jossain mielessä."*

H11: *"Ikävät uutiset on enemmän uutisia kuin sitten kenties positiiviset uutiset. Että siinä vaikka sitten just onnettomuus uutisissa, niin mitä vakavampi onnettomuus, niin sitä enemmän se on uutinen."*

H3: *"Kunnon konflikti tekee aina terää, niin helposti halutaan paisuttaa sitä, nähdä joku negatiivinen kehityskulku."*

Koska positiivinen aihe ei itsessään ole uutinen, positiivisuus näyttäytyi uutisissa päälle liimattuna. Haastateltavien mielestä olisi vaarallista, jos positiivisuutta ryhdyttäisiin käyttämään uutististyön nimellisenä tavoitteena. Journalisti ei myöskään saa tehdä kompromisseja miellyttävän lukukokemuksen ja uutiskriteereiden välillä, joten negatiivista uutisvirtaa ei tulisi tasapainottaa positiivisuudella, jos positiivisia uutisia ei yksinkertaisesti ole.

H7: *"Se vaan ei valitettavasti oo niin, et no on liian negatiivista et voi voi. Tai et ei journalismissa voi tehdä mitään kompromisseja, että nyt olisi vähä kivempi lukukokemus, niin se ei voi olla faktori jota tavallaan käytetään, osana sitä kriteeriä."*

Kaiken kaikkiaan positiivisia tapahtumia kuvattiin maailman normaalitilaksi, itsestäänselvyydeksi ja oletusarvoksi. Myönteinen kehityskulku kuvattiin pitkällä aikavälillä tapahtuviksi, huomaamattomiksi, hahmottomiksi, tarkkarajattomiksi ja epäkiinnostaviksi. Negatiivisiin tapahtumiin puolestaan liitettiin yllätyksellisyyttä, dramaattisuutta, nopeita käännteitä, vakavuutta ja kiinnostavuutta.

Uhka 2: Positiivisuudesta puuttuu kriittisyys

Kriittisyys oli toinen teema, johon positiivisuus haastatteluissa kytkettiin. Kuten yllättävyys, myös kriittisyys oli ominaisuus, joka kuului sellaisenaan osaksi negatiivista uutisointia, mutta positiivisista uutisista se lähtökohtaisesti puuttui. Positiivinen kulma koettiin ikään kuin vaillinaiseksi ja puolikkaaksi, jolloin sen ajateltiin tarvitsevan kaverikseen kriittisen ja kyseenalaiseen otteen. Tämän vuoksi moni haastateltava kuvaili positiivisten uutisten kirjoittamista epä-mukavaksi kokemukseksi. Myönteisestä näkökulmasta kirjoittaessa tuntui siltä, että jotain

tärkeää on jäänyt huomaamatta. Haastateltavat pelkäsivät, että positiivisia juttuja kirjoittaessaan heitä syytettäisiin kritiikittömyydestä ja kyvyttömyydestä kyseenalaistaa käsittelemäänsä aihetta.

H10: *”Et sit jos kirjojetaan semmoisia positiivisia uutisia, niin sit tulee heti palautetta, miksi toimittaja ei ole kyseenalaistanut? Eikö toimittaja tiedä, että tässäkin asiat x ja y on päin helvettiä?”*

H1: *”Kun mä teen jonkun jutun, jossa on joku ratkaisuehdotus tai jotain myönteistä, niin mulle aina tulee sellainen kiusaantunut olo, siitä myönteisyydestä. Ja musta aina tuntuu, et jääkö mulla joku asia näkemättä? [...] Ja tavallaan teenkö mä tässä pr -työtä semmoisen firman eteen, joka ei oikeasti ees ansaitse sitä? [...]. Ja mun mielestä erityisesti, silloin kun kirjottaa jotain myönteistä, niin pitää olla vielä erityisen kriittinen.”*

Moni haastateltava toi esiin ajatuksen, jonka mukaan positiivinen ote estää journalisteja toteuttamasta yhteiskunnallista tehtäväänsä vallan vahtikoirina. Tähän vallan vahtikoiran tehtävään kuului haastateltavien mukaan uutisoinnin kriittinen ja kyseenalaistava ote etenkin politiikan ja talouden päättäjiä kohtaan. Positiivinen näkökulma esti paljastamasta poliittista peliä ja vehkeilyä sellaisena kuin se todellisuudessa on, mikä puolestaan heikensi journalismin luotettavuutta.

H9: *”Nii ja siis varsinkin nykyisessä poliittisessa ympäristössä, niin kun siellä on oikeasti tavallaan poliittista peliä ja siellä oikeasti julkisuuspelejä ja suhmurointia [...] niin silloin se myös pitää sanoo, et täällä on ihan ihme pelleilymeno.”*

Lisäksi tehtävä vallan vahtikoirana edellyttää haastateltavien mukaan niukkojen resurssien suuntaamista aiheisiin, jotka ovat lähtökohtaisesti ongelmallisia. Journalistien tehtävä oli siis uutisoida nimenomaan negatiivisista aiheista, ongelmista ja konfliktista. Positiivisten uutisten ajateltiin olevan kevyitä, viihteellisiä, hehkuttavia ja ”pöhiseviä”. Tällaisten myönteisten aiheiden ajateltiin kuuluvan viestintä- ja markkinointi-ihmisten kontolle.

H1: *”Eikö meidän tehtävä oo vähän niin kun olla kriittisiä, koska sit taas on erikseen markkinointi-ihmiset, jotka kertoo [...] ainoastaan positiivisia puolia ja sellaista, mut mun mielestä talousjournalismin tarkoitus ei oo olla kenenkään yrityksen mainoskanava.”*

H12: *”Taloudessa ja kulttuurissa on positiivisia juttuja, tai et tämmöistä et haastatellaan jotain viulistia tai huippuyrittäjää, niin nehän on just enemmän semmoista pöhinää.”*

H8: *”Niin ja sit taas semmoisia tosi positiivisia uutisia pidetään tosi myös kevyinä, niin sit pikemmin mä näkisin et tosi positiiviset syö sitä uskottavuutta, koska niitä pidetään viihteellisinä.”*

Mahdollisuus 1: Positiivisuutta tasapainoksi

Kuten tässä osiossa tuli aiemmin ilmi, osa haastateltavista piti negatiivisen uutisvirran tasapainottamista positiivisilla uutisilla huonona ratkaisuna. Monissa puheenvuoroissa tuli kuitenkin esiin myös toisenlainen näkemys asiaan. Osa haastateltavista muistutti, että negatiivista ilmiöistä ja tapahtumista täytyisi kokonaiskuvan saamiseksi kertoa myös myönteiset kehityskulut. Muuten journalismi välittää maailmasta virheellisen, negatiivisesti vääristyneen kuvan.

H9: *”... jos maailmasta kertoo vaan huonoja uutisia, niin se ei myöskään oo totta koska maailmassa tapahtuu paljo hyviä asioita.”*

Esimerkiksi nostettiin vuoden 2020 ajankohtaisin aihe, koronavirus. Yksi ryhmä ilmaisi huolen siitä, että journalistit painottavat vakavassa kriisitilanteessa vain negatiivisia puolia ja paisuttelevat uhkakuvia, vaikka tarjolla olisi myös toivoa antavia kehityskulkuja. Haastateltavien mukaan kyseisen mediatalon verkkosivuilla oli jo viikkojen ajan esitelty uhkaavasti nousevaa käyrää, joka kertoi koronavirustartuntojen ja kuolonuhrien päivä päivältä kasvavan määrän ympäri maailmaa. Käyrästä oli kuitenkin unohtunut yksi oleellinen seikka, taudista parantuneet. Haastateltava kertoi pyytäneensä useita kertoja, että tämä informaatio lisättäisiin kuvaajaan mukaan, mutta sitä ei nähty toimituksessa tarpeelliseksi.

H5: *”...mä oon miettinyt sitä itse tosi paljon, et kuinka paljon media lietsoo paniikkia varmasti ihan tahtomattaan.”*

Osa haastateltavista oli sitä mieltä, ettei jokaiseen yksittäiseen juttuun ollut tarpeellista ahtaa positiivista tai negatiivista näkökulmaa, vaan kyse oli uutisvirran tasapainosta. Välillä voi kirjoittaa positiivisia yritystarinoita, kun siihen on aihetta. Moni haastateltava kertoi, että positiivisilla jutuilla oli paikkansa myös siinä mielessä, että ne tuovat yleisölle hengähdystaukoja jatkuvan konfliktin ja vastakkainasettelun sekaan. Positiivisista artikkeleista tuli myös paljon hyvää palautetta, jonka mukaan positiiviset jutut toimivat mukavana vaihteluna ainaisten negatiivisten uutisten virrassa.

H10: *”Niin sitten oli tavallaan semmoinen ajatus siellä, et sen kokonaisuuden täytyy olla tasapainossa. [...] Et se ei välttämättä haittaa sitten jos joskus kerromme positiivisen yritystarinan siellä.”*

H6: *"...tuli ihan sairaan monta sähköpostia, joissa sanottiin, et 'kiitos, et olipa mukavaa lukea välillä kaikkien koronavirusten ja muiden ikävien asioiden välissä tätä', et kyl niitä myös selvästi tarvitaan."*

Dilemma 1: Yleisö vaatii positiivisuutta, mutta klikkaa kohuja

Kaikissa ryhmissä tuli esiin ristiriita sen välillä, mitä yleisö kertoo journalismilta haluavansa, ja miten se todellisuudessa toimii. Moni haastateltava oli kuullut tuttaviltaan, että heitä ahdistaa lukea uutisia niiden liiallisen negatiivisuuden vuoksi. Haastateltavien mukaan toimittajia syyllistetään muun muassa negatiivisten asioiden kärjistämisestä ja paisuttelusta. Samaan aikaan analytiikka kertoo yleisön mieltymyksistä aivan jotain muuta: yleisö klikkaa negatiivisia uutisia, kohuja ja konflikteja. Mitä dramaattisempi ja negatiivisempi juttu, sitä enemmän se tuntuu saavan sivulatauksia. Journalistit kokevat joutuvansa työskentelemään ristiriitaisten vaatimusten keskellä.

H6: *"No tähän törmää aika usein, et ihmiset sanoo, et 'aijaa, että sä kirjoitat uutisia, et mä en lue uutisia, kun ne ahdistaa mua.'"*

H10: *"Vaikka yleisö kertoo haluavansa positiivisia uutisia, niin yleisö oikeasti haluaa lukea surullisia nyhkytarinoita."*

H1: *"Välillä tulee semmoista palautetta, et 'miksi media kirjottaa vaan negatiivisista asioista? Et mua ahdistaa', niin sit tavallaan myöskin kyl se näkyy siinä et mitä ihmiset lukee, et jos kirjoitan vaikka et unettomuus on hirveä ongelma kansantalouden kannalta, niin ihmiset lukee enemmän semmoista juttua, kun sitä et mä kerron et itse asiassa tässä on myös tapahtunut yksi tämmöinen myönteinen kehityskulku. Niin sit sitä ei lue tyyliin kukaan. Niin sit on ihan silleen, et no..."*

Dilemma 2: Kenen kannalta positiivinen on positiivinen?

Toinen positiivisuuteen liittyvä dilemma kytkeytyi haastatteluissa journalismin objektiivisuuteen ja puolueellisuuteen. Positiivinen näkökulma koetaan herkästi jonkin toimijan tai ideologian kannattamisena, vaikka sama vaara piilee myös negatiivisessa uutisoinnissa: kun kannattaa yhtä, kritisoi toista, ja toisinpäin. Puolueellisuuden vaara liitetään niin ikään yleisöltä tulleisiin ristiriitaisiin viesteihin. Yksi ja sama juttu voidaan tulkinta täysin päinvastaisilla tavoilla: joku haukkuu toimittajaa kommunistiksi, toinen äärioikeistolaiseksi. Erityisesti tämä ristiriita korostuu politiikan uutisoinnissa.

H9: *“Sit tähän positiivisuuteen liittyy myös se haaste, et pitäisi vähän määritellä, et kenen kannalta se on just positiivinen. Et varsinkin politiikassa on niitä erilaisia näkökulmia, et jonkun toisen mielestä negatiivinen on jonkun toisen mielestä positiivinen.”*

H4: *“Jos ajattelee, et rakentava journalismi saattaa johtaa tietyn ideologian tai intressin tukemiseen, niin toisaalta eikö se negatiivinenkin tavallaan, et jos sä vastustat sillä tai kritisoit jotain toista kantaa, niin silloinhan sä tuut vahingossa puoltaneeksi sitä toista kantaa.”*

H2: *“Joo, no mä oon ainakin tullut itse siihen johtopäätökseen, et olipa juttu kirjoitettu mistä näkökulmasta tahansa ja miten tahansa, niin kyllä sen voi joku siitä huolimatta aina tulkita niin, että se kannattaa jotakin ideologiaa. [...] Ehkä siinä tapauksessa toimittaja voi todeta, että tässä on menty hyvin keskitietä pitkin, jos samasta jutusta väitettään, et tämä on nyt ääriäsiemmalla ja äärioikealla.”*

Yksi haastateltava oli huolissaan, että negatiivinen journalismi etenkin politiikan aiheissa voi johtaa siihen, että kansalaisten luottamus demokratiaan laskee. Samassa ryhmässä esitettiin heti vasta-ajatus, jonka mukaan myös positiivinen uutisointi voi samalla tavalla heikentää demokration uskottavuutta. Seuraavissa otteissa on kyse saman keskustelun peräkkäisistä kommenteista:

H9: *“Ja sit itse oon välillä miettinyt sitä, että jos politiikasta tai poliitikoista on muodostunut sellainen kielteinen kuva, et se on vähän sellaista suhmurointia ja oman edun tavoittelua ja välillä vähän likaista. Niin se ei välttämättä tee kauhean hyvää ihmisten luottamukselle demokratiaan ja näihin instituutioihin ja poliitikkoihin.”*

H10: *“Mut entäs sitten kun Yleisradio kertoo, et kylläpäs SDP on taas hyvin ajanut tätä asiaa. Niin minkäslaista palautetta sitten tulee?”*

5.1.2. Ratkaisujen tarjoamisen periaate

Toiseksi eniten keskustelua herätti rakentavan journalismin periaate, jonka mukaan journalistien tulisi ongelmista uutisoidessaan tarjota niihin myös ratkaisuja. Ratkaisujen tarjoamiseen suhtauduttiin pääasiassa epäilevästi.

Uhka 1: Yksinkertaisia ratkaisuja monimutkaiseihin ongelmiin

Ratkaisujen tarjoamisessa suurimmaksi uhaksi nähtiin se, että toimittajat ryhtyvät tarjoamaan isoihin ja monimutkaiseihin ongelmiin liian yksinkertaisia ja heppoisia ratkaisuja. Pelkona oli, että tarjotessaan ratkaisuja vaikeisiin ongelmiin, niiden mittakaava ja vakavuus eivät hahmotu

yleisölle oikein. Lisäksi moni haastattelija pani merkille sen, ettei ongelmiin yleensä ollut olemassa mitään ratkaisuja – eiväthän ne muuten edes olisi ongelmia.

H3: *”Mun mielestä suuri vaara on se, et jos toimittajat itse alkaa yrittää keksiä erilaisia ratkaisuja tai hyviä lopputulemia, [...] et silloin väännytään helposti semmoiseen vähän halpahintaiseen ratkaisujen tarjoamiseen.”*

H1: *”Ja siis monessa semmoisessa isossa tapahtumakulussa, niin ei oikeastaan oo ihan hirveen helppoja ratkaisuja.”*

Moni haastateltava oli huomannut, toimittajien tarjoamat ratkaisut kohdistuivat useimmiten päättäjien sijaan yksilöille, tavallisille kansalaisille. Tällöin isoja ongelmia saatetaan huomauttaa vierittää yksilön harteille. Esimerkiksi ilmastonmuutoksesta oli kirjoitettu paljon artikkeleita, joissa asiantuntija antaa yksilöille vinkkejä esimerkiksi muovin kierrättämiseen ja arjen päästövähennyksiin. Väärin kontekstoituina tällaiset vinkit saattoivat herättää mielikuvan siitä, että ilmastonmuutos olisi ratkaistavissa yksilöiden valinnoilla. Myös uupumuksesta oli kirjoitettu haastateltavien mukaan juttuja, joissa yhteiskunnan rakenteelliset ongelmat kuitataan neuvomalla yksilöitä nukkumaan ja palautumaan oikein. Alla yhden keskustelun kaksi peräkkäistä kommenttia:

H8: *”Se tavallaan ehkä lisää semmoista yksilökeskeistä ajattelua, et just joku ilmastonmuutoksen ratkaiseminen olisi lukijan vastuulla. Jos se tehdään just silleen päälle liimatusti, et joka jutun hännässä pitää olla joku vinkkilista, kun kyse on kuitenkin rakenteellisista ongelmista.”*

H5: *”Sama fiilis mulla on usein noista kaikista työuupumus- ja stressiartikkeleista, et yksilön vastuulle sysätään jotakin, mikä on lähtökohtaisesti yhteiskunnan ongelma.”*

Yksi ryhmä otti esiin mediatalon muutaman vuoden takaisen käytännön, jonka mukaan toimittajien täytyi tarjota kaikkiin uutisoimiinsa aiheisiin myös ratkaisuehdotuksia. Vaatimus johti liian suureen työtaakkaan, vastuuseen ja toisaalta myös siihen, että juttujen taso paikoittain laski. Haastateltavat kertovat esimerkin artikkelista, jossa isonenäinen mies ei kyennyt juomaan maitoa suoraan purkista, ja toimittajat yrittivät tämän ongelman artikkelissaan ratkaista.

Uhka 2: Kenen ratkaisuja tarjotaan?

Jonkin verran haastatteluissa käsiteltiin myös ratkaisujen tarjoamiseen liittyvää puolueellisuuden ongelmaa. Kun toimittaja tarjoaa artikkelissaan ratkaisuja, kenen ratkaisuja hän tarjoaa?

Ratkaisujen tarjoamisen pelättiin siis johtavan jonkin asian kannattamiseen toisten kustannuksella.

H9: *”Ja sit jos esittää niitä ratkaisuja johonkin tosi isoihin ilmiöihin, niin sit se menee lähtökohtaisesti poliittiseksi, mikä on ehkä jonkinlainen ongelma sitoutumattomuuden kannalta.”*

Mahdollisuus 1: Negatiivisten kehityskulkujen tasapainottaminen

Ratkaisuehdotuksiin liitettiin sama mahdollisuus kuin myönteisiin kehityskulkuihin: kun uutisoi negatiivisista tapahtumista ja ongelmista, voi juttua tasapainottaa kertomalla näihin ongelmiin liittyvistä ratkaisuehdotuksista. Ratkaisuehdotukset ikään kuin laajentavat uutista viemällä käsiteltävän ilmiön askeleen eteenpäin, pohtimalla sitä tulevaisuuden kehityskulkujen näkökulmasta.

H8: *“...oon käsittänyt et tavallaan rakentavassa journalismissa olisi tärkeää, et se et vaikka kertoo jostain negatiivisesta asiasta niin tekee silleen, et kysyy et miksi tai et mitä voi tehdä sille asialle.”*

5.1.3. Kontekstoinnin periaate

Rakentavan journalismin periaatteiden mukaan toimittajien pitäisi uutisoida tapahtumien sijaan kontekstista, eli antaa uutisaiheille tausta ja katsoa samalla myös tulevaan. Kontekstointi koettiin rakentavan journalismin periaatteista kaikkein hyödyllisimmäksi kaikissa kolmessa ryhmässä. Kontekstoinnilla nähtiin olevan uhkien sijaan enemmän mahdollisuuksia, ja siihen haluttiin pyrkiä myös omassa uutistyössä.

Mahdollisuus 1: Utinen asetetaan mittasuhteisiinsa

Moni haastateltava toi esiin ajatuksen siitä, että uutiset jäävät usein ikään kuin kesken: Niissä kerrotaan jostain juuri nyt tapahtuneesta asiasta, mutta tätä tapahtumaa ei laiteta millään tavalla kontekstiinsa. Mihin ilmiöön se liittyy? Mitä on tapahtunut aiemmin? Mitä tapahtuu seuraavaksi? Haastateltavat siis toivoivat uutisilta enemmän taustoitusta ja tulevaan katsomista.

H1: *”Usein sellaisissa nopeimmissa uutisissa on se, sanotaan se kärki, et näin nyt tapahtuu, mut sit se jää vähän kesken se juttu.”*

Osa haastateltavista koki, että nimenomaan kontekstointi on rakentavan journalismin ydintä. Vaikka uutisaiheet olisivatkin negatiivisia ja keskittyisivät ongelmiin ja konflikteihin,

kontekstointi auttaa laittamaan nämä ongelmat mittasuhteisiinsa. Kuinka merkittävästä ongelmasta tässä onkaan kyse, ja mitä siitä mahdollisesti seuraa? Tämä puolestaan vähentää negatiivisten kehityskulkujen kärjistämistä ja uhkien lietsomista.

Kontekstointi koettiin siis työkaluksi, jonka avulla negatiivinen uutisointi voidaan yhdistää rakentavaan journalismiin. Kun alun alkaen negatiiviselta ja dramaattiselta vaikuttanut tapahtuma tai kehityskulku taustoitetaan, analysoidaan ja asetetaan mittasuhteisiinsa, on lopputuloksena kokonaisvaltainen kuvaus tapahtumasta ja sen taustalla vaikuttavista tekijöistä. Toisaalta kontekstoinnin ajateltiin myös lisäävän rakentavan journalismin kriittisyyttä. Kun uutiset taustoitetaan kunnolla, se vahvistaa journalismin roolia vallan vahtikoirana.

H3: *“Mut et tässä rakentavassa journalismissa näköjään pyrkimys on, niin kyllä dramaattinen ja yllättävä, negatiivinen asia voidaan asettaa kontekstiin ja hakea sille selitystä ja pyrkiä katsomaan, et miten tästä eteenpäin analyttisellä otteella asiaa käsitellen. Et nää ei välttämättä oo mun mielestä poissulkevia tekijöitä.”*

Mahdollisuus 2: Uutiset tehdään ymmärrettäväksi

Etenkin talouden ja politiikan toimittajina työskentelevät haastateltavat kokivat toimitustensa ongelmaksi sen, että uutisia ymmärtääkseen yleisöllä pitäisi olla taustatietoa niiden käsittelemistä aiheista. Tämä johtuu siitä, että perusuutisoinnissa käsitteitä ja taustoja ei useinkaan avata. Kontekstoimalla uutisesta voidaan tehdä kaikille ymmärrettävämpi ja lähestyttävämpi. Mitä uutinen tai käsite tarkoittaa, ja millaiseen ilmiöön se kytkeytyy? Miksi tästä asiasta yli-päätään kirjoitetaan?

H10: *“...useinkaan talousuutiset ei ole kirjoitettu kaikille, vaan niille, jotka tietää valmiiksi jo paljon asiasta.”*

H12: *“Sama on kyllä politiikassa, että semmoinen tietty perustaidot pitää olla, että aika paljon tuolla politiikan toimittajatkin käyttää monia semmoisia vaikeita termejä.”*

H1: *“Talouden salakieli ei oo ehkä kauhean rakentavaa tekemistä.”*

Uhka 1: Kontekstointi johtaa yleisön aliarviointiin

Moni haastateltava toi esiin kontekstointiin liittyvän yliselittämisen uhan. Jos toimittaja ryhtyy avaamaan juurta jaksaen jokaista käsitettä ja tapahtumakulkua, johtaa tämä samalla yleisön aliarvioimiseen. Toimittajien tehtävä ei ole välittää tietoa opettajan tavoin kädestä pitäen, vaan heidän on luotettava siihen, että yleisöltä löytyy asioista perusymmärrystä. Yliselittämisessä

voi olla vaarana myös se, että tietoa välitetään puhki analysoituna ja valmiiksi pureskeltuna, jolloin uutinen ei jätä tilaa yleisön omille tulkinnoille.

H12: *”Mut sit taas mun mielestä journalismin on hyvä välttää myös yli selittämästä asioita. [...] Et pitäisi jotenkin myös uskaltaa luottaa siihen yleisön kykyyn ymmärtää se, mitä heille kerrotaan, et kaikkea ei tarvitse selittää ja tulkita.”*

Dilemma 1: Journalismin pitää olla nopeaa

Haastatteluissa kontekstoinnin huomattiin olevan ristiriidassa yhden perinteisen journalistisen tavoitteen, nopeuden, kanssa. Kun jotain tapahtuu, uutisen pitää olla ulkona niin nopeasti kuin mahdollista. Nopeuden vaatimus korostuu etenkin verkkouutisoinnissa, jossa uutisia julkaistaan välillä jopa keskeneräisinä, jotta tieto välittyisi yleisölle heti sen saamisen jälkeen. Nopeus on siis ristiriidassa kontekstoinnin kanssa, joka vaatii aikaa ja perehtymistä.

H4: *”Siihen ehkä vaikuttaa myös se, et tänä päivänä journalismi on nopeaa, kun sen pitää olla saman tien meidän etusivulla verkossa, kun meille se tieto tulee. [...] Niin sä et siinä ajassa millään ehdi kontekstoimaan sitä kovin syvällisesti.”*

5.1.4. Sovittelun periaate

Rakentavan journalismin periaatteiden mukaisesti toimittajien pitäisi vastakkainasettelun sijaan pyrkiä löytämään yhteisymmärrystä ja siten vähentää polarisaatiota. Sovittelu oli aihe, joka jatkoi haastateltavien kesken eniten mielipiteitä. Osa oli kiinnostuneita kokeilemaan sovittellevaa näkökulmaa omassa työssään, mutta osan mielestä sovittelu ei missään nimessä kuulunut journalistin tehtäviin.

Mahdollisuus 1: Järjettömistä vastakkainasetteluista eroon

Kaikissa ryhmissä muodostui jonkinlainen konsensus siitä, että toimittajien ei pitäisi luoda keinokeinoista vastakkainasettelua tai kärjistää sitä tarpeettomasti. Sovittelevan näkökulman mahdollisuutena nähtiin etenkin järjettömien vastakkainasettelujen ja tasapuolisuusharhan välttäminen. Kaikissa kolmessa haastattelussa nostettiin esiin jo lopetettu Ylen *Sannikka & Ukkola* -ajankohtaisohjelma, jota käytettiin esimerkkinä epäonnistuneesta vastakkainasettelusta. Kyseisessä ohjelmassa oli haastateltavien mukaan tapana raahata studioon ääripäitä, ja lisäksi näissä keskusteluissa sorruttiin usein tasapuolisuusharhaan. Tasapuolisuusharhan esimerkkeinä haastateltavat käyttivät muun muassa kaduntallaaja-rokotekritikon ja tutkijan asettamista vastakkain, jolloin heidän painoarvoaan asiantuntijoina ei voi verrata keskenään. Toisaalta

tasapuolisuusharha saattoi tarkoittaa sitä, että toimittaja asetti ääripäiksi vaikkapa uusnatsin ja vasemmistopoliitikko Li Anderssonin. Tällaiset vastakkainasettelut koettiin journalismin näkökulmasta harhaanjohtaviksi ja turhiksi, sillä ne eivät vie keskustelua eteenpäin.

H4: *”Se tapa, et miten se tehdään, [...] niin se helposti menee sellaiseksi vastakkainasetteluksi, et raahataan eri näkökulmat, just ne kaksi ääripäätä sinne studioon ja sit on kyl monesti se yhteisymmärryksen hakeminen aika kaukana. Et tavallaan se, et miten sen tekee.”*

H5: *”Siis mä nauroin niin paljon, kun mä kuuntelin Antti Holman Radio Sodomaa, ja sit sillä oli tästä parodia, just jotenkin et ’Tänään miellä on studiossa polttomurhaaja ja polttomurhattu’.”*

Mahdollisuus 2: Yhteisymmärryksen etsiminen

Pieni osa haastateltavista ilmaisi kiinnostuksensa journalismin sovitteluun otteeseen, jossa otetaan askel eteenpäin ja pyritään luomaan kiistanalaisesta aiheesta yhteisymmärrystä aktiivisesti. Haastateltavat toivat esiin ajatuksen siitä, että ihmisten tapa käsittää maailma on mennyt yhä mustavalkoisempaan suuntaan, jolloin joistakin aiheista on mahdotonta enää edes saada aikaan keskustelua. Sovittelu on siis tarpeen, jotta kiistanalaisissa aiheissa päästäisiin keskusteluyhteyteen ja lopulta eteenpäin. Sovitteluun otteen eduksi mainittiin myös se, että sovitteleva voisi herätellä tutuista konfliktin aiheista uudenlaisia ajatuksia ja näkökulmia.

H3: *”Varmaan jos ajatellaan poliittisesti, ollaan menty ja ollaan menossa paljon mustavalkoisempaan maailmaan, jossa eri tavalla ajattelevien on vaikea keskustella tai suurin piirtein sietää toisiaan, niin varmasti on iso tilaus sille, että esim. journalismi toisi yhteen keskustelemaan täysin eri tavalla ajattelevia tahoja tai henkilöitä.”*

H1: *”Olisi myös kiinnostavaa talousjournalismissa testata tota, et jotkut ihmiset, jotka on vähän eri mieltä jostakin asiasta, niin toisi saman pöydän ääreen ja katsoisi minkälaista keskustelua syntyisi. Ehkä myös itse koittaisi olla siinä jotenkin sovittelijan asemassa.”*

Uhka 1: Journalistin ei kuulu sovittella

Suurin osa haastateltavista toi esiin toisenlaisen näkökulman yhteisymmärryksen etsimiseen. Heidän mielestään journalismin tehtäviin ei kuulu sovittelu eikä yhteiskunnallisten konfliktien selvittely. Taustalla on ajatus toimittajan roolista puolueettomana sivustaseuraajana, jonka tehtävänä ei ole puuttua asioiden kulkuun, vaan ainoastaan raportoida niistä. Jos maailmassa siis on erimielisyyksiä ja kiistoja, ne täytyy tuoda ilmi sellaisenaan. Sovitteluun otteen vaarana on

siis se, että erimielisyydet jäävät kokonaan pimentoon, tai että yhteisymmärrystä etsitään väkisin sieltä, missä sitä ei ole. Esimerkkeinä annettiin muun muassa poliittisia kärhämisiä, jotka täytyy haastateltavien mukaan tuoda ilmi sellaisenaan ja kompromisseja hakematta.

H4: *”Jos ne on jotain poliittisia vääntöjä tai muita vastaavia, niin kyl ne sit uutisoidaan tällöisinä nimenomaan kärhämöinä. Eikä niihin sen enempää meillä ehkä lähdetä hakemaan keskitietä tai jotakin kompromissiratkaisua.”*

H2: *”En mä ainakaan näe et meidän tehtävä toimittajana ois olla jonkinlaisia sovittelijoita,”*

H7: *”Mua vähän pelottaa se ajatus siitä, et jos me jotenkin itseisarvoisesti aletaan etsimään yhteisymmärrystä. Eihän poliittinen todellisuus oo sellainen, jossa on tarkoitus itseisarvoisesti löytää yhteisymmärrys.”*

H8: *”Kyllähän ihmiset on eri mieltä ja niin se pitää ollakin.”*

5.1.5. Moniäänisyyden periaate

Rakentavan journalismin periaatteiden mukaan toimittajien täytyisi tuoda jutuissaan esiin enemmän erilaisia ääniä ja näkökulmia. Moniäänisyys oli kontekstoinnin ohella toinen periaate, joka sai haastateltavilta enimmäkseen kannatusta. Toisaalta moniäänisyyden toteuttamiseen liitettiin useita dilemmoja.

Mahdollisuus 1: Monipuolisuutta asiantuntijahaastateltaviin

Lähes kaikki haastateltavat toivat yksimielisesti esiin huolen siitä, että toimittajien käyttämien asiantuntijahaastateltavien kirjo oli hyvin vähäinen. Mediassa esiintyvät heidän mukaansa aina samat nimet ja naamat, jolloin myös heidän esittämänsä näkökulmat jäävät yksipuolisiksi. Eri-tyisesti politiikan ja talouden toimittajat nostivat esiin naisasiantuntijoiden vähäisen määrän journalistisissa jutuissa. Poliitikasta puhuvat pääasiassa miehet, ja niin ikään esimerkiksi ekonomisteina ja analyttikkoina käytetään talousuutisoinnissa lähinnä miehiä. Myös iäkkyyys nousi esiin usein käytettyjen asiantuntijoiden ominaisuutena.

Samojen asiantuntijoiden käyttämiseen johtaa haastateltavien mukaan kierre, jossa ajanpuute saa toimittajan haastattelemaan jo aiemmin mediassa esiintyneitä asiantuntijoita. Tämä puolestaan vahvistaa näiden asiantuntijoiden asiantuntijuutta median ja yleisön silmissä, jolloin heitä pyydetään haastatteluun yhä useammin. Samojen asiantuntijoiden käyttäminen viestii

haasteltavien mukaan myös kritiikittömyydestä, siitä, ettei esillä olevien asiantuntijoiden lausuntoja koskaan kyseenalaisteta. Haastateltavat toivat esiin toimittajien kyvyn antaa ääntä ja siten valtaa tietyille tahoille, ja myös vakiinnuttaa näitä valta-asemia. Samaan aikaan tunnistettiin, että toimittajilla on siis mahdollisuus purkaa näitä valta-asemia antamalla äänen uusille näkökulmille.

H11: *”Ainakin meidän politiikan toimituksessa se on aina siellä miespainotteisuuden puolella, koska politiikassa myös miehet käyttää aika paljon sananvaltaa, mut se johtuu ihan meistä toimittajista, et me ajatellaan asiat tietyllä tavalla, eikä sitä kyseenalaisteta.”*

H2: *”Tää on semmoinen asia, mihin aika suoraan journalisti voi vaikuttaa, että ketä ne ottaa haastateltaviksi ja minkälaisia ääniä mediassa kuullaan. [...] Mut kyl se aika useasti meilläkin menee keski-ikäisten ja vanhempien miesten osastolle, ja sitten ihmetellään, että missä ne kaikki muut on.”*

Dilemma 1: Miten käsitellä vähemmistön edustajia?

Asiantuntijahaastateltavien lisäksi kaikissa ryhmissä syntyi keskustelua vähemmistöjen esiintymisestä mediassa. Vähemmistön edustajia pitäisi kaikkien mielestä kuulla aiempaa enemmän, mutta ongelma muodostuu siitä, millaisissa yhteyksissä heitä kuullaan. Monen haastateltavan mielestä ongelma on se, että vähemmistöt esiintyvät mediassa aina vain vähemmistön edustajina. Maahanmuuttajaa haastatellaan siitä, millaista on olla maahanmuuttaja ja seksuaalivähemmistöjä siitä, millaista on olla homo. Yksi haastateltava jäikin pohtimaan, mikseivät he voineet edustaa vaikkapa ylioppilaskirjoituksiin valmistautuvia nuoria tai opiskelija-asujia.

Toinen haastateltava kertoi esimerkin artikkelistaan, johon hän etsi haastateltavaksi opiskelijoita kertomaan asumisjärjestelyistään. Ilmoitukseen vastasi yksinasujien lisäksi naispari ja miespari. Jutun kommentteissa hämmästeltiin sitä, miksi toimittaja oli valinnut artikkeliinsa pelkkiä seksuaalivähemmistön edustajia. Lukijoilla heräsi heti epäily siitä, että toimittaja halusi tuoda esiin omaa agendaansa seksuaalivähemmistöjen asioiden kannattajana, vaikka haastateltavat esiintyivät opiskelijoina, eivät vähemmistön edustajina.

Ryhmissä pohdittiin myös sitä, oliko vähemmistöjä toisaalta mahdollista olla käyttämättä juuri vähemmistön äänenä. Mitä jos he pyytäisivätkin valkoista heteromiestä kertomaan, millaista on seksuaalivähemmistöön kuuluvan maahanmuuttajan arki? Alla on ote yhden ryhmän keskustelusta:

H9: *“Mä oon ainakin kuullut semmoisia moitteita, sellaisilta vähemmistöön kuuluvilta ihmisiltä, että heitä saattaa joskus ottaa pannuun, että kuulemma maahanmuuttajaa saatetaan haastatella just siinä kontekstissa, että millaista on olla maahanmuuttaja.”*

H11: *”Se on aika sama, et sultakin kysyttäisiin et minkälaista on olla valkoinen mies? Tai siis et näin. Se on ihan hullua, mitä me harrastetaan.”*

H10: *”Toisaalta vähemmistöistä ja kun halutaan sitä moniäänisyyttä, niin silloin haastatellaan vähemmistöjä niin vähemmistön edustaja on paras haastateltava vähemmistöistä kertovaan juttuun.”*

H12: *”Enemmän niin päin, kun et sit enemmistön edustaja olisi selittämässä, että millaista on kuulua vähemmistöön. Se ois ikävää.”*

Dilemma 2: Kenen ääni saa kuulua?

Toinen ryhmässä esiin nostettu dilemma liittyy siihen, miten toimittaja voi samaan aikaan antaa äänen mahdollisimman erilaisille ihmisille, mutta vältellä ääripäiden esiin nostamista ja esimerkiksi rasismien normalisoimista. Kysymys siis kuuluu, kuka oikeastaan ansaitsee tulla kuulluksi ja kuka ei? Kaksi ryhmää nosti esimerkiksi etnonationalistipariskuntaa käsittelevän *Yle Perjantain* dokumentin¹⁷ ja siitä tehdyn artikkelin, jota syytettiin rasismien ja fasismin normalisoinnista. Moni kommentoija oli sitä mieltä, ettei artikkelissa esiintyvillä ihmisillä olisi pitänyt antaa mediassa ollenkaan ääntä, ainakaan artikkelin esittämässä neutraalissa sävyssä. Alla ote yhden ryhmän keskustelusta:

H5: *“Se oli aika mielenkiintoinen keissi se kun Yle Perjantailla oli just tää etnonationalistipariskunta... Se oli vaan tosi sellainen, et mitä helvettiä, miksi tällainen on haluttu tehdä?”*

H7: *“Kyllä. Ja sittenhän ne teki heti sen Lapuan liike -jutun että Lapualla on ok käyttää Lapuan liikkeen paitaa, et tää on ok, koska lapualaisille on ok. Et toi on varmaa just, voin hyvin kuvitella, et tää on ollut sellainen, et tuodaanpa näitä eri ääniä. Mut ei se ihan niin toimi.”*

H8: *“Normalisoidaan jotain tuollaista... natsiutta.”*

Yksi haastateltava kuvaili artikkelin sisäistä ristiriitaa toteamalla, että yhtäältä siinä pyrittiin tuomaan esiin erilaisia ääniä ja siten toteuttamaan rakentavaa journalismia, mutta samaan aikaan artikkeli oli täysi vastakohta rakentavalle journalismille, sillä ihmisoikeudet eivät siinä

---

¹⁷ <https://yle.fi/uutiset/3-11034879>

toteutuneet. Talon sisällä oli hänen mukaansa keskustelu siitä, oliko uusnatsipariskunnan ajatusten nostaminen henkilöjutussa eettistä journalismia.

Toinen haastateltava oli puolestaan kyllästynyt yleisön yliampuvaan reagointiin jopa täysin neutraaleiden artikkeleiden yhteydessä. Hänen mukaansa myös poleemisia henkilöitä täytyy pystyä käsittelemään mediassa.

H1: *”Kyl se on musta välillä vähän väsynyttä, jos vaikka kirjoittaa jostain poleemisesta henkilöistä, vaikka Jussi Halla-ahosta, niin välillä saattaa tulla palautetta, vaikka kirjoittaisi täysin neutraalin jutun, et ’hei, te normalisoitte rasismia, kun annatte tälle suunvuoron’.”*

5.1.6. Osallistamisen periaate

Rakentavan journalismin periaatteiden mukaisesti toimittajien pitäisi osallistaa yleisöä juttuprosesseihin ja aktivoida heitä toimimaan heille itselleen tärkeiden asioiden puolesta. Yleisön aktivoimisesta ei puhuttu yhdessäkään haastattelussa, ja osallistaminen jäi kaikkein vähimmälle huomiolle. Osallistamisen käsitteeseen liittyi myös jonkin verran epäselvyyttä.

Mahdollisuus 1: Annetaan yleisön kertoa, mitä he haluavat tietää

Pieni osa haastateltavista piti hyvänä ajatuksena sitä, että yleisö pääsisi vahvemmin vaikuttamaan siihen, millaisia juttuaiheita toimittajat käsittelevät. Tällaiseen osallistamiseen muotoon liittyy ajatus siitä, ettei journalisteilla voi olla yksinään valtaa päättää, millaisia maailmantapahtumia ja ilmiöitä he pitävät tärkeinä, ja millaista tietoa heidän pitäisi yleisölle välittää. Moni toimitus oli haastateltavien mukaan pyrkinyt osallistamaan yleisöä kysymällä heidän kiinnostuksenkohteistaan. Yksi toimitus teki säännöllisesti juttusarjaa, jossa he pyysivät yleisöltä kysymyksiä, joihin he halusivat tietää vastauksen. Sen jälkeen toimittaja haastatteli aiheesta asiantuntijaa ja kirjoitti siitä artikkelin.

H10: *”Siihenhän on myöskin nyt meillä kiinnitetty huomiota, että kehitetään koko ajan sellaisia juttutyyppejä, missä yleisö saa kysyä ja etsimme asiantuntijoiden vastaukset tai tämän tyyppisiä, että kuunnellaan sitä.”*

Mahdollisuus 2: Yleisö kokemusasiantuntijoina

Osa haastateltavista koki, että ainakin tietyissä juttuaiheissa pitäisi pyytää pelkkien asiantuntijoiden lisäksi tavallisten ihmisten kokemuksia. Yleisön kokemuksia voitiin pyytää esimerkiksi

sosiaalisessa mediassa, kyselyillä tai erillisillä artikkeleilla, joissa pyydettiin ottamaan toimittukseen yhteyttä.

H3: ”...voitaisiin käyttää galluppeja tai kyselyitä, missä olisi laaja mittakaava. [...] Mutta toisaalta voitaisiin käyttää omia sosiaalisen median kanavia tehokkaammin, kysyä esim. jonkun pankin asiakkaalta vaikka kokemuksia, jos oikeasti haluttaisiin saada esiin jotain mahdollista ongelmaa, mitä on jossain.”

Uhka 1: Huonosti tehdyt kyselyt johtavat harhaan

Vaikka osallistaminen periaatteena vaikutti monen haastateltavan mielestä melko järkevältä, sen käytännön toteuttamiseen liittyi silti uhkia. Haastateltavien mielestä liian kevyin perustein tehty osallistaminen johtaa heppoisiin osallistamisen muotoihin, kuten kyselyihin, joissa pohditaan, pitäisikö jonkun ministerin erota vai ei. Osallistaminen ei siis yksinkertaisesti sovi kaikkiin juttutyyppeihin. Lisäksi hyvin tehty osallistaminen vaatii aikaa ja vaivaa, joten kiireessä väsätyt gallupit tuottavat tyylittömiä toteutuksia. Osallistamisen suurimmat uhat liittyivät toimitusten itsensä tekemisiin kyselyihin ja gallupeihin, joita käytettiin virheellisesti kvantitatiivisena tutkimusaineistona. Jos artikkelin loppuun laitetussa kyselyssä mitataan esimerkiksi lukijoiden tyytyväisyyttä hallitukseen ja kirjoitetaan seuraavassa artikkelissa, että 60 prosenttia suomalaisista on hallitukseen tyytyväinen, syyllistyy media harhaanjohtavan ja valheellisen tiedon jakamiseen. Kyselyyn vastaavat nimittäin vain kyseisen median ja artikkelin lukijat.

H2: ”Siihen liittyy aika monia kysymyksiä, et mitä sellaista journalismia pystyy eettisesti tekemään, ja minkälaisesta aiheesta semmoista kannattaisi tehdä ja muuta semmoista aika vaivalloisia toteutuksia.”

H4: ”Ja joissain jopa, tai siis aika monessa tapauksessa se on aika tyylitön, jos se tehdään vähän silleen just pitäisikö ministerin erota vai ei.”

5.2. Mitä käyttöön, mitä ei?

Periaatteiden läpikäynnin yhteenvedona ryhmät pohtivat, mitä rakentavan journalismin periaatteita he jo tällä hetkellä käyttivät omassa työssään, mitä he haluaisivat toteuttaa enemmän, ja mitä puolestaan eivät. Erityisesti kontekstointi ja siihen liittyvä tulevaisuuteen katsominen koettiin periaatteeksi, joka oli jo laajasti omassa ja toimituksen käytössä. Tämän periaatteen ajateltiin olevan osa perusuutistyötä, johon lähes jokaisessa juttuprosessissa pyritään. Kontekstointi liitettiin perusuutisten taustoittamisen lisäksi analyysiin, joita kaikissa kolmessa

toimituksessa tehtiin ryhmäläisten mukaan paljon. Kaikki olivat lisäksi sitä mieltä, että kontekstointia voisi tehdä vielä enemmän, sillä etenkin verkkouutiset esiintyvät uutisvirrassa usein pirstaleisina ja irrallisina taustastaan.

Moniäänisyys puolestaan nousi periaatteeksi, jonka toteuttaminen koettiin lähes kaikkien haastateltavien mielestä omassa työssä ja toimituksessa puutteelliseksi. Kaikki olivat sitä mieltä, että moniäänisyyttä tarvitaan lisää, mutta sen toteuttamisessa on tähän asti enemmän tai vähemmän epäonnistuttu.

Myös sovittelujournalismi oli periaate, jota ei haastateltavien mukaan vielä heidän toimituksissaan tehty. Turhaa vastakkainasettelua haluttiin välttää, mutta kovin moni ei ollut kiinnostunut kokeilemaan aktiivisempaa sovittelun muotoa. Niin ikään osallistaminen oli periaate, johon suurin osa haastateltavista ei omassa työssään pyrkinyt, eikä se juuri kiinnostanut heitä tulevaisuudessakaan. Osallistaminen ymmärrettiin haastatteluissa lähinnä artikkeleiden yhteydessä oleviksi kyselyiksi tai gallupeiksi. Yleisön osallistaminen journalistisiin juttuprosesseihin kuulosti suurimmasta osasta haastateltavia vieraalta ja luotaantyöntävältä. Ratkaisujen tarjoaminen vaikutti periaatteena pääosin hyvältä, mutta sen toteuttaminen käytännössä koettiin lähes mahdottomaksi. Positiivisten uutisten lisääminen uutisvirran ja tiedonvälityksen tasapainottamiseksi sai sekä kannatusta että vastustusta.

Juttutyypeistä rakentava journalismi soveltui ryhmäläisten mielestä parhaiten ”ultrapaikallisiin” eli yhden paikkakunnan asioista kertoviin uutisiin, analyysihin, keskusteluohjelmiin, pitkiin juttuihin kuten reportaaseihin ja henkilöjuttuihin sekä vaaliuutisointiin. Nopea deskiuutisointi nostettiin puolestaan esimerkkinä journalismista, johon rakentava journalismi ei sovi. Yleinen ajatus olikin se, että journalismissa on erikseen nopea perusuutisointi, jonka tehtävänä on välittää tietoa mahdollisimman nopeasti eteenpäin. Deskin uutisointi on kiinni nykyhetkessä, siinä missä rakentava journalismi katsoo tulevaan. Rakentavalla journalismilla on paikkansa tämän perusuutisoinnin jälkeen, jolloin uutisaiheet ja tapahtumat viedään taustoitettavaksi, laajennettavaksi ja analysoitavaksi.

5.3. Esteitä toteutukselle

Haastattelujen lopuksi kysyin osallistujilta, millaiset asiat estivät heitä toteuttamasta niitä rakentavan journalismin periaatteita, joihin he halusivat pyrkiä. Suurimmiksi esteiksi nousivat

kaikissa ryhmissä ajanpuute ja toimituksen käytännöt, jotka eivät suosineet rakentavalla otteella tehtyjä juttuja.

Este 1: Resurssien puute

Ylivoimaisesti suurin este rakentavan journalismin toteutukselle oli kaikissa ryhmissä ajanpuute. Ajanpuutteen vuoksi uutisia ei ehdi kontekstoida, eikä kiireessä ehdi ideoida uusia näkökulmia ja lähestymistapoja. Kiire estää moniäänisyyden toteutumista, sillä nopeassa aikataulussa ei ole aikaa etsiä vähemmän mediassa esillä olleita asiantuntijoita. Kiire johtaa siis siihen, että toimittaja turvautuu tuttuihin rutiineihin, uutiskriteereihin, näkökulmiin ja haastateltaviin. Kiire liitettiin haastatteluissa myös stressiin, mikä oli omiaan lisäämään rutiininomaista työskentelyä.

Moni haastateltava toivoi, että kiireen keskellä toimituksissa otettaisiin erikseen aikaa ideoinnille. Ryhmäläiset ehdottivat, että koko toimitus voisi kokoontua esimerkiksi kerran viikossa ideoimaan yhdessä juttuaiheita ja näkökulmia. Yksi haastateltava toivoi, että toimittajien annettaisiin nykyistä useammin erikoistua yhteen aihepiiriin, jolloin kokemus auttaisi kontekstoimaan ja etsimään uusia näkökulmia myös kiireisessä aikataulussa.

H11: ”...oikeastaan stressi ja kiire. Se on yksi koska se myös sumentaa aivoja. Ja silloin yhä herkemmin tarttuu siihen rutiiniin.”

H2: “Ajanpuute on kaiken journalismin suurin este.”

Este 2: Toimituksen käytännöt

Yksittäisen toimittajan on haastateltavien mukaan vaikeaa ryhtyä toteuttamaan rakentavan journalismin periaatteiden mukaisia juttuja, jos hänellä ei ole takanaan toimituksen tai johtoportaana tukea. Yksi haastateltava kuvasi oman toimituksensa käytäntöjä kertomalla, että uutispäälliköt tilasivat toimittajilta räväköitä juttuja, jolloin toisaalta-toisaalta-pohdinnalle ei annettu tehtävänannoissa tilaa.

Rakentavan journalismin esteeksi muodostuva toimituskulttuuri kietoutui etenkin erilaisten analytiikkatyökalujen seuraamisen ympärille. Haastateltavien mukaan heidän toimituksissaan seurattiin tiiviisti juttujen vetävyyttä ja sivulatausmääriä, joiden nähtiin usein olevan onnistuneen jutun mittari. Jutun vetävyyttä lisäsivät rakentavalle journalismille vastakkaiset

periaatteet, kuten negatiivisuus, kärjekkyyks, konfliktit ja korostettu vastakkainasettelu. Lukijoita kiinnostavia juttuja kuvattiin muun muassa sosiaalipornoksi ja kohuiksi.

Monen haastateltavan mukaan esimiehet antoivat palautetta enimmäkseen lukijamäärä edellä. Hyvää palautetta sai siis silloin, jos joku juttu oli kerännyt erityisen paljon lukijoita. Lukijamäärien lisäksi hyvää palautetta sai silloin, kun on onnistunut voittamaan uutiskilpailussa eli julkaisemaan jonkin tiedon ensimmäisenä. Nopeuden ihanne ja klikkivaatimukset eivät kannusta esimerkiksi taustoittamiseen tai moniäänisyyteen. Jos aamukokouksessa palkitaan vain klikkejä keränneitä juttuja ja niiden kirjoittajia, ei aikaa ja energiaa kannata suunnata muualle.

H12: *“Aika usein ne palautteet on liittynyt siihen, et hyvä juttu ja hyvät luvut. Et on luettu paljon.”*

H9: *“Meillä korostuu myös tietysti se nopeus, eli et saa kirjoitettua jonkun jutun ensimmäisenä. Niin siitä saa pisteitä.”*

Este 3: Julkaisuformaattien pirstaleisuus

Konkreettinen este rakentavan journalismin tekemiselle oli myös rajallinen palstatila printtilehden jutuissa, ja toisaalta julkaisualustan pirstaleisuus verkkojournalismissa. Printtilehden tiiviit merkkimäärät eivät anna tilaa uutisen taustoittamiselle tai vaikeiden käsitteiden avaamiselle. Verkossa uutisvirta puolestaan täyttyy irrallisista uutisista tai uutisen osista, joita ei ole välttämättä kytketty laajempaan kokonaisuuteen. Koska verkkouutisia tehdään lukijamäärä edellä, kannattaa jokainen uutisaihe pilkkoa mahdollisimman pieniin osiin eri otsikoiden alle. Tämä kuitenkin irrottaa uutiset kontekstistaan.

H2: *”Niin, ehkä journalismin yksi iso ongelma on julkaisuformaatteihin liittyvä pirstaleisuus, koska jutut on vaan yksittäisiä juttuja tosi usein. [...] Vaikka aiheesta olisi kirjoitettu paljonkin, niin sit ne aikaisemmat huomiot jää sinne aikaisempiin juttuihin, ja niitä on vaikea nostaa esiin sieltä.”*

H1: *”Kyl mä usein mietin, et pitäisikö tää avata, ja sitten katsoo, että onpas pieni merkkimäärä, et onpas vaikeaa.”*

Este 4: Epävarmuus omasta osaamisesta

Osa haastateltava kertoi, että toisinaan rutiinien rikkomisen esteenä oli myös epävarmuus omasta osaamisesta. Etenkin vasta muutaman vuoden työelämässä olleet toimittajat kertoivat, että he saattoivat epävarmuuden vuoksi toistaa niitä samoja näkökulmia ja haastateltavia kuin muutkin toimittajat. Tämä näkyi etenkin asiantuntijahaastateltavien valinnassa. Jos jotain asiantuntijaa oli haastateltu lukuisia kertoja aiemmin, tämä vaikutti varmalta valinnalta myös omaan juttuun. Uskalluksen puutetta tosin ilmeni myös juttuprosessin toisella puolella. Monella yrityksellä, instituutiolla ja järjestöllä saattoi olla vakiokommentaattori tai edustaja, joka ohjattiin vastaamaan kaikkiin toimittajien kyselyihin. Toisinaan sellaiset tutkijat, jotka eivät olleet aiemmin esiintyneet julkisuudessa, saattoivat niin ikään kieltäytyä haastatteluista.

H1: *”...ehkä aika usein saattaa sortua siihen, että käyttää asiantuntijana aina samaa nimeä, joka on ollut ennenkin. [...] Onko se sit omaa epävarmuutta, et ei uskalla ajatella, et tää nyt on pätevä, kun tätä on muuallekin haastateltu.”*

H1: *”...joskus käy myös silleen, et sä löydät jonkun uuden kiinnostavan tyypin, [...] ja sit se sanoo et “en mä ehdi tai en mä halua, et meillä näistä media-asioista vastaa tämä henkilö x, joka on joka päivä meillä jossain. Niin se on myös probleemi.”*

Este 5: Kaikki toimittajat ovat samanlaisia

Yhdessä ryhmässä tuotiin vahvasti esiin ajatus siitä, että moniäänisyyden toteuttamisen esteenä on toimittajien homogeenisyys. Uusia näkökulmia ja ääniä on hankalaa tuoda esiin, jos kaikki toimittajat ajattelevat samalla tavalla ja jakavat samankaltaisen taustan. Homogeenisyys liitettiin esimerkiksi toimittajien koulutustaustaan ja puoluekannatukseen. Toisaalta ryhmä toi esiin sen ongelman, että toimittajan ammatti rajaa ulkopuolelle maahanmuuttajia, sillä vaatimuksena on erinomainen suomen kielen taito.

H7: *”Ehdottomasti jos miettii kaikkia meitä toimittajia, niin kyl aika samasta puusta veistettyjä.”*

H6: *”Sit liian homogeeninen yhteisö, toimittajien yhteisö. [...] en mä vaikka usko et tässä talossakaan ihan hirveen montaa puoluetta äänestetään.”*

5.4. Tarvitaanko rakentavaa journalismia?

Rakentavan journalismin periaatteiden läpikäynti sai ryhmät pohtimaan eroja ja yhtäläisyyksiä rakentavan ja perinteisen journalismin välillä. Mikä on rakentavan journalismin rooli perinteisen rinnalla? Suurimman osan johtopäätöksenä oli se, ettei rakentavan journalismin käsitettä tarvita kenties ollenkaan. Sen periaatteissa ei nähty olevan mitään uutta ja ihmeellistä, vaan ne kuuluivat osaksi omia uutistytön rutiineja. Osa kuvaili rakentavan journalismin periaatteita perinteisen journalismin ihanteiksi, joita pyritään noudattamaan, kunhan vain aikaa riittää. Osa kuitenkin oli sitä mieltä, ettei rakentavan journalismin periaatteita voi liimata sellaisenaan kaikkeen uutistytöhön. Enemmänkin kyse on työkalusta, jota voi hyödyntää joissain juttutyypeissä ja tilanteissa, ja joissain ei.

H10: *”En mä koe, et nämä olisi mitenkään uusia ideoita silleen.”*

H2: *”Nää on kyl ihan sellaista peruskauraa.”*

H3: *”Mun mielestä nää periaatteet [...] on aika valtavirtaa nykyjournalismissa. Et mä en ehkä näkisi, että näillä mahdollisesti horjutetaan sitä tapaa tehdä, mikä on vallalla.”*

H1: *”... tarvitaanko välttämättä rakentavan journalismin termiä mihinkään, jos perusjournalismi tehdään hyvin. Et ehkä se on se ajatus, mikä mulla tästä nyt tulee.”*

Haastateltavien mukaan jaottelu rakentavaan ja perinteiseen journalismiin oli siinäkin mielessä turhaa, että rakentavan journalismin kannattajien kritiikki ei kohdistu perinteiseen journalismiin, vaan huonosti tehtyyn journalismiin. Huonon journalismin ominaisuuksiksi mainittiin muun muassa löperöisy, puutteellinen taustatyö, kärjistäminen, yliampuvuus, liioittelu ja vastakkainasettelun lietsonta. Laadukkaan journalismin merkkejä olivat muun muassa asiallisuus, monipuoliset näkökulmat, tasapuolisuus ja faktapitoisuus. Alla ote yhdestä ryhmästä:

H1: *”Löperösti tehty on journalismi aina huonoksi journalismille, oli se sitten rakentavaa tai perinteistä uutisjournalismia.”*

H3: *”Joo vähä samaa mieltä, siitä että löperö ja huonosti tehty, semmoinen vähän sinnepäin vedetty on se pahin kuoppa, joka uhkaa journalismia, jos joku.”*

5.5. Yhteenveto tuloksista

Periaatteet	Uhat	Mahdollisuudet	Dilemmat	Esteet
Positiivisuus	-Yllätyksettömyys -Kritiikittömyys -Estää keskittymistä yhteiskunnan ongelmiin	-Kokonaisvaltainen tiedonvälitys: maailmassa tapahtuu myös myönteisiä kehityskulkuja	-Yleisö haluaa hyviä uutisia, mutta lukee negatiivisia -Kenelle positiivinen on positiivinen?	-Toimituskulttuuri kannustaa negatiivisiin näkökulmiin, kärjistyksiin ja konfliktiin
Ratkaisujen tarjoaminen	-Helpot ratkaisut vaikeisiin ongelmiin -Puolueellisuus: kenen ratkaisuja tarjotaan?	-Kokonaisvaltainen tiedonvälitys: negatiivisten näkökulmien tasapainottaminen, tulevaan katsominen		-Ajanpuute: ei ole aikaa etsiä ratkaisuja
Kontekstointi	-Yliselittäminen, ylianalysointi: ei jätetä tilaa yleisön tulkinnolle, aliarvioidaan yleisöä	-Kokonaisvaltainen tiedonvälitys: asetetaan uutinen mittasuhteisiinsa -Uutiset ymmärrettäväksi	-Journalismin tavoite on nopeus: miten voisi samaan aikaan välittää tietoa mahdollisimman nopeasti ja kattavasti?	-Ajanpuute: ei ehdi selvittää taustoja -Julkaisuformaatit: sirpaleinen verkkoympäristö, pienet merkkimäärät
Sovittelu	-Toimittajien ei kuulu puuttua konflikteihin, vaan uutisoida ne sellaisinaan	-Turhan vastakkainasettelun välttäminen -Yhteisymmärryksen etsiminen		-Toimituskulttuuri kannustaa vastakkainasettelun korostamiseen
Moniäänisyys		-Monipuolisuutta asiantuntijahaastatteluihin -Mahdollisuus horjuttaa vallalla olevia näkemyksiä	-Miten käsitellä vähemmistöjä ilman stereotypiointia? -Pitääkö poleemisille henkilöille antaa ääni?	-Ajanpuute: ei aikaa uusille näkökulmille -Epävarmuus: ei uskalleta kokeilla uusia näkökulmia -Toimittajien homogeneisyys
Osallistaminen	-Tyyliittömät ja huonosti tehdyt kyselyt -Yleisön ei kuulu osallistua journalismin tekemiseen	-Kaksisuuntainen tiedonvälitys: juttuideoita yleisöltä -Yleisö kokemusasiantuntijoina		

Taulukko 2. Tulosten yhteenveto: rakentavan journalismin periaatteisiin haastatteluissa liitetyt uhat, mahdollisuudet ja dilemmat sekä toteutukseen liittyvät esteet.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET: KÄRJISTYKSISTÄ KONTEKSTOINTIIN

Tämän tutkielman tavoitteena oli selvittää, millaisen vastaanoton rakentava journalismi saa suomalaisissa toimittajissa, ja millaisia uhkia ja mahdollisuuksia he sen periaatteissa näkevät. Entä miten rakentava journalismi taipuu käytännön uutistyyliin? Mitkä periaatteet koetaan käyttökelpoisiksi ja mitkä ei?

Tulosteni perusteella vastaanotto oli osin kriittinen, mutta lopulta rakentava journalismi koettiin pääasiassa perinteisen journalismin ihanneversioksi. Mitään rakentavan journalismin periaatteita ei tyrmätty tai hyväksytty sellaisenaan, vaan kaikista löytyi sekä uhkia että mahdollisuuksia.

Enimmäkseen rakentavan journalismin ajateltiin uhkaavan journalismin kriittistä ja puolueetonta sivustaseuraajan roolia. Suurin osa haastateltavista oli sitä mieltä, ettei journalistien tehtävä ole puuttua yhteiskunnallisiin asioihin, ainoastaan välittää niistä objektiivista tietoa. Lisäksi moni haastateltava koki, että journalistien tehtävänä on nimenomaan keskittyä yhteiskunnan ongelmakohtiin ja siten negatiivisiin uutisiin. Käytännön työhön sovellettaessa uhaksi koettiin ennen kaikkea se, etteivät toimittajien ja toimitusten resurssit riitä rakentavan journalismin laadukkaaseen toteuttamiseen. Tämä voisi puolestaan johtaa vielä huonompaan journalismiin, jos esimerkiksi tarjotut ratkaisut ovat liian yksinkertaisia ja heppoisia, tai osallistaminen jää tyylittömien kyselyjen tasolle.

Rakentavan journalismin suurimmiksi mahdollisuuksiksi nostettiin aiempaa kokonaisvaltaisempi tiedonvälitys, jolloin uutisoidut ongelmat ja konfliktit asetetaan mittasuhteisiinsa. Nykyhetken lisäksi katsotaan tulevaan ja pohditaan, mitä tapahtuu seuraavaksi. Samalla toimittajien välittämästä tiedosta tulee saavutettavampaa, kun yhä useampi ymmärtää tapahtumien, ilmiöiden ja käsitteiden taustat. Taustoja ja yhteyksiä selvittämällä journalismista tulee myös aiempaa kriittisempää. Moniäänisyyden periaate lisäisi puolestaan julkisuudessa esiintyviä ääniä ja näkökulmia, mikä tekee tiedonvälityksestä kokonaisvaltaisempaa, tasapuolisempaa ja nykyisiä valtarakenteita kohtaan kriittisempää. Tiedonvälitykseen liittyvien hyötyjen lisäksi rakentavan journalismin mahdollisuudet kytkeytyivät sensationalismin hillitsemiseen: esimerkiksi kontekstoinnin ja sovittelevan otteen nähtiin ehkäisevän ongelmien, konfliktien ja vastakkainasettelun kärjistämistä.

Haastateltavat nostivat myös useita rakentavan journalismin periaatteisiin liittyviä ristiriitoja ja dilemmoja, jotka vaikeuttavat niiden toteuttamista. Miten voidaan nostaa esiin mahdollisimman

erilaisia ääniä sortumatta samalla esimerkiksi rasismien tai fasismin normalisoimiseen? Kenen näkökulmasta positiivinen uutinen on positiivinen? Miksi yleisö kertoo haluavansa kuulla myönteisiä uutisia, mutta kiinnostuvat silti negatiivisista uutisista, vastakkainasettelusta ja konflikteista? Miten uutisesta tehdään siis samaan aikaan kiinnostava ja rakentava?

Joihinkin periaatteisiin suhtauduttiin myönteisemmin kuin toisiin. Kontekstoini ja moniäänisyys nähtiin yksimielisesti tärkeinä periaatteina, kun taas sovittelu ja yleisön osallistaminen eivät saaneet juuri kannatusta. Ratkaisujen tarjoaminen vaikutti periaatteen tasolla pääosin hyvältä idealta, mutta käytännön toteutukseen liitettiin haasteita. Erimielisyyttä esiintyi puolestaan sen suhteen, tuliko journalistien toimia täysin passiivisina sivustaseuraajina, voi pitäisikö heidän aktiivisesti osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan.

Käytännön uutistyöhön rakentavan journalismin periaatteet sopivat haastateltavien mukaan pääosin kehnosti. Haastateltavat kokivat, ettei toimittajilla riittänyt aina resursseja rakentavan journalismin toteuttamiseen, jolloin uhkana on periaatteiden heikkolaatuinen toteutus. Toisaalta resurssien puute myös lähtökohtaisesti esti joidenkin periaatteiden toteuttamista ja uutistyön rutiineista irtautumista. Kiire estää kontekstoimasta, nostamasta esiin erilaisia ääniä ja näkökulmia ja irtautumasta perinteisistä uutisrutiineista. Moni haastatteleva koki lisäksi, ettei rakentavaa journalismia ollut mahdollista toteuttaa itsenäisesti rivitoimittajana, vaan toteutus vaati koko toimituskulttuurin ajattelutavan muuttamista. Nykyisen toimituskulttuurin ajateltiin kannustavan laadun sijaan lukijamääriin ja nopeuteen.

Aikaisempaan tutkimukseen verrattuna haastatteluissani esiin tulleet rakentavan journalismin uhat olivat melko samanlaisia, mutta mahdollisuudet näyttäytyivät pääosin erilaisina. Etenkin toimittajien yleisösuhte erosi muista vastaavanlaisista tutkimuksista merkittävästi.

Seuraavaksi tarkastelen tutkimukseni tuloksia laajemmin niiden teoreettisessa viitekehyksessä. Ensimmäisessä alaluvussa erittelen niitä syitä, joita haastateltavieni kriittisen vastaanoton taustalta voi löytyä. Sen jälkeen esittelen havaintojani siitä, millaiseen journalismin professionaaliseen suuntaukseen haastatteleman toimittajat asemoituvat, ja miten tämä suuntaus periaatteineen osuu yhteen rakentavan journalismin kanssa. Kolmanneksi avaun haastateltavien asennoitumista perinteisen ja rakentavan journalismin väliseen vastakkainasetteluun. Lopuksi esittelen tutkimuksessa esiin tulleita havaintoja siitä, miten rakentava journalismi soveltuu käytännön uutistyöhön.

6.1. Kriittinen vastaanotto

Rakentavan journalismin vastaanotto oli etenkin haastattelujen alussa kriittinen. Aiempiin tutkimuksiin verrattuna tulos on jossain määrin poikkeava, sillä niissä vastaanoton on kuvailtu olleen pääosin myönteinen: kriittisiä ääniä esiintyi, mutta ne olivat vähemmistössä (ks. esim. Kovacevic & Perisin 2018; Lough & McIntyre 2018). Osittain ero voi selittyä sillä, että tein omat haastatteluni yksilöhaastatteluiden sijaan ryhmissä. Kuten Pietilä (2010, 182) kirjoittaa, ryhmässä voi olla helpompaa esittää kriittisiä näkemyksiä erilaisista yhteiskunnallisista ilmiöistä ja instituutioista. Huomasin kaikissa kolmessa ryhmähaastattelussa, että ensimmäinen kriittinen kommentti johti muihinkin kriittisiin avauksiin. Kaikilla ryhmän jäsenillä oli ikään kuin tarve ilmaista, että myös heillä oli aihepiiristä jotain kritiikkiä esitettävänä. Pietilän mukaan kriittisten näkemysten esittäminen yhteiskunnallisista ilmiöistä toimii ryhmäkeskustelussa ”samassa asemassa olevien ihmisten kollektiivisen identiteettityön ja yhteisyyden rakentamisen välineenä” (Pietilä 2010, 183).

Toinen syy kriittiselle vastaanotolle saattaa löytyä ensimmäisen väittämäjoukon asettelusta. Siinä rakentavaa journalismia perusteltiin suhteessa perinteiseen journalismiin kertomalla, missä asioissa perinteinen journalismi on ikään kuin epäonnistunut, ja millaisiin ongelmiin se on johtanut. Lähes kaikki haastateltavat asemoivat itsensä perinteisen journalismin edustajiksi, mikä loi heti haastattelun aluksi vastakkainasettelun perinteisen ja rakentavan journalismin välille. Rakentavan journalismin perustelut saattoivat näyttäytyä haastateltavien työtä kritisoina, mikä johti puolustautumiseen ja vastareaktioihin. Osa kommentoi, ettei perinteinen journalismi ollut liian negatiivista, kun taas osa sanoi, että journalismi kyllä oli negatiivista, mutta se oli perusteltua. Yhdessä ryhmässä alun vastaanotto oli pääosin myönteinen, sillä jotkut haastateltavista liittivät oman ja toimituksensa työtavat rakentavaan journalismiin. Osa haastateltavista myös tunnisti perinteiseen journalismiin kohdistuvan kritiikin joko omissa tai toimituksensa työtavoissa.

Suunnitelmistani poiketen jokainen haastattelu eteni hyötyjen ja kritiikin näkökulmasta päinvastaisessa järjestyksessä. Haastattelurunkoni oli rakennettu siten, että ensin oli tarkoitus käydä läpi rakentavan journalismin mahdollisia hyötyjä, ja vasta sen jälkeen esittää sen periaatteisiin liittyvää kritiikkiä. Yllätyksekseni jokainen haastattelu alkoi kriittisesti, mutta keskustelun edetessä rakentavan journalismin periaatteista alkoi löytyä yhä enemmän myös myönteisiä puolia. Kun pääsimme haastatteluissa vaiheeseen, jossa esittelin rakentavaan journalismiin

kohdistuvaa kritiikkiä, ryhmäläiset saattoivat ryhtyä jopa kumoamaan sitä. Myös kriittisiä näkemyksiä kohtaan haluttiin siis olla kriittisiä.

Jälkikäteen ajateltuna koen, että ryhmähaastatteluissa käyttämäni haastattelurunko oli asteen verran liian provosoiva ja vastakkainasetteluun lietsova. Tiedostin asetelman osittain jo haastattelurunkoa laatiessani, mutta ajattelin sen auttavan keskustelun herättämisessä. Ensimmäisellä väittämäjoukolla pyrin kuitenkin lähtökohtaisesti avaamaan rakentavan journalismin perusteita, en lietsomaan vastakkainasettelua perinteisen ja rakentavan journalismin välillä.

Ennakkohaastatteluilla olisin voinut testata haastateltavien reaktioita haastattelurungon väittämiin, mutta testasin vain yksittäisiä kysymyksiä ja teemoja. Toisaalta haastattelujen ennakoimaton etenemisjärjestys osoittautui analyysivaiheessa hyödyksi, sillä jouduin tarkastelemaan aineistoa ennako-odotusteni vastaisesta näkökulmasta. Jälkiviisaana voin myös todeta, että haastattelurungon kritiikkiä esittelevä osio osoittautui melko turhaksi, sillä kriittisiä ajatuksia heräsi ilman apuakin. Tässä oli silti hyväkin puolensa: kritiikin esittely sai haastateltavat kyseenalaistamaan myös kritiikkiä ja kumoamaan sitä, mikä toi esiin jälleen uusia näkökulmia.

6.2. Vallan vahtikoirat paljastuivat

Millaista sitten on se perinteinen journalismi, jonka edustajiksi haastateltavat asemoituivat? Rakentavan journalismin periaatteet ja niistä keskustelu paljastivat samalla myös perinteisen journalismin ääripiirteitä, mihin väittämämuotoinen lähestymistapa osaltaan antoi lähtölaukauksen. Vastausten perusteella haastattelemani toimittajat sijoittuivat osaksi länsimaisen journalismin prototyyppiä, josta käytetään nimitystä puolueettomat vallan vahtikoirat. Hanitzschin (2011) mukaan vallan vahtikoirat ovat yhteiskunnan sitoutumattomia tarkkailijoita, jotka asennoituvat kriittisesti ja epäilevästi yhteiskunnan poliittista ja taloudellista eliittiä kohtaan (Hanitzsch 2011, 485.)

Juuri lähtökohtaisen kriittinen ja epäilevä suhtautuminen näkyi haastateltavien vastauksista erityisen vahvasti, ja he pitivät sitä journalistin yhtenä tärkeimmistä ominaisuuksista. Positiiviset uutiset olivat ongelmallisia nimenomaan kriittikkömyytensä vuoksi. Ajatus siitä, että myönteistä uutista kirjoittaessaan jotain kielteistä jäisi huomaamatta, tuntui olevan jokaisen haastatellun toimittajan pahin painajainen. Lisäksi osa haastateltavista ajatteli, että journalistien pitäisi keskittyä pelkästään yhteiskunnallisiin ongelmakohtiin ja konflikteihin. Konfliktin ja kriittisyyden kuvattiin olevan ikään kuin journalismin dna:ssa: jotain sellaista, jota ei voi eikä kuulu

muuttaa. Positiiviset uutiset yhdistettiin myös viihteellisyyteen, mikä heikentää journalistien mahdollisuuksia keskittyä yhteiskunnan tärkeisiin asioihin. Samanlainen näkemys positiivisista uutisista on noussut esiin myös monissa aikaisemmissa tutkimuksissa, joissa positiiviset uutiset yhdistettiin niin ikään kritiikittömyyteen ja ”hyvän mielen showhun”, joka vie huomion niistä asioista, jotka ovat maailmassa huonosti. Aiemmissa tutkimuksissa konflikti on niin ikään nähty tärkeänä osana uutisvirtaa. (Hermans & Drok 2018; Meier 2018.)

Vahtikoirat ovat myös erityisen sitoutuneita kansalaisten informoimiseen, jolla he varmistavat kansalaisten poliittisen valvetuneisuuden ja demokratian toteutumisen (Hanitzsch 2011). Tiedonvälityksen tärkeys korostui etenkin mahdollisuuksiin liittyvissä vastauksissa, joissa rakentavan journalismin hyödyt kytkeytyivät ennen kaikkea toimittajien kykyyn informoida kansalaisia kokonaisvaltaisemmin ja ymmärrettävämmin. Kontekstointi ja moniäänisyys tekevät journalismista kokonaisvaltaista ja siten objektiivisempää. Käsitteitä ja ilmiöitä avaamalla journalisti tekee välittämästään tiedosta saavutettavampaa. Taustoittavalla ja sovittavalla otteella on myös mahdollisuus kitkeä journalismin sensationalismia, mikä niin ikään vahvistaa journalismin tiedonvälitystehtävää.

Kolmas vallan vahtikoiran tunnusmerkki on pyrkimys kiinnostavaan tiedonvälitykseen. Jotta vallan vahtikoira saavuttaisi yleisönsä, täytyy sen tarjoamien uutisten olla kiinnostavia ja siten kiinnittää yleisön huomio (Hanitzsch 2011). Haastatteluissa kiinnostavuuden vaatimus näkyi uutiskriteerien pohdinnassa: uutisen täytyy olla negatiivinen ja yllättävä, jotta se kiinnostaa yleisöä. Vastaavasti myönteisistä kehityskuluista puuttuu negatiivisille uutisille ominainen yllättävyys ja siten kiinnostavuus. Tämä näkemys osuu yhteen jo 1960-luvulla tunnistettujen uutiskriteerien kanssa: negatiivinen tapahtuma on uutinen, siinä missä myönteiset kehityskulut ovat maailman normaalitila (Galtung & Ruge 1965; Harcup & O’Neill 2001; Harcup & O’Neill 2016).

Hanitzschin mukaan vallan vahtikoirat ovat myös haluttomia puuttumaan yhteiskunnan toimintaan ja edistämään sen muutosta. He eivät halua vaikuttaa yleisön mielipiteeseen tai poliittiseen agendaan. Demokratian ja yhteiskunnan toiminta turvataan yleisöä valistamalla, ei tekemällä yhteistyötä poliittisten tai taloudellisten päättäjien kanssa. (Hanitzsch 2011.) Ylivoimaisesti suurin osa haastateltavista ilmaisi vastauksissaan, ettei journalistin kuulu puuttua yhteiskunnallisten ongelmien tai konfliktien ratkaisemiseen, vaan sen tehtävä on informoida niistä puolueettomasti ja objektiivisesti. Esimerkiksi ratkaisujen tarjoamisen ajateltiin uhkaavan journalismin puolueettomuutta, sillä ratkaisuja tarjotessaan toimittaja

joutuu aktiivisesti valitsemaan, kenen ratkaisuja hän tarjoaa. Lisäksi ratkaisujen tarjoaminen, sovitteleva ote ja yleisöjen osallistaminen sotivat journalismin sivustaseuraajan roolia vastaan. Tällainen näkemys on esiintynyt usein myös aikaisemmissa tutkimuksissa, joissa journalistien yhteiskunnallisen osallistumisen on pelätty ajavan journalismin liian kauas puolueettoman ja objektiivisen tiedonvälittäjän roolista, ja liian lähelle erilaisten tahojen ja näkemysten lobbaamista. (Varma & Aitamurto 2018; Hermans & Drok 2018; Meier 2018; Kovacevic & Perisin 2018; Lough & McIntyre 2018.)

Hanitzschin interventionalistisuuteen perustuvassa luokittelussa haastattelemi toimitajat asettuvatkin pääasiassa passiivisten journalistien puolelle. Passiivinen journalisti sitoutuu muun muassa objektiivisuuteen, neutraaliuteen, etäisyyteen ja puolueettomuuteen. (Hanitzsch 2007b.) Yhteiskunnan toimintaan osallistuvat rakentavat journalistit sen sijaan sijoittuvat lähelle janan toista päätä. Aktiivisen ja passiivisen journalistin janalla esiintyi haastatteluissani kuitenkin myös erimielisyyttä. Pieni osa haastateltavista ilmaisi journalismin muutostarpeen yhteiskunnan muuttuessa, jolloin esimerkiksi sovittelevalle otteelle voisi olla aiempaa enemmän tilausta. Sovittelijan roolin ottaessaan journalisti luopuu passiivisen tarkkailijan roolista ja osallistuu aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan, edistäen muutosta. Sovittelusta kiinnostuneet toimittajat olivat kiinnostuneita vähentämään yhteiskunnan polarisaatiota ja siten edistämään yhteiskunnallisen keskustelun toimivuutta.

Interventionistinen ote on saanut aikaisemmissakin tutkimuksissa kahtalaisen vastaanoton. Esimerkiksi toisessa suomalaistutkimuksessa eli Ahvan ja Hautakankaan (2018) Sovittelujournalismin työpajoissa syntyi luokittelu passiivisiin ja objektiivisiin ja toisaalta aktiivisiin toimittajiin, jotka olivat valmiita kokeilemaan sovittelevaa otetta työssään ja siten osallistumaan yhteiskunnan muutokseen (Ahva & Hautakangas 2018b.) Kovacevicin ja Perisinin (2018) kroatialaistutkimuksessa journalistien aiempaa aktiivisempi rooli näyttäytyi puolestaan yhtenä rakentavan journalismin suurimmista hyödyistä (Kovacevic & Perisin 2018).

Myös objektiivisuus oli periaate, joka jakoi haastatteluissani näkemyksiä. Yhtäältä kaikissa ryhmissä tunnistettiin toimittajan kykenemättömyys heijastaa olemassa olevaa todellisuutta sellaisenaan, mikä näkyi pohdinnoissa siitä, mikä oikeastaan edes on positiivista ja negatiivista, ja miten yhden positiivinen on toisen negatiivinen ja toisinpäin. Vaikka toimittaja kuinka yritti käsitellä aiheitaan neutraalisti ja tasapuolisesti, vastaanottaja saattoi tulkita saman asian siitä huolimatta täysin erilaisilla tavoilla. Toisaalta ryhmissä tuotiin esiin ajatus siitä, että journalistien tehtävänä oli kertoa ainoastaan tosiasioita, aivan kuin nämä tosiasiat olisivat

sellaisenaan poimittavissa todellisesta maailmasta yleisön vastaanotettaviksi. Median siis nähtiin olevan ikään kuin todellisuuden peili, joka kykenee heijastamaan todellista maailmaa ilman vääristymiä. Myös puolueettomuuden vaatimus pitää sisällään oletuksen todellisuudesta, jota on mahdollista heijastaa joko sellaisenaan tai kallistumalla jollekin kannalle. (Shoemaker & Reese 2014, 3.) Lisäksi lukuisissa vastauksissa perusteltiin negatiivista uutistarjontaa tai vastakkainasettelua sillä, että maailmassa yksinkertaisesti tapahtuu paljon negatiivisia asioita, joten niistä pitää myös kertoa. Myös näissä puheenvuoroissa journalistien työ näyttäytyy todellisuuden siirtämisenä sellaisenaan yleisölle, ilman toimittajan tekemiä valintoja.

Toinen luokittelutapa, jolla haastattelemani toimittajien näkemyksiä voi verrata rakentavaan journalismiin, on journalismin suuntautuminen yhteiskunnan julkiseen ja yksityiseen puoleen. Representatiivisen lähestymistavan toimittajat keskittyvät auktoriteetteihin, päättäjiin ja muihin julkisuudessa edustaviin tahoihin, siinä missä deliberatiivisen lähestymistavan edustajat ovat kiinnostuneita yhteiskunnan yksityisestä puolesta ja ihmisten henkilökohtaisista asioista. (Bro 2018.) Koen, että vastausten perusteella haastattelemani toimittajat asettuvat lähemmäs representatiivisen journalistin roolia. Moni haastateltava suuntautui vahvasti nimenomaan yhteiskunnan julkiseen puoleen ja vierasti yksityisiä ja henkilökohtaisia kokemuksia journalistisissa juttutyypeissä. Esimerkiksi yleisön käyttämiseen kokemusasiantuntijoina suhtauduttiin toisiinsa epäilevästi. Tavallisten ihmisten kokemukset ja ”hassunhauskat tarinat” olivat ikään kuin journalismin toissijainen tehtävä sen jälkeen, kun tärkeät yhteiskunnalliset aiheet oli saatu käsiteltyä. Myös moniäänisyyden periaate kiinnosti enimmäkseen asiantuntijahaastateltavien näkökulmasta. Rakentava journalismi sijoittuu tällä janalla sen molempiin päihin, sillä se on kiinnostunut sekä yksityisestä että julkisesta puolesta (Bro 2018).

Haastattelemani toimittajien suhde yleisöön oli rakentavan journalismin periaatteista erityisen poikkeava. Rakentava journalismi on kansalaisorientoitunutta, eli se pyrkii osallistavan journalismin tapaan ottamaan yleisöä mukaan juttuprosesseihin ja siten aktiivisesti muuttamaan ylhäältä alas suuntautuvaa ja yksisuuntaista tiedonvälitystä kaksisuuntaiseksi. Kansalaisjournalismin tapaan rakentava journalismi haluaa mobilisoida yleisöä yhteiskunnan muuttamiseksi. Omissa haastatteluissani osallistujien näkemys oli toisenlainen. Juuri yleisön osallistaminen näyttäytyi yhtenä vaikeimmista ja epäkiinnostavimmista rakentavan journalismin periaatteista. Pari haastateltavaa sanoi suoraan, etteivät he yksinkertaisesti halua ottaa yleisöä juttuprosesseihin mukaan. Kuten edeltävästä kappaleesta käy ilmi, yleisön rooli kokemusasiantuntijoina ja juttuaiheiden ideoijina ei juuri herättänyt kiinnostusta. Isoimpana yksittäisenä eroavaisuutena oli kenties se, että siinä missä rakentava journalismi pyrkii toiminnallaan sitouttamaan yleisöjä

ja kasvattamaan sen luottamusta mediaan, haastatteleman toimittajat suhtautuivat sitouttamiseen suurimmaksi osaksi välinpitämättömästi. ”Se on sitten voi voi”, kuten yksi haastateltava asian ilmaisi.

Tässä mielessä tutkimustulokseni erosi myös muista vastaavanlaisista haastattelututkimuksista. Näissä aiemmissa tutkimuksissa toimittajat näkivät rakentavan journalismin suurimmiksi hyödyiksi sen kyvyn sitouttaa yleisöjä ja kasvattaa yleisön luottamusta journalismia kohtaan. Tämä tulos saatiin sekä Amielin ja Powersin (2018) ranskalaisessa, Loughin ja McIntyren (2018) yhdysvaltalaisessa että Kovacevicin ja Perisinin (2018) kroatialaisessa tutkimuksessa, jotka esittelin tarkemmin tutkielmani teoriaosassa. Ylipäättään aiemmissa haastattelututkimuksissa tuotiin vahvasti esiin toimittajien huoli journalismin luottamuspulasta sekä halu yleisön aktivoimiseen ja yleisöön vaikuttamiseen.

Voisi sanoa, että tutkimustuloksissani rakentava journalismi näyttäytyi ennen kaikkea keinona parantaa journalismin laatua sekä vahvistaa sen yhteiskunnallista tehtävää kriittisenä tiedonjakajana, mutta näitä hyötyjä ei kytkeyty journalismin yleisösuhteeseen. Sen sijaan kyse oli enemmänkin yhteiskunnan toimivuuden takaamisesta. Powersin ja Curryn (2019) Yhdysvalloissa toteutetun tutkimuksen ”*No quick fix: How journalists assess the impact and define the boundaries of solutions journalism*” tulos oli tästä näkökulmasta yhtenevä omani kanssa, sillä tutkimukseen haastatellut toimittajat pitivät yleisöjen sitouttamista ratkaisukeskeisen journalismin vähiten tärkeänä ja kiinnostavana periaatteena. (Powers & Curry 2019.) Powersin ja Curryn tutkimus ei kuitenkaan ole siinä mielessä vertailukelpoinen, että siihen haastateltiin ratkaisukeskeistä journalismista jo valmiiksi kiinnostuneita SJA:n jäseniä.

6.3. Keinotekoinen vastakkainasettelu

Journalistisia suuntauksia vertailemalla näyttäisi siltä, että haastatteleman toimittajat asettuvat rakentavaan journalismiin verrattuna janojen vastakkaisille laidoille. Voiko siis ajatella, että haastatteleman suomalaistoimittajat eivät ole valmiita irtautumaan perinteisestä lehdistöroolista ja kokeilemaan vaihtoehtoisia journalismin tekemisen tapoja? Tämän tutkimuksen perusteella vastaus on kyllä ja ei. Yhtäältä haastatteluista välittyi sellainen kuva, etteivät haastatteleman toimittajat kokeneet tällaista irtautumista tarpeelliseksi. Ryhmissä ei puhuttu juuri ollenkaan esimerkiksi journalismiprofession muutostarpeista tai siitä, että yhteiskunnan muuttuminen vaatisi muutosta journalismin yhteiskunnallisissa tehtävissä tai periaatteissa. Haastateltavat

eivät siis itse tuoneet aktiivisesti esiin tarvetta muutokselle, vaan he päinvastoin perustivat näkemyksensä perinteisiin journalistisiin arvoihin.

Yksi syy tälle voi olla se, että viimeisten vuosikymmenten aikana journalismi on elänyt läpi sellaista murrosta, joka saa toimittajat etsimään pysyvyyttä sieltä mistä pystyvät. Teknologisten ja taloudellisten muutosten seurauksena journalismin asema on monin eri tavoin horjunut, kun institutionalisoitunut, vakiintuneen ammattikunnan ylläpitämä toimija on ajautunut asemaan, jossa se on vain yksi viestinnällinen toimija muiden joukossa. Toimittajat joutuvat kilpailussa pärjätäkseen juoksemaan yleisön jatkuvasti muuttuvien mielihalujen perässä ja kilpailemaan myös ei-journalistisen sisällöntuotannon kanssa. Muutoksen keskellä journalistinen professionalismi korostuu yhä tärkeämpänä ammattikuntaa koossa pitävänä tekijänä. Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että journalistien itseymmärrys muuttuu varsin hitaasti. Etenkin sellaiset länsimaisen journalismin arvot kuin julkinen palvelu, autonomisuus, eettisyys, objektiivisuus ja ajankohtaisuus muodostavat pysyvän ytimen, jonka ympärille toimittajien ammatillinen oma-kuva rakentuu. (Pöyhtäri, Väliaverron & Ahva 2016, 2–3.)

Toisaalta haastattelemani toimittajat asettuvat ainakin osittain kannattamaan sellaista rakentavan journalismin suuntausta, jota käsitteen ensimmäinen alullepanija Ulrik Haagerup on pyrkinyt edistämään. Haagerupin perustaman Constructive Institutin sivuilla korostetaan, ettei rakentava journalismi tarkoita naiiveja ja triviaaleja positiivisia uutisia, aktivismia tai helppoja ja yksinkertaisia ratkaisuehdotuksia, vaan tavoitteena on keskittyä yhteiskunnan ongelmakohtiin taustoittavasti, tulevaisuuteen katsoen ja ilman niiden kärjistämistä.¹⁸ Etusijalla on kokonaisvaltaisen tiedonvälittäjän rooli aktiivisen osallistumisen sijaan. (Bro 2018.) Vaikka negatiivisuus nähtiin haastatteluissani edelleen tärkeänä uutiskriteerinä, kaikki olivat kiinnostuneita laajentamaan negatiivista näkökulmaa esimerkiksi kontekstoinnin avulla. Cathrine Gyldenstedin painottama positiivisen psykologian tai aktiivisen osallistujan näkökulma ei sen sijaan saanut juuri kannatusta. Haastattelemani toimittajien mielestä journalistien tehtävänä ei ole aktiivisesti muuttaa maailmaa eikä parantaa ihmisten hyvinvointia. Rakentavan journalismin avulla maailmasta on kuitenkin mahdollista välittää aiempaa kokonaisvaltaisempi ja siten totuudenmukaisempi kuva. Tämä tavoite osuu yhteen myös perinteisen journalismin tavoitteiden kanssa. Toisaalta myös Gyldensted (2015, 13) on painottanut kirjoituksissaan, ettei positiivisen

---

¹⁸ <https://constructiveinstitute.org/Constructive-Journalism.67.aspx>

psykologian elementteihin nojaava rakentava journalismi ole ristiriidassa vallan vahtikoiran roolin kanssa.

Yhteenvetona voisi sanoa, että haastatteleman toimittajat olivat yhtä mieltä rakentavan journalismin tiedonvälityksellisen puolen kanssa. He halusivat tehdä kokonaisvaltaisempaa, moniäänistä, hyvin taustoitettua ja ymmärrettävää uutisointia. He halusivat välttää uutisaiheiden kärjistämistä ja paisuttamista. Samaan aikaan he kuitenkin pitäytyivät niissä perinteisissä uutiskriteereissä, joiden mukaan negatiivinen tapahtuma on yhtä kuin uutinen. He halusivat painottaa työssään nimenomaan negatiivisia uutisia ja yhteiskunnan ongelmakohtia. He eivät kokeneet, että negatiivisuus itsessään tekisi journalismista huonoa, vaan kyse on siitä, miten näitä negatiivisia asioita uutisoidaan. Suurin osa haastateltavistani ei allekirjoittanut rakentavan journalismin positiiviseen psykologiaan ja interventionistiseen puoleen nojaavaa näkemystä. He eivät siis journalisteina halunneet olla aktiivisia yhteiskunnassa toimijoita, vaan pysyttelevät edelleen suhteellisen passiivisina sivustaseuraajina. Suurin osa ei myöskään halunnut osallistua yleisöjä, vaan he pitäytyivät pääosin ylhäältä alas suuntautuvassa tiedonvälityksen tavassa.

Haastatteleman toimittajat myös karsastivat rakentavan ja perinteisen journalismin välistä vastakkainasettelua. Suurin osa haastateltavista asemoi rakentavan journalismin osaksi perinteistä journalismia, sen ihanneversioksi. Moni tuli siihen lopputulokseen, ettei rakentavan journalismin periaatteissa ole oikeastaan mitään uutta, ja että sen periaatteisiin on jo omassa toimituksessa aktiivisesti pyritty. Osa kuitenkin koki, ettei rakentavan journalismin periaatteita voi sellaisenaan liimata kaiken journalismin päälle. Pikemminkin kyseessä on työkalu, jota voi soveltaa joihinkin juttutyyppeihin mutta joihinkin ei. Koen, että kumpikin näistä näkemyksistä osuu yhteen sen kanssa, miten Haagerup asemoi rakentavat periaatteet suhteessa perinteiseen journalismiin. Haagerupin mukaan rakentava journalismi on osa perinteistä journalismia, ja siten ponnistaa nimenomaan perinteisen journalismin lähtökohdista ja tavoitteista, niitä ehostaen. (Haagerup 2014; ks. myös Bro 2018.) Peter Bron mukaan myös Gyldensted on kirjoituksissaan painottanut, ettei rakentavan journalismin tavoitteena ole korvata perinteisiä periaatteita, vaan täydentää niitä (Bro 2018, 515).

Tässä mielessä tutkimustulokseni osuu yhteen myös rakentavasta journalismista tehtyjen aikaisempien havaintojen kanssa. Monessa tutkimuksessa on päädytty esittämään sama kysymys siitä, tarvitaanko rakentavaa journalismia mihinkään, jos se tarkoittaa samaa asiaa kuin hyvä journalismi (Ahva & Hautakangas 2018a; Meier 2018). Varman ja Aitamurron (2018) diskursianalyysistä kävi ilmi, että myös rakentavan journalismin kannattajat halusivat asemoida

rakentavan journalismin osaksi perinteistä journalismia. Tätä asemoitumista korostettiin rakentavan journalismin määritelmässä useasti. Rakentavan journalismin kannattajat painottivat diskurssissaan, että rakentava journalismi pyrkii vahvistamaan perinteisen journalismin rooleja, ei haastamaan niitä. Rakentava journalismi siis ikään kuin auttaa journalisteja saavuttamaan perinteisen journalismin tarkkuuden ja totuuden ideaaleja. (Varma & Aitamurto 2018.)

Haastattelemiini toimittajat olivat yhtä mieltä siitä, että rakentavan journalismin täytyisi vastavoiman sijaan toimia perinteisen journalismin täydentäjänä. He pitivät rakentavan ja perinteisen journalismin välistä vastakkainasettelua keinotekoisena, sillä merkityksellistä ei ollut lopulta se, pitäisikö journalismin olla negatiivista tai positiivista, vaan se, miten näitä asioita käsitellään. Huonon journalismin käsitteestä tehtiin perinteisen journalismin sijaan uusi vastinpari sekä perinteiselle että rakentavalle journalismille. Journalismi voi olla huonoa, oli se sitten negatiivista tai positiivista, perinteistä tai rakentavaa. Huonon journalismin ominaisuuksiksi nostettiin muun muassa liioittelu, vääristely ja huonosti tehty taustatyö. Hyvä journalismi puolestaan oli laadukasta, faktapitoista, tasapuolista ja asiallista.

Se, tehdäänkö journalismi hyvin vai huonosti ei puolestaan ollut kytköksissä niinkään ihanteisiin vaan käytännön työn realiteetteihin.

6.4. Periaatteet käytäntöön

Miten rakentavan journalismin periaatteet sitten taipuivat käytäntöön? Haastattelemiini toimittajien mukaan aika kehnosti. Moni haastattelussa ilmenevistä uhista ei liittynyt nimittäin siihen, että rakentava journalismi olisi ollut periaatteen tasolla huono idea, vaan ongelmat liittyivät näiden periaatteiden käyttökelpoisuuteen.

Vertailu hyvän ja huonon journalismin välillä kytkeytyi nimenomaan näihin käytännön soveltamisen uhkiin. Jos toimittajilla ei ole riittävästi resursseja rakentavan journalismin toteuttamiseen, on tuloksena entistä huonompaa journalismia. Kaikissa ryhmissä toistui ajatus siitä, että ”heppoinen” ja ”löperö” tekeminen on kaikenlaisen journalismin kompastuskivi. Mikä tahansa journalistinen periaate ratkaisujen tarjoamisesta osallistamiseen, kriittisyyteen ja sovitteluun muuttuu uhaksi, jos se toteutetaan ”vähän sinne päin”. Huonoa journalismia on siis esimerkiksi keinotekoinen vastakkainasettelu ja poliittisen kärhämän paisuttelu, mutta myös kriitikittömät yritystarinat, halpahintaiset ratkaisut ja tyylittömät yleisökyselyt.

Resurssien puutteeseen liittyvät uhat kytkeytyivät ennen kaikkea ratkaisujen tarjoamiseen ja osallistamiseen. Yksi ryhmä kertoi, että heidän toimituksessaan ratkaisuja tarjoavaa linjaa oli jopa kokeiltu, eikä se resurssien puutteen vuoksi päättynyt hyvin. Koska vaatimus ratkaisujen tarjoamisesta lisättiin osaksi toimittajien entisiä työtehtäviä ilman resurssien lisäämistä, toimittajat kokivat saaneensa liikaa vastuuta. Lisäksi heikkolaatuisten ratkaisujen uhkakuva toteutui käytännössä, kun ratkaisuryitykset kohdistuivat yhä triviaalimpiin aiheisiin.

Moni myös koki, ettei rakentavaa journalismia voinut resurssien puuttuessa toteuttaa ollenkaan. Rakentavan journalismin esteet olivat hyvin samanlaisia kuin aikaisemmissakin tutkimuksissa, eli ne liittyivät resurssien puutteen lisäksi toimituksen kulttuuriin. Ajanpuute estää kontekstoinnista, nostamasta esiin erilaisia ääniä ja näkökulmia ja irtautumasta perinteisistä uutisrutiineista. Moni haastatteleva koki lisäksi, ettei rakentavaa journalismia ollut mahdollista toteuttaa itsenäisesti rivitoimittajana, vaan toteutus vaati koko toimituskulttuurin ajattelutavan muuttamista. Nykyisen toimituskulttuurin ajateltiin kannustavan laadun sijaan lukijamääriin, ja siten uutiskriteereiksi nousivat negatiivisuus, konfliktit ja vastakkainasettelut. Toinen rakentavan journalismin esteeksi noussut kriteeri oli nopeus: tieto pitää saada julki mahdollisimman nopeasti, ja uutiskilpailun voittamisesta saa esimiehiltä kiitosta.

Tutkimukseni käytännön soveltamiseen liittyvät tulokset ovat hyvin linjassa aiemman tutkimuksen kanssa. Myös muissa vastaavissa tutkimuksissa ajanpuute ja toimituksen käytännöt nousivat rakentavan journalismin käytännön toteutuksen suurimmiksi esteiksi (ks. esim. Lough & McIntyre 2018; Kovacevic & Perisin 2018). Kovacevicin ja Perisinin (2018) tutkimuksessa esteeksi nousi toimituksen lisäksi koko kroatialainen yhteiskunta, joka ei haastateltavien mukaan ollut valmis rakentavan journalismin tuomaan muutokseen. Yhteiskunnalla viitattiin tutkimuksessa journalismin yleisöön ja poliittiseen järjestelmään. Myös omassa tutkimuksessani yleisön ristiriitaiset mieltymykset näyttäytyivät rakentavan journalismin toteuttamista hidastavana tekijänä. Yleisö kertoi haluavansa lukea positiivisia ja rakentavia tarinoita, mutta klikkasi silti kohujuttuja. Myös kroatialaistoimittajat kertoivat, että yleisö oli tottunut lukemaan konfliktista ja vastakkainasettelusta. (Kovacevic & Perisin 2018.)

Näyttäisi siis siltä, että riippumatta toimittajien kiinnostuksesta toteuttaa rakentavaa journalismia, yleisön mieltymykset ja toimitusten kulttuuri eivät kannusta sen tekemiseen. Pelkkä esteiden lista ei kuitenkaan kerro koko totuutta suomalaisten uutistoimitusten kulttuurista ja käytännöistä. Moni toimittaja kertoi, että heidän toimituksissaan käytettiin paljon resursseja erilaisten taustoittavien juttujen ja analyysien tekoon. Myös tulevaisuuteen suuntaava ote oli monen

mukaan itsestänselvyys. Osa haastateltavista kertoi, että pelkkien klikkien sijaan heidän toimituksessaan tarkastellaan myös juttujen kykyä sitouttaa lukijoita. Esimerkiksi huolellisesti kontekstoidut jutut pitivät lukijat pidempään otteessaan ja saivat myös maksamaan sisällöstä. Kaksi eri toimituksessa työskentelevää haastateltavaa kertoi, että heidän toimituksissaan oli pyritty positiivisten uutisten ja moniäänisyyden lisäämiseen. Etenkin naispuolisia asiantuntijoita pyrittiin aktiivisesti nostamaan esiin niin politiikan kuin talouden aiheissa. Tällaisissa yrityksissä saatetaan toki ajautua resurssien puutteesta johtuvaan loukkoon, jolloin tavoitteisiin ei onnistuta pääsemään, tai ne toteutetaan vähän sinne päin. Moni haastateltava toikin esiin sen huolen, että toimittajan työ on vuosi vuodelta muuttunut kiireisemmäksi ja stressaavammaksi.

Rakentavan journalismin käytännön toteutuksen näkökulmasta nousi esiin muutamia jatkok tutkimuksen tarpeita. Nykyistä aineistoa olisi syytä kasvattaa ja mahdollisesti tehdä jonkinlaista erottelua toimittajien ja toimitusten välillä. Miten esimerkiksi paikallislehden toimittajien näkemykset eroavat valtakunnallisten medioiden toimittajista? Tässä tutkimuksessa kävi ilmi, että etenkin myönteisiin uutisiin ja yleisön osallistamiseen liittyvät periaatteet sopivat haastateltavien mielestä paremmin paikallisiin kuin valtakunnallisiin uutisaiheisiin.

Tutkimustani voisi jatkaa haastatteleamalla toimittajien lisäksi toimituksen esimiehiä, esimerkiksi tuottajia, uutispäälliköitä tai toimituspäälliköitä. Tutkimuksestani selvisi, että moni toimittaja koki toimituksen kulttuurin ja esimiehiltä saadun palautteen estävän rakentavan journalismin toteuttamista. Olisi siis kiinnostavaa tietää, millaisia näkemyksiä rakentava journalismi herättää toimitusten johtoportaaissa.

LÄHTEET

Ahva, L. & Hautakangas, M. (2018a). Why do we suddenly talk so much about constructiveness? *Journalism Practice: Constructive Forms in Journalism*, 12(6), 657-661. DOI: 10.1080/17512786.2018.1470474

Ahva, L. & Hautakangas, M. (2018b). Introducing a new form of socially responsible journalism: Experiences from the conciliatory journalism project. *Journalism Practice: Constructive Forms in Journalism*. 12(6), 730-746. DOI: 10.1080/17512786.2018.1470473

Aitamurto, T. & Varma, A. (2018). The constructive role of journalism: Contentious meta-discourse on constructive journalism and solutions journalism. *Journalism Practice: Constructive Forms in Journalism*. 12(06), 695-713. DOI: 10.1080/17512786.2018.1473041

Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino. [E-kirja] [Viitattu 23.4.2020]

Amiel, P., & Powers, M. (2019). A trojan horse for marketing? Solutions journalism in the French regional press. *European Journal of Communication*. 34(3), 233-247. DOI: 10.1177/0267323119830054

Baden, D., McIntyre, K. & Homberg, F. (2018). The impact of constructive news on affective and behavioural responses. *Journalism Studies*. 20(13), 1940-1959. DOI: 10.1080/1461670X.2018.1545599

Bro, P. (2018). Constructive journalism: Proponents, precedents, and principles. *Journalism*. 20(4), 504-519. DOI: 10.1177/1464884918770523

Christians, C., Glasser, T., Mcquail, D., Nordenstreng, K. & White, R. (2009). *Normative theories of the media. Journalism in democratic societies*. Chicago: University of Illinois Press. [E-kirja] [Viitattu 11.4.2020]

Ciftci, D. (2019). The application of solutions journalism: Strategic communications and public affairs group in Somalia. *Online Journal of Communication and Media Technologies*. 9(3). DOI: 10.29333/ojcm/5782

Curry, A., & Hammonds, K. (2014). The power of solutions journalism. *Engaging News Project*. Saatavilla: <https://mediaengagement.org/research/solutions-journalism/>

- Curry, A., & Stroud, N. (2016). Writing solutions headlines. *Engaging News Project*. Saatavilla: <https://mediaengagement.org/wp-content/uploads/2016/06/Engaging-News-Project-Writing-Solutions-Headlines.pdf>
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino. [E-kirja] [Viitattu 23.4.2020]
- Galtung, J. & Ruge, M. (1965). The structure of foreign news. *Journal of Peace Research*. 2(1), 64-91. Saatavilla: <https://www.jstor.org/stable/423011>
- Gyldensted, C. (2015). *From mirrors to movers: Five elements of constructive journalism*. GGroup Publishing. Saatavilla: https://issuu.com/cathrinegyldensted1/docs/from_mirrors_to_movers_pdf_full
- Haagerup, U. (2014). *Constructive news: why negativity destroys the media and democracy - and how to improve journalism of tomorrow*. InnoVatio Publishing AG.
- Haas, T. (2007). *The pursuit of public journalism. Theory, practice, and criticism*. New York: Routledge. [E-kirja] [Viitattu 26.4.2020]
- Hanitzsch, T. (2007a). Situating peace journalism in journalism studies: A critical appraisal. *Conflict & communication online*, 6(2), 1–9. Saatavilla: http://www.cco.regenerationonline.de/2007_2/pdf/hanitzsch.pdf
- Hanitzsch, T. (2007b). Deconstructing journalism culture: Toward a universal theory. *Communication Theory*. 17(4), 367-385. DOI: 10.1111/j.1468-2885.2007.00303.x
- Hanitzsch, T. (2011). Populist disseminators, detached watchdogs, critical change agents and opportunist facilitators: Professional milieus, the journalistic field and autonomy in 18 countries. *The International Communication Gazette*. 73(6), 477–494. DOI: 10.1177/1748048511412279
- Harcup, H. & O’Neill, D. (2001). What is news? Galtung and Ruge revisited. *Journalism Studies*. 2(2), 261–280. DOI: 10.1080/14616700118449
- Harcup, H. & O’Neill, D. (2016). What is news? News values revisited (again). *Journalism Studies*. 18(12), 1470-1488. DOI: 10.1080/1461670X.2016.1150193
- Hermans, L. & Drok, N. (2018). Placing constructive journalism in context. *Journalism Practice*. 12(6), 679-694. DOI: 10.1080/17512786.2018.1470900

- Hermans, L. & Gyldensted, C. (2019). Elements of constructive journalism: Characteristics, practical application and audience valuation. *Journalism*. 20(4), 535-551. DOI: 10.1177/1464884918770537
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2015). *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus. [E-kirja] [Viitattu 23.4.2020]
- Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvoori J. (2017). *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino. [E-kirja] [Viitattu 23.4.2020]
- Kovacevic, P. & Perisin, T. (2018). The potential of constructive journalism ideas in a Croatian context. *Journalism Practice*. 12(6), 747-763. DOI: 10.1080/17512786.2018.1472528
- Lough, K. & McIntyre, K. (2018). Journalists' perceptions of solutions journalism and its place in the field. *Research Journal of the International Symposium on Online Journalism*. Saatavilla: <https://isoj.org/research/journalists-perceptions-of-solutions-journalism-and-its-place-in-the-field/>
- Lynch, J. (2014). *A global standard for reporting conflict*. New York: Routledge. [E-kirja] [Viitattu 11.4.2020]
- Lynch, J. & McGoldrick, A. (2005). *Peace Journalism*. Stroud: Hawthorn Press. [E-kirja] [Viitattu 26.4.2020]
- Mast, J., Coesemans, R., & Temmerman, M. (2018). Constructive journalism: Concepts, practices, and discourses. *Journalism*. 20(4), 492-503. DOI: 10.1177/1464884918770885
- McGregor, S., & Stroud, N. (2016). How one community responded to solutions journalism. *Engaging News Project*. Saatavilla: <https://mediaengagement.org/research/how-one-community-responded-to-solutions-journalism/>
- McIntyre, K. (2017). Solutions Journalism: The effects of including solution information in news stories about social problems. *Journalism Practice*. 13(1), 16-34. DOI: 10.1080/17512786.2017.1409647
- McIntyre, K. & Gyldensted, C. (2017). Constructive journalism: An introduction and practical guide for applying positive psychology techniques to news production. *The Journal of Media Innovations*, 4(2), 20-34. DOI: 10.5617/jomi.v4i2.2403

- McIntyre, K., & Gyldensted, C. (2018). Positive psychology as a theoretical foundation for constructive Journalism. *Journalism Practice*. 12(6), 662-678. DOI: 10.1080/17512786.2018.1472527
- McIntyre, K., & Lough, K. (2019). Toward a clearer conceptualization and operationalization of solutions journalism. *Journalism*, 0(00), 1-16. DOI: 10.1177/1464884918820756
- McIntyre, K., & Sobel, M. (2017). Motivating news audiences: Shock them or provide them with solutions? *Communication & Society*. 30(1), 39-56. DOI: 10.15581/003.30.1.39-56
- McIntyre, K. & Sobel, M. (2018). Reconstructing Rwanda: How Rwandan reporters use constructive journalism to promote peace. *Journalism Studies*. 19(14), 2126-2147. DOI: 10.1080/1461670X.2017.1326834
- Meier, K. (2018). How does the audience respond to constructive journalism? Two experiments with multifaceted results. *Journalism Practice*. 12(6), 764-780. DOI: 10.1080/17512786.2018.1470472
- Pietilä, I. (2010). Ryhmä- ja yksilöhaastattelun diskursiivinen analyysi. Kaksi aineistoa erilaisen vuorovaikutuksen kenttänä. Teoksessa Ruusuvuori J., Nikander, P. & Hyvärinen M. (toim.), *Haastattelun analyysi* (s. 179-203). Tampere: Vastapaino. [E-kirja] [Viitattu 23.4.2020]
- Pietilä, I. (2017). Ryhmäkeskustelu. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori J. (2017). *Tutkimushaastattelun käsikirja* (88-105). Tampere: Vastapaino. [E-kirja] [Viitattu 23.4.2020]
- Powers, E. & Curry, A. (2019). No quick fix: How journalists assess the impact and define the boundaries of solutions journalism. *Journalism Studies*. 20(15), 2237-2257. DOI: 10.1080/1461670X.2019.1586565
- Pöyhtäri, R., Väliverronen, J. & Ahva, S. (2016). Suomalaisen journalistin itseymmärrys muutosten keskellä. *Media & viestintä* 39(1), 1–23. DOI: 10.23983/mv.61434
- Rosenberry, J. & Burton, J. (toim.). (2010). *Public journalism 2.0: The promise and reality of a citizen engaged press*. New York: Routledge. [E-kirja] [Viitattu 11.4.2020]
- Rotmeijer, S. (2018). ‘Words that work?’ Practices of constructive journalism in a local Caribbean context. *Journalism*. 20(4), 600-616. DOI: 10.1177/1464884918770555

Shoemaker, P. & Reese, S. (2014). *Mediating the message in the 21st century. A media sociology perspective*. New York: Routledge.

Skinner, D. (2012). “Keep your government hands off my medicare!”: An analysis of media effects on tea party health care politics. *New Political Science*, 34(4), 605-619. DOI: 10.1080/07393148.2012.729745

Ruusuvuori, J. (2010). Litteroijan muistilista. Teoksessa Ruusuvuori J., Nikander, P. & Hyvärinen M. (toim.), *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino. [E-kirja] [Viitattu 23.4.2020]

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (2010). *Haastattelun analyysi*, (356-375). Tampere: Vastapaino. [E-kirja] [Viitattu 23.4.2020]

Tenenboim-Weinblatt, K., Hanitzsch, T. & Nagar, R. (2016). Beyond peace journalism: Re-classifying conflict narratives in the Israeli news media. *Journal of Peace Research*. 53(2), 151–165. DOI: 10.1177/0022343315609091

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2017). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi. [E-kirja] [Viitattu 23.4.2020]

Wagemans, A., Witschge, T., & Harbers, F. (2018). Impact as driving force of journalistic and social change. *Journalism*. 20(4), 552-567. DOI: 10.1177/1464884918770538

Wiard, V. & Simonson, M. (2018). “The city is ours, so let’s talk about it”: Constructing a citizen media initiative in Brussels. *Journalism*. 20(4), 617-631. DOI: 10.1177/1464884918770556

Medialähteet

Ahva, L. & Hautakangas, M. (2018). Sovittelujournalismin käsikirja: <https://sovittelujournalismi.fi/kasikirja/kohuista-konstruktivisuuteen/> [Viitattu 11.4.2020]

Ahva, L. & Hautakangas, M. (2016). Sovittelujournalismi-hanke: Mikä ihmeen ”sovittelujournalismi”? <https://sovittelujournalismi.wordpress.com/2016/03/24/mika-ihmeen-sovittelujournalismi/> [Viitattu 26.4.2020]

Constructive Institute: What is constructive journalism? <https://constructiveinstitute.org/Constructive-Journalism.67.aspx> [Viitattu 25.4.2020]

Haagerup, U. (18.1.2019). Academic who defined news principles says journalists are too negative. *The Guardian*: <https://www.theguardian.com/world/2019/jan/18/johan-galtung-news-principles-journalists-too-negative> [Viitattu 2.11.2019]

Huhtala, H., Syrjämäki, S. & Tuusvuori, J. (2016) Yle-kohu, ratkes-trendi ja kriittinen journalismi. *Niin&Näin* 4/16: <https://www.netn.fi/artikkeli/yle-kohu-ratkes-trendi-ja-kriittinen-journalismi> [Viitattu 2.11.2019]

Kalogeropoulos, A. (2017). Reuters Institute: News avoidance varies greatly for country to country. Why? <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/risj-review/news-avoidance-varies-greatly-country-country-why> [Viitattu 2.11.2019]

NVCO: Guide to constructive journalism: <https://www.ncvo.org.uk/guide-to-constructive-journalism> [Viitattu 11.4.2020]

Positive News: <https://www.positive.news/about/> [Viitattu 11.4.2020]

Ricks, S. (27.10.2019). Venla ja Miska ovat nuoria äärioikeistolaisia ja rakastavaisia - he haluavat puhua avoimesti rodusta: "Olemme ydintä myöten suomalaisia". *Yle Perjantai*: <https://yle.fi/uutiset/3-11034879> [Viitattu 11.4.2020]

Solutions Journalism Network: <https://www.solutionsjournalism.org/> [Viitattu 11.4.2020]

Sovittelujournalistit Sopiva ry: <https://www.sopiva.org/> [Viitattu 11.4.2020]

The Edelman Trust Barometer 2017: <https://www.edelman.com/news-awards/2017-edelman-trust-barometer-reveals-global-implosion> [Viitattu 2.11.2019]

LIITE 1

Haastattelurunko:

OSA I:

1. MIKSI RAKENTAVAA JOURNALISMIA SEN PUOLESTAPUHUJIENTÄ MIELESTÄ TARVITAAN:

-Perinteinen journalismi on liian negatiivista: se keskittyy liikaa ongelmiin, konflikteihin ja vastakkainasetteluun, antaen todellisuudesta negatiivisesti vääristyneen kuvan.

-Ihmiset kokevat uutisista ahdistusta, ja menettävät toivonsa yhteiskuntaan ja tulevaisuuteen, jolloin heidän halunsa toimia asioiden eteen vähenee.

-Yleisön luottamus uutisiin heikkenee, ja he kääntyvät niiden luota pois.

Kysymys: Mitä ajatuksia tämä herättää?

2. RAKENTAVAN JOURNALISMIN PERIAATTEET:

-Journalistien pitäisi uutisoida ongelmien lisäksi potentiaalisista ratkaisuista ja myönteisistä kehityskuluista.

-Nykyhetken lisäksi journalismin pitäisi katsoa tulevaan ja kysyä, mitä tapahtuu seuraavaksi.

-Journalismin pitäisi siirtyä tapausten uutisoinnista kontekstin uutisointiin, eli selittää uutiset ja antaa niille konteksti.

-Journalismin pitäisi olla monimuotoisempaa: tarvitaan enemmän erilaisia ääniä ja näkökulmia.

-Vastakkainasettelun sijaan pitäisi pyrkiä löytämään mahdollisuuksia yhteisymmärrykselle.

-Journalismin pitäisi osallistaa ihmisiä juttuprosesseihin ja aktivoida heitä toimimaan heille myönteisten kehityskulkujen edistämiseksi.

Kysymys: Mitä ajatuksia tämä herättää?

3. RAKENTAVAAN JOURNALISMIIN KOHDISTUVA KRITIIKKI:

-Rakentava journalismi uhkaa journalismin yhteiskunnallista tehtävää vallan vahtikoirana, ja heikentää siten journalismin kriittistä terää.

-Rakentava journalismi uhkaa journalismin ydinperiaatteita, kuten objektiivisuutta ja autonomisuutta.

-Rakentava journalismi saattaa johtaa tietyn ideologian tai intressin tukemiseen, naamioituun mainontaan tai pr:ään esimerkiksi päättäjille, järjestöille, yrityksille ja lobbareille.

-Rakentavan journalismin periaatteiden noudattaminen saattaa johtaa päälle liimattuun positiivisuuteen, ”positiivisuutta hinnalla millä hyvänsä”.

Kysymys: Mitä ajatuksia tämä herättää?

OSA II:

Miten te kuvailisitte journalismin tekemistä teidän toimituksissanne suhteessa rakentavan journalismin periaatteisiin?

Millä tavalla te itse käyttäisitte rakentavan journalismin periaatteita työssänne? Mitä periaatteita?

Oletteko jo mahdollisesti toteuttaneet rakentavaa journalismia työssänne? Jos kyllä, kerotkaa esimerkkejä: miten, millaisissa tilanteissa?

Millaisia esteitä rakentava journalismin prosessille mahdollisesti olisi toimituksessanne/päivittäisessä työssänne?